श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः

केन्द्रीयविश्वविद्यालयः

नैकद्वारा 'ए' श्रेणी प्राप्तः

वार्षिकप्रतिवेदनम्

2020-21

कुलाध्यक्षः

भारतस्य महामहिमराष्ट्रपतिः

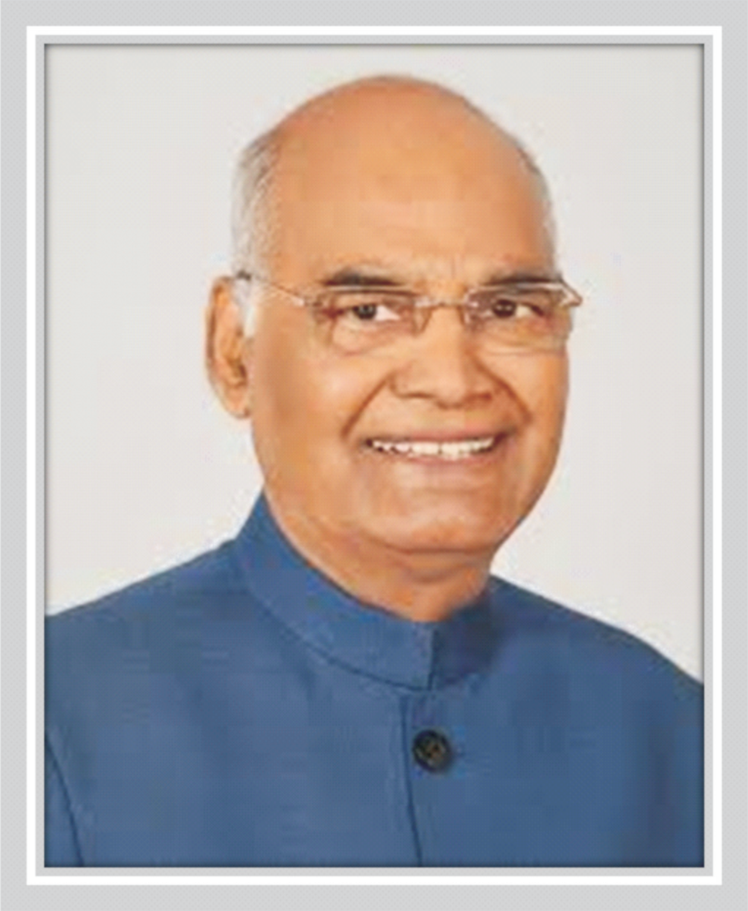

श्री रामनाथकोविन्दः

कुलाधिपतिः

डॉ. हरिगौतमः

अस्य चिकित्साध्ययनमुच्चशिक्षायाक्षेत्रयोः महत्वपूर्णं योगदानमस्ति। अनेन देशस्य प्रतिष्ठितसंस्थासु विविधप्रतिष्ठितपदानि सुशोभितानि। अयं विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य पूर्वाध्यक्षः, बनारसहिन्दूविश्वविद्यालयस्य पूर्वकुलपतिः, किङ्गजॉर्जचिकित्सा-विश्वविद्यालयः, लखनऊ, के.आई.आई.टी. विश्वविद्यालयः, भुवनेश्वरम्, महात्मागान्धी-आयुर्विज्ञान-एवं-प्रौद्योगिकी-विश्वविद्यालयः, जयपुरम् एतेषां संस्थानां पूर्वाध्यक्षः, राष्ट्रीयायुर्विज्ञानाकादमी एवं राष्ट्रीयप्रौद्योगिकीसंस्थानम्, जालन्धरम् एतयोः पूर्वाध्यक्षः अस्ति। अयं देशस्य दशविविधविश्वविद्यालयैः (माननीय कौसा) 'डॉक्टर ऑफ साइंस' अनेन उपाधिना सम्मानितः। अयं खलु विश्वविद्यालयस्य चत्वारिंशत्तमे दीक्षान्तसमारोहे सभां सम्बोधितवान्। वर्तमाने, जयपुरस्थे महात्मागान्धी-आयुर्विज्ञान-एवं-प्रौद्योगिकी-विश्वविद्यालये, 'प्रमुखपरामर्शदाता', रूपेण एवञ्च नवदेहलीस्थे श्रीलालबहादुर-शास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालये, कुलाधिपतिः रूपेण कार्यरतः अस्ति।

कुलपतिः

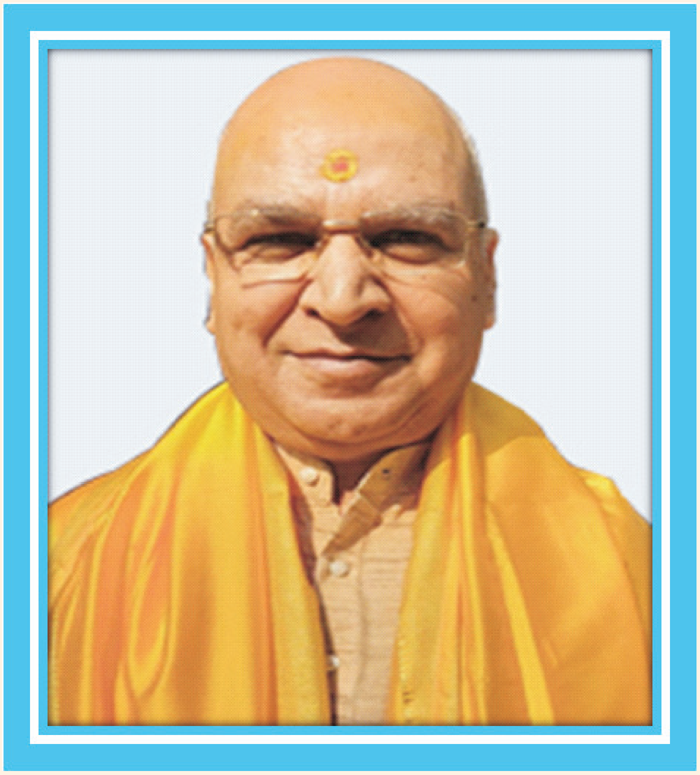

प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः

प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयवर्यः प्रख्यातसंस्कृतविद्वान् संस्कृतविश्वविद्यालयानां केन्द्रीयविश्वविद्यालयानां राज्यविश्वविद्यालयानां संस्कृताकादम्याः विभिन्नवैधानिकनिकायानाञ्च सदस्यः वर्तते। अयं च 28 अगस्त, 2015तमे दिनाङ्के विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः नियुक्तः। अस्यैव नेतृत्वेन कुशलमार्गदर्शनेन च विद्यापीठं भारतसर्वकारेण केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयरूपेण 30 अप्रैल, 2020तमे दिनाङ्के परिवर्तितम्। ततः परं विद्यापीठेन 'श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः' अनेन नाम्ना कार्यमारब्धम्। विश्वविद्यालयस्य संविधीनां प्रावधानानुसारमस्य अध्यक्षतायां कार्यकारीपरिषदः, अकादमिकपरिषदः, वित्तसमितेः, योजना एवं पर्यवेक्षण–मण्डलस्य उपवेशनानि आयोजितानि। अस्यैव खलु कुशलमार्गदर्शनेन पर्यवेक्षणेनञ्च विश्वविद्यालये एम.ए. –हिन्दीसाहित्यम् एम.ए. हिन्दू–अध्ययनमिति पाठ्यक्रमयोः शुभारम्भः अभवत्।

कुलसचिवा (प्रभारी) एवं वित्ताधिकारिणी

डॉ. अलका रायः

डॉ. अलकारायवर्या 12 दिसंबर, 2017 तमे दिनाङ्के श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालये वित्ताधिकारिणी पदे नियुक्ता। अनया 1 जनवरी, 2018 तमे दिनाङ्के कुलसचिवपदस्य अतिरिक्तः कार्यभारः सम्प्राप्तः। अनया इलाहाबादविश्वविद्यालयात् जीवविज्ञानविषये स्नातकोत्तरोपाधिः प्राप्तः। अस्याः विविधक्षेत्रेषु 25 वर्षाणां प्रशासनिक-प्रबन्धकीय-अनुभवः वर्तते। शैक्षिकक्षेत्रे अनुसन्धानमभिवर्धयितुम् अस्याः दृढा प्रवृतिः वर्तते।

पीठानां पीठाध्यक्षाः

वेदवेदाङ्गपीठम्
पीठाध्यक्षः - प्रो. प्रेमकुमारशर्मा

दर्शनपीठम्
पीठाध्यक्षः - प्रो. हरेरामत्रिपाठी

साहित्य-एवं-संस्कृतिपीठम्
पीठाध्यक्षः - प्रो. जयकुमार एन. उपाध्ये

आधुनिकविद्यापीठम्
पीठाध्यक्षः - प्रो. केदारप्रसादपरोहा

शिक्षापीठम्
पीठाध्यक्षः - प्रो. भारतभूषणः

विषयानुक्रमणिका

क्र.सं.	विवरणम्	पृष्ठ संख्या
1.	परिचयः	229
2.	उद्देश्यम्	230
3.	सङ्गठनसारिणी	232
4.	प्राधिकारीवर्गः मण्डलानि एवञ्च समितयः	234
5.	शैक्षणिकशैक्षणिकेतरकर्मचारीवर्गयोः विवरणम्	242
6.	प्रस्तुतपाठ्यक्रमः	250
	छात्राणां विवरणम्	
7.	स्वीकृतानां पञ्जीकृतानां छात्राणां विवरणम् (कार्यक्रमानुसारम्)	252
8.	नियमितकार्यक्रमाणां छात्राणां विवरणम् (श्रेण्यनुसारम्)	253
9.	स्ववित्तपोषितकार्यक्रमाणां छात्राणां विवरणम् (श्रेण्यनुसारम्)	254
10.	प्रविष्टोत्तीर्णानुत्तीर्णच्छात्राणां विवरणम् (कार्यक्रमानुसारम्)	255
11.	छात्रवृत्तिः, जे.आर.एफ. एवञ्च राष्ट्रीयाध्येतावृत्तिभिः सम्मानिताः छात्राः	256
12.	विद्यमानज्ञापनानि, योजनाः परियोजनाश्च	257
	विश्वविद्यालयस्य पीठानि	
13.	वेदवेदाङ्गपीठम्	259
14.	दर्शनपीठम्	266
15.	साहित्यम्-एवं-संस्कृतिपीठम्	273
16.	आधुनिकविद्यापीठम्	277
17.	शिक्षापीठम्	280

विश्वविद्यालयस्य केन्द्राणि

18.	केन्द्रीयग्रन्थागारः	286
19.	शिक्षण-अधिगम-केन्द्रम्	290
20.	महिला-अध्ययन-केन्द्रम्	293
21.	स्वास्थ्यकेन्द्रम्	294
22.	सङ्गणककेन्द्रम्	295

विश्वविद्यालयस्य प्रकोष्ठाः विशेषनिकायाः च

23.	आन्तरिकगुणवत्ता-आश्वासन-प्रकोष्ठः	298
24.	स्थानान्तरणम्-एवं-परामर्श-प्रकोष्ठः	298
25.	आजीविका-परामर्शप्रकोष्ठः	298
26.	समान-अवसर-प्रकोष्ठः	299
27.	अनुसूचितजाति-जनजातिप्रकोष्ठः	299
28.	राष्ट्रियछात्रसेना (राष्ट्रीय कैडेट कोर) (NCC)	302
29.	राष्ट्रियसेवायोजना (NSS)	304
30.	केन्द्रीयलोकसूचनाधिकारिणः (सीपीआईओ) / केन्द्रीयसहायकलोकसूचनाधिकारिणः (सीएपीआईओ) ('आरटीआई अधिनियम, 2005' इत्यस्य अन्तर्गतम्)	305

विश्वविद्यालयस्यानुभागाः

31.	लेखा	310
32.	शैक्षणिकम्	311
33.	प्रशासनम् (I, II & III)	311
34.	विकासः	313
35.	परीक्षा	314
36.	प्रकाशनम्	315
37.	विश्वविद्यालयस्य कार्यानुभागः (यू.डब्ल्यू.डी.)	316

विश्वविद्यालयस्य संरचना सौल्भयानि च

38. देवसदनम् (मन्दिरम्) 318
39. वेधशाला 318
40. यज्ञशाला 319
41. उपहारगृहम् 319
42. विश्वविद्यालये दिव्यांगजन सुविधा 320
43. अतिथिगृहम् 320
44. व्यायामशाला 321
45. छात्रावासः 321
46. विश्वविद्यालयीय परिसरे वर्षाजलसञ्चय 322
47. छदिसौर परियोजना 322
48. मनोरञ्जनकक्षः 323
49. आवासीयभवनानि 323
50. मलजलशोधनसंयन्त्रम् 324

विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिकाः सर्वकारनिर्देशिताश्च आयोजितगतिविधयः

51. अन्तर्राष्ट्रीय-योग-वेबिनारम् 325
52. संस्कृतसप्ताहकार्यक्रमः 325
53. स्वतन्त्रतादिवसकार्यक्रमः 326
54. हिन्दीसप्ताहकार्यक्रमः 326
55. श्रीलालबहादुरशास्त्री एवं श्रीमहात्मागान्धीजयंत्युत्सवः 327
56. सतर्कताज्ञातृत्वसप्ताहः 327
57. 'कोविड -19' शपथसमारोहः 328
58. राष्ट्रीयशिक्षादिवसः 328
59. राष्ट्रियसाम्प्रदायिकसद्भावदिवस एवं झंडादिवसम् उपलक्ष्य अन्तर्जालीय परिसंवादश्च 328
60. संविधानदिवसः 328
61. गणतन्त्रदिवसः 329
62. सरस्वतीपूजनमहोत्सवः 330
63. मातृभाषादिवससमारोहः 330
64. स्वतन्त्रतायाः अमृतमहोत्सवः 330

परिचयः

भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयेन श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य (केन्द्रीयविश्व-विद्यालयस्य) स्थापना नवदेहल्यां शास्त्राणां पारम्परिकज्ञानस्य वर्धनाय शास्त्रव्याख्यानां संरक्षणाय आधुनिक-शास्त्रीयविद्यायाम् अध्यापकानाम् उचितप्रशिक्षणाय आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये शास्त्राणाम् उन्नयनाय च जाता। श्रीलालबहादुरशास्त्रीवर्यः अस्य संस्थापकः आसीत्। सैव अस्याः संस्थायाः प्रेरणास्रोतः आसीत्। तस्य कालस्य तत्कालीनप्रधानमन्त्रीणि श्रीमतीइन्दिरागान्धी 2 अक्टूबर 1966 तमे दिनाङ्के घोषितवती यत् विद्यापीठं श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठनाम्ना आहूतो भविष्यति। एतस्य कृते एकस्याः समितेः संघटनं जातम् एवं च भारतसर्वकारस्य मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयेन इयं संस्था प्रायोजितसमितिरूपेण लिपिबद्धा। भारतसर्वकारस्य मानवसंसाधनविकासमंत्रालयस्य माननीयमन्त्री श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठस्य शासीनिकायाध्यक्षः भवतीति। विद्यापीठं 1987 तमे वर्षे विश्वविद्यालयरूपेण स्वीकृतः, अपि च इयं 1 नवम्बर 1991 दिनाङ्तः पूर्णरूपेण कार्यरतं जातम्। इयं विश्वविद्यालयानुदानायोगद्वारा अनुदानेन सहैव, अनुदानायोगस्य नियमैः शासितम्। भारतस्य पूर्वप्रधानमन्त्रिणः श्रीलालबहादुरशास्त्रिणः दृष्टिकोणमासीत् यत् इयं संस्था तादृशं केन्द्रीयसंस्थानं भवेत्, यत्र न केवलं भारतात् अपितु चतुर्दिगभ्यः विद्वान्सः समागत्य संस्कृतस्य अध्ययनाध्यापनं कुर्युः, संस्कृते शोधं कुर्युः, येन इयं विद्यापीठं संस्था परिवर्तनामान्तरं भारतस्य राजधान्यामेकमादर्शं संस्थानरूपेण भवेत्। यथा भारतसर्वकारेण अन्यभाषाणां विश्वविद्यालयाः देशे स्थापितास्सन्ति तथैव देशे संस्कृतज्ञानां कृते राष्ट्रियान्ताराष्ट्रियस्तरे मञ्चप्रदानाय एतत् अनुभूतम् यत् एकस्य केन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य स्थापना कर्तव्या।

श्रीलालबहादुरशास्त्रिणः स्वप्नपूर्त्यै, राष्ट्रियान्तर्राष्ट्रीयस्तरे संस्कृतज्ञानां इच्छापूर्त्यै च विहितप्रयत्नाय कार्यकारीपरिषदः समेपि सदस्याः कुलपतये प्रो० रमेशकुमारपाण्डेयवर्याय शुभकामनाः दत्तवन्तः, अपि च विहितोपायानां प्रशंसां कृतवन्तः। भारतस्य महामहिमराष्ट्रपतिं माननीयश्रीरामनाथकोविन्दवर्यं, माननीयप्रधानमन्त्रीं श्रीनरेन्द्रमोदीवर्यं एवं मानवसंसाधनविकासमन्त्रीं, डॉ. रमेशपोखरियालनिशंकवर्यं, अस्मिन् पुण्यकर्मणि समर्थनाय विद्यापीठस्य समुदायपक्षतः अधिकारिसदस्यैः धन्यवादः ज्ञापितः। श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठं (मानितविश्वविद्यालयः) श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयरूपेण संस्थापनाय भारतसर्वकारस्य निर्णयः स्वागतीकृतः। फलस्वरूपं विद्यापीठं केन्द्रीयविश्वविद्यालयरूपेण परिवर्तनस्य प्रस्तावस्य समीक्षा जाता अपि च दशकत्रयान्तरं भारतसर्वकारेण अनुमोदितम् एवं च शिक्षामन्त्रालयेन अस्मिन् विषये अधिसूचना प्रकाशिता यथा 17 अप्रैल, 2020 दिनाङ्के आधिकारिकराजपत्रे प्रकाशितमासीत्, केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयाधिनियमः, 2020 इत्यस्य प्रावधानं 30 अप्रैल, 2020 तः प्रभावी भविष्यति। 1962 तमे संस्थया विशेषाधिकारः सम्प्राप्तः।

वेद-वेदाङ्गसंकायः, दर्शनसंकायः, साहित्यम्-एवं-संस्कृतिसंकायः, शिक्षासंकायः आधुनिकविद्यासंकायः च विश्वविद्यालये एते पञ्चपीठास्सन्ति। प्रारम्भिकाः त्रयः पीठाः विविधशास्त्रीयविषयेषु त्रिवर्षात्मकः पाठ्यक्रमः शास्त्री (सम्मानितम्), विविधपारम्परिकशास्त्रीयविषयेषु द्विवर्षात्मकः पाठ्यक्रमः आचार्यः एतयोः

उपाधिप्रदानदृष्ट्या शास्त्रीयज्ञानाय अध्ययनाध्यापनाय स्थापिता: वर्तन्ते। शिक्षासङ्कायः द्विवर्षात्मकशिक्षक-प्रशिक्षणपाठ्यक्रमस्य शिक्षाशास्त्रे उन्नताध्ययनाय द्विवर्षात्मकपाठ्यक्रमशिक्षाचार्यस्य (एम.एड.), अध्यापनस्य उद्देश्येन स्थापितः वर्तते। कथितसङ्कायेषु शास्त्रीयविद्यायाः विविधशाखासु अखिलभारतीयस्तरे आयोज्यमानया प्रवेशपरीक्षया माध्यमेन विषयविशेषज्ञतानुसारं विशिष्टाचार्यः, विद्यावारिधिः एवं विद्यावाचस्पतिः एतेषां पाठ्यक्रमानां सुव्यवस्था वर्तते।

विद्यापीठे प्रकाशनाय एकः स्वतन्त्रविभागः अपि विद्यते यः देशस्य प्रतिष्ठितविद्वत्जनैः लिखितैतिहासिकप्रकाशनानां संग्रहणं, संरक्षणं प्रकाशनञ्च करोति। शोधक्षेत्रस्य विशिष्टायाः त्रैमासिकपत्रिकायाः 'शोध-प्रभायाः' प्रकाशनम् अनेन क्रियते।

विद्यापीठद्वारा वास्तुशास्त्रम्, ज्योतिषम्, कर्मकाण्डम्, दर्शनम्, संस्कृतपत्रकारिता, योगः सङ्गणकानुप्रयोगः च एतेषु व्यावसायिकप्रमाणपत्रीयडिप्लोमापाठ्यक्रमानां सफलतापूर्वकमायोजनं क्रियते। एतत् अतिरिच्य, विद्यापीठेन यथासमये विभिन्नप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमाः सञ्चाल्यन्ते।

मानितविश्वविद्यालयरूपेण अधिसूचनान्तरं विद्यापीठस्य 17 तमः दीक्षान्तसमारोहः 21 अप्रैल, 2018 तमे दिनाङ्के सुसम्पन्नः, यस्मिन् भारतस्य माननीयराष्ट्रपतिः श्रीरामनाथकोविन्दवर्यः मुख्यातिथिः आसीत्। माननीय-राष्ट्रपतिः सभां सम्बोधितवान् अपि च प्रख्यातसंस्कृतविद्वद्भ्यः डिप्लोमा उपाधिः विभिन्नशैक्षणिकपुरस्काराञ्च प्रदत्तवान्।

3 दिसम्बर, 1993 तमे दिनाङ्के राष्ट्रपतिभवने विश्वविद्यालयद्वारा एकः विशिष्टदीक्षान्तसमारोहः आयोजितः यस्मिन् भारतस्य तत्कालीनमाननीयराष्ट्रपतिनः डॉ. शंकरदयालशर्मावर्यस्य कृते विद्यापीठस्य मानद-उपाधिः प्रदत्तः। विद्यापीठस्य प्रथमदीक्षान्तसमारोहः 15 फरवरी, 1994 तमे दिनाङ्के विद्यापीठपरिसरे सुसम्पन्नः, अस्मिन् अवसरे भारतस्य माननीयराष्ट्रपतिः डॉ. शंकरदयालशर्मावर्यः प्रथमदीक्षान्तभाषणमकरोत्।

नैकसंस्थया विश्वविद्यालयाय 25 जून 2015 तः 24 जून 2021 पर्यन्तम् 'ए' श्रेणी (ग्रेड) प्रदत्ता अस्ति। कोविड-19 महामारीकाले विश्वविद्यालयेन आई.आई.क्यू.ए इति प्रतिवेदनं 19 अगस्त, 2020 तमे दिनाङ्के नैक संस्थायै तृतीयचक्रस्य मान्यतायै अनुमोदितम्। एतत् अतिरिच्य विश्वविद्यालयः भारतीयविश्वविद्यालयानां संघस्य सदस्यः अपि वर्तते। भारतीयविश्वविद्यालयानां संघः देशे विश्वविद्यालयस्तरस्य संस्थानानां शीर्षनिकायः अस्ति यः डिप्लोमा/उपाधिः एतयोः मान्यताप्रदाने साहाय्यं करोति। विश्वविद्यालयः सांस्कृतिक-क्रीड़ा-कार्यक्रमान् आयोजयति, विद्यापीठं भारतीयविश्वविद्यालयानां संघेन संचालितासु सर्वासु गतिविधिसु भागं गृह्णाति।

उद्देश्यम्

विश्वविद्यालयस्य स्थापना संस्कृतभाषायाः अभिवर्धनाय शिक्षणानुसन्धानयोः सौलभ्यप्रदानाय ज्ञानप्रदानुन्नत्यै अधिगमस्यान्यासां शाखानां वर्धनाय यथा-शैक्षिककार्यक्रमेषु मानविकी, सामाजिकविज्ञाने एकीकृत-पाठ्यक्रमानां कृते विशिष्टप्रावधनाय, शिक्षणाधिगमप्रकियायां नवीनपद्धतिवर्धनाय, संस्कृतपरम्परागतविषयानां क्षेत्रे समग्रविकासाय, संवर्धनाय, संरक्षणाय, अनुसन्धानाय च जाता। उच्चशिक्षायाः क्षेत्रे विशिष्टयोगदानाय विश्वविद्यालयस्य अधोलिखितानि उद्देश्यानि सन्ति।

(i) शास्त्रीयपरम्परायाः संरक्षणम्।

(ii) शास्त्राणां व्याख्याः।

(iii) आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये व्याप्तसमस्यानां समाधानाय संस्कृतशास्त्राणां औचित्यस्थापनम्।

(iv) शिक्षकाणां कृते आधुनिकज्ञानेन सह शास्त्रीयज्ञानस्य गहनाध्ययनसाधनानां व्यवस्था।

(v) सम्बन्धितविषयेषु उत्कृष्टताप्राप्तिः।

उपरोक्तानामुद्देश्यानाम् अनुसरणाय, विश्वविद्यालयेन एते निर्णयाः स्वीकृताः–

1. पारम्परिकसंस्कृतवाङ्मयस्य अतिविशिष्टशाखानां ज्ञानस्य प्रचारः–प्रसारः च।
2. संस्कृतस्य अध्यापकानां प्रशिक्षणार्थं साधनानां सौलभ्यकरणं संस्कृतशिक्षासम्बद्धप्रासङ्गिकपक्षेषु शोधः।
3. संस्कृताध्यापनेन सम्बन्धित–एशियायाः विभिन्नभाषानाम् एवं साहित्यस्य गहनाध्ययनगवेषणार्थं सुविधायाः सौलभ्यकरणं, येषु पाली, इरानी, तिब्बती, मंगोली, चीनी, जापानी इत्यादि भाषाः साहित्यप्रमुखाः सन्ति।
4. अध्ययनाध्यापनाय विभिन्नविषयाय पाठ्यक्रमस्य निर्धारणं, भारतीयसंस्कृतिः मूल्याः अनयोः उपरि विशेषावधानम् तथा च संस्कृतसंबद्धविषयेषु परीक्षासञ्चालनम्।
5. संस्कृतस्य मौलिकग्रन्थानां, तट्टीकानामनुवादं तत्र च सम्बद्धसाहित्यस्य प्रकाशनं, प्रकाशिता–प्रकाशितसामग्रीणां सम्वर्धनञ्च।
6. शोधपत्रिका एवं शोधोपयोगाय अनुसन्धानप्रपत्रविषयसूची ग्रन्थसूची इत्यादेः प्रकाशनम्।
7. पाण्डुलिपिसङ्कलनम्, संरक्षणम् एवं प्रकाशनम्, राष्ट्रियसंस्कृतपुस्तकालयस्य संग्रहालयस्य च निर्माणम्। संस्कृतपाण्डुलिपिसु प्रयुक्तलिपिनां प्रशिक्षणप्रबन्धनम्।
8. संस्कृते आधुनिकतकनीकीसाहित्येन मौलिकसंस्कृतग्रन्थानां सार्थकनिर्वचनदृष्ट्या आधुनिकविषयेषु शिक्षणार्थं साधनानां प्रस्तुतिः।
9. पारस्परिकज्ञानवर्धनाय आधुनिक–एवं–परम्परागतविद्वत्सु अन्तः क्रियायाः संवर्धनम्।
10. शास्त्रपरिषदां, सङ्गोष्ठीनां, सम्मेलनानां कार्यशालानां च आयोजनम्।
11. अन्यशिक्षणसंस्थानानाम् उपाधयः, प्रमाण–पत्रीयपाठ्यक्रमान् (सर्टिफिकेट) विद्यापीठस्य उपाधिः समकक्षमान्यता प्रदानम्।
12. विभागसङ्कायानां स्थापना तथा च विद्यापीठस्य उद्देश्यपूर्त्यर्थम् आवश्यकमण्डलानाम् एवं च समितिनां गठनम्।
13. स्वीकृतनियमान्तर्गतं छात्रवृत्ति–अध्येतावृत्ति–पुरस्कार–पदकमित्येषां वितरणम्।
14. विद्यापीठसदृश समानोद्देश्यस्य सङ्गठनसमितिसंस्थानानां सहयोगः एवं सदस्यता सहभागिता च।
15. विद्यापीठस्य उद्देश्यपूर्त्यर्थं प्रासङ्गिकावश्यकसहायककार्यकलापानां सम्पादनम्।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य संगठनसारणी

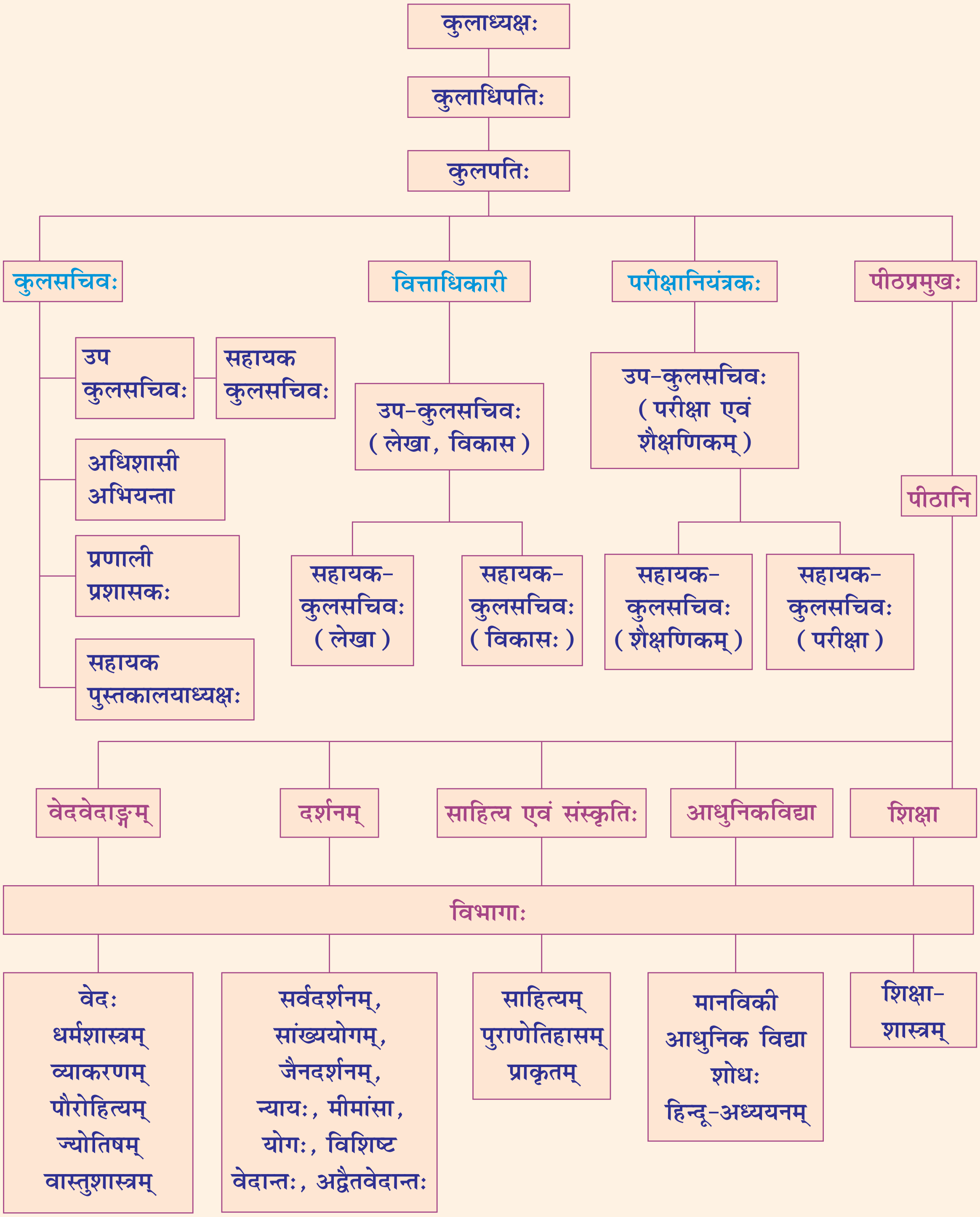

प्राधिकरणानि

1. ‘कोर्ट’
2. कार्यकारीपरिषद्
3. अकादमिकपरिषद्
4. अध्ययनमण्डलम्
5. वित्तसमितिः
6. योजनापर्यवेक्षणमण्डलम्

मण्डलानि

1. अनुसन्धानमण्डलम्
2. परीक्षामण्डलम्
3. शोधप्रभासम्पादकमण्डलम्
4. कुलानुशासकमण्डलम्

समितयः

1. विभागीयानुसन्धानसमीक्षा/परामर्शसमितिः
2. अकादमिक-कैलेंडर-समितिः
3. भवनसमितिः
4. प्रवेशसमितिः
5. नीति-योजनासमितिः
6. छात्रावाससमितिः
7. परिसरविकाससमितिः
8. छात्रवृत्तिसमितिः
9. शोध-एवं-प्रकाशन-परामर्शदात्रीसमितिः
10. पुस्तकालयसमितिः
11. परिचयनियमावलीसमितिः
12. हिन्दीराजभाषाकार्यान्वयनसमितिः
13. रोस्टर-समितिः
14. समस्यानिवारणसमितिः
15. अनुशासनसमितिः
16. शोधोपाधिसमितिः
17. आन्तरिकगुणवत्ता-प्रकोष्ठसमितिः
18. समानावसरप्रकोष्ठसमितिः
19. जीविकापरामर्शप्रकोष्ठसमितिः

प्राधिकरणानि

1. कोर्ट

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयाधिनियमस्य, 2020 प्रासंगिकखण्ड-20 एवं 45 अनुगुणं कोर्ट'इत्यस्य घटनमपि च सदस्यानां पदावधिः परिनियमद्वारा निर्धार्यते। प्रथमकोर्टमध्ये एकविंशतिः तः अधिकाः सदस्याः नैव भविष्यन्ति ये च केन्द्रसर्वकारद्वारा नामिताः भविष्यन्ति। अपि च त्रयाणां वर्षाणाम् अविधि मित्तं पदधारणं करिष्यन्ते। फलस्वरूपं, विश्वविद्यालयेन प्रथमन्यायालयस्य घटनस्य पूर्वारम्भः कृतः वर्तते अपि च अयं विषयः भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयस्य विचाराधीनः वर्तते।

2. कार्यकारीपरिषद्

कार्यकारीपरिषद् विश्वविद्यालयस्य प्रमुखकार्यकारीनिकायः भविष्यति। कार्यकारीपरिषदः सङ्घटनं, परिषदसदस्यानां पदावधिः, शक्तयः कार्याणि च संविधिना निर्धारितानि भविष्यन्ति। कार्यकारीपरिषदः सदस्यानां विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति-

1.	प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः	अध्यक्षः
2.	प्रो. कपिलकुमारः	बाह्यसदस्यः
3.	प्रो. पंकजलक्ष्मणजानि	बाह्यसदस्यः
4.	श्री वी. श्रीपतिः	बाह्यसदस्यः
5.	श्रीमती सुमनदीक्षितः	बाह्यसदस्यः
6.	प्रो. प्रेमकुमारशर्मा	सदस्यः
7.	डॉ. सुशीलकुमारः	सदस्यः
8.	डॉ. मनोजकुमारः मीणा	सदस्यः
9.	डॉ. अलकारायः	सचिवा

अप्रैल 2020 मार्च-2021 एतस्यामवधौ कार्यकारीपरिषदः त्रीणि आयोजितोपवेशनानि। येषां विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति-

1. कार्यकारीपरिषदः प्रथमोपवेशनम्- 30.05.2020
2. कार्यकारीपरिषदः द्वितीयोपवेशनम्- 30.06.2020
3. कार्यकारीपरिषदः तृतीयोपवेशनम्- 13.11.2020

Weblink: - Minutes of Committee Meetings | Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University (slbsrsv.ac.in)

3. अकादमिकपरिषद्

अकादमिकपरिषद् विश्वविद्यालयस्य प्रमुखशैक्षणिकनिकायः भविष्यति। यः अधिनियमविध्यध्यादेशानां प्रावधानाधीनानां, विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिकनीतीनां पर्यवेक्षणं करिष्यति। शैक्षणिकपरिषदः सदस्यानां विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति–

1	प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः	अध्यक्षः
2	प्रो. रमाकान्तपाण्डेयः	बाह्यसदस्यः
3	प्रो. रामनाथझा	बाह्यसदस्यः
4	प्रो. श्रीनिवासवरखेड़ी	बाह्यसदस्यः
5	प्रो. सदनसिंहः	सदस्यः
6	प्रो. सविता	सदस्या
7	प्रो. शीतलाप्रसादः	सदस्यः
8	प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा	सदस्यः
9	प्रो. केदारप्रसादपरोहा	सदस्यः
10	प्रो. भागीरथीनन्दः	सदस्यः
11	प्रो. धर्मानन्दराउतः	सदस्यः
12	प्रो. कल्पनाजैनः	सदस्या
13	प्रो. सुजाता त्रिपाठी	सदस्या
14	डॉ अशोकथपलियालः	सदस्यः
15	प्रो. नीलमठगेला	सदस्या
16	प्रो. रामराजउपाध्यायः	सदस्यः
17	प्रो. रामानुजउपाध्यायः	सदस्यः
18	प्रो. सुधांशुभूषणपण्डा	सदस्यः
19	प्रो. अरावमुदनः	सदस्यः
20	प्रो. प्रभाकरप्रसादः	सदस्यः
21	डॉ. एस. सुदर्शनन्	सदस्यः
22	प्रो. कुलदीपकुमारः	सदस्यः
23	प्रो. एम.के. तिवारी	सदस्यः
24	प्रो. महानन्द झा	सदस्यः
25	प्रो. महेशसिलोडी	सदस्यः

26	प्रो. शिवशङ्करमिश्रः	सदस्यः
27	प्रो. के. अनन्तः	सदस्यः
28	श्री आदेशकुमारः	सदस्यः
29	प्रो. मीनूकश्यपः	सदस्या
30	प्रो. पी.के. दीक्षितः	सदस्यः
31	प्रो. रमेशप्रसादपाठकः	सदस्यः
32	प्रो. वीरसागरजैनः	सदस्यः
33	प्रो. सुदीपकुमारजैनः	सदस्यः
34	डॉ. एम.के. मीणा	सदस्यः
35	डॉ. फणीन्द्रकुमारचौधरी	सदस्यः
36	डॉ. अलकाराय:	सदस्यसचिवा

अप्रैल-2020 मार्च-2021 एतस्यामवधौ शैक्षणिकपरिषदः द्वे आयोजितपवेशने। ययोः विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति-

1. अकादमिकपरिषदः प्रथमोपवेशनम्- 27.05.2020
2. अकादमिकपरिषदः द्वितीयोपवेशनम्- 06.11.2020

Weblink: - Minutes of Committee Meetings | Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University (slbsrsv.ac.in)

4. अध्ययनमण्डलम्

अध्ययनमण्डलस्य सङ्घटनं, शक्तयः कार्याणि च संविधिना निर्धारितानि भविष्यन्ति। विभिन्नपीठानुसारेण अध्ययनमण्डलस्य विवरणं विभागानुसारेण निम्नप्रकारेण अस्ति-

वेदपीठम् वेदविभागः	
प्रो. रामानुज उपाध्यायः	अध्यक्षः
प्रो. श्रीकिसरमिश्रः	बाह्यसदस्यः
प्रो. वेदप्रकाश उपाध्यायः	बाह्यसदस्यः
डॉ. रामराज उपाध्यायः	सदस्यः
डॉ. देवेन्द्रप्रसादमिश्रः	सदस्यः
डॉ. सुन्दरनारायणझा	सदस्यः

पौरोहित्यविभागः		
	प्रो. बृन्दावनदाश :	अध्यक्षः
	प्रो. श्रीकिसरमिश्रः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. वेदप्रकाश उपाध्यायः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. रामराज उपाध्यायः	सदस्यः
धर्मशास्त्रविभागः		
	प्रो. सुधांशुभूषणपण्डा	अध्यक्षः
	प्रो. वेदप्रकाश उपाध्यायः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. श्रीपतित्रिपाठी	बाह्यसदस्यः
	डॉ मीनाक्षीमिश्रः	सदस्या
व्याकरणविभागः		
	प्रो. सुजातात्रिपाठी	अध्यक्षा
	प्रो. अशोकतिवारी	बाह्यसदस्यः
	प्रो. आर. सी. पण्डा	बाह्यसदस्यः
	प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा	सदस्यः
	प्रो. रामसलाहीद्विवेदी	सदस्यः
	डॉ. दयालसिंहः	सदस्यः
	डॉ. नरेशकुमारबैरवा	सदस्यः
ज्योतिषविभागः		
	प्रो. नीलमठगेला	अध्यक्षा
	प्रो. वासुदेवशर्मा	बाह्यसदस्यः
	प्रो. रामचन्द्रझा	बाह्यसदस्यः
	प्रो. बिहारीलालशर्मा	सदस्यः
	प्रो. प्रेमकुमारशर्मा	सदस्यः
	प्रो. विनोदकुमारशर्मा	सदस्यः
	प्रो. दिवाकरदत्तशर्मा	सदस्यः
	प्रो. परमानन्दभारद्वाजः	सदस्यः
	डॉ. सुशीलकुमारः	सदस्यः
	डॉ. फणीन्द्रकुमारचौधरी	सदस्यः

वास्तुशास्त्रविभागः		
	डॉ. अशोकथपलियालः	अध्यक्षः
	प्रो. शिवकान्तझाः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. उमाशङ्करशुक्लः	बाह्यसदस्यः
	डॉ प्रवेशव्यासः	सदस्यः
	डॉ. देशबन्धुः	सदस्यः
दर्शनपीठम्		
न्यायविभागः		
	प्रो. महानन्दझा	अध्यक्षः
	प्रो. राजारामशुक्लः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. रमेशभारद्वाजः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. विष्णुपदमहापात्रः	सदस्यः
	प्रो. पीयूषकान्तदीक्षितः	सदस्यः
	डॉ. रामचन्द्रशर्मा	सदस्यः
साङ्ख्ययोगविभागः		
	प्रो. मार्कण्डेयनाथतिवारी	अध्यक्षः
	प्रो. राजारामशुक्लः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. रमेशभारद्वाजः	बाह्यसदस्यः
	प्रो. महेशप्रसादसिलोडी	सदस्यः
	डॉ. विजयगुसाईं	सदस्यः
	डॉ. रमेशयादवः	सदस्यः
योगविभागः		
	प्रो. महेशप्रसादसिलोडी	अध्यक्षः
	डॉ. अर्पितदूबे	बाह्यसदस्यः
	डॉ. विजयगुसाईं	सदस्यः
	डॉ. रमेशयादवः	सदस्यः
जैनदर्शनविभागः		
	प्रो. कुलदीपकुमारः	अध्यक्षः
	प्रो. राजारामशुक्लः	बाह्यसदस्यः

प्रो. रमेशभारद्वाजः	बाह्यसदस्यः
प्रो. वीरसागरजैनः	सदस्यः
प्रो. अनेकान्तजैनः	सदस्यः
सर्वदर्शनविभागः	
प्रो. हरेरामत्रिपाठी	अध्यक्षः
प्रो. राजारामशुक्लः	बाह्यसदस्यः
प्रो. रमेशभारद्वाजः	बाह्यसदस्यः
प्रो. सङ्गीताखन्ना	सदस्या
प्रो. जवाहरलालः	सदस्यः
मीमांसाविभागः	
प्रो. हरेरामत्रिपाठी	अध्यक्षः
प्रो. राजारामशुक्लः	बाह्यसदस्य
प्रो. रमेशभारद्वाजः	बाह्यसदस्यः
डॉ. ए.एस. अरावमुदनः	सदस्यः
वेदान्तविभागः	
प्रो. केदारप्रसादपरोहा	अध्यक्षः
प्रो. सुब्रमण्यशर्मा	बाह्यसदस्यः
प्रो. रामकिशोरत्रिपाठी	बाह्यसदस्यः
प्रो. मदनमोहन अग्रवालः	बाह्यसदस्यः
प्रो. के. अनन्तः	सदस्यः
डॉ. के. एस. सतीशः	सदस्यः
साहित्य-संस्कृतिपीठम् **साहित्यविभागः**	
प्रो. धर्मानन्दराउतः	अध्यक्षः
प्रो. गङ्गाधरपण्डा	बाह्यसदस्यः
प्रो. सत्यप्रकाशशर्मा	बाह्यसदस्यः
प्रो. भागीरथीनन्द	सदस्यः
प्रो. शुकदेवभोई	सदस्यः
प्रो. सुमनकुमारझाः	सदस्यः

डॉ अरविन्दः कुमार	सदस्यः
डॉ. बेजवाड़ाकामाक्षम्मा	सदस्या
डॉ. सौरभदूबे	सदस्यः
पुराणेतिहासविभागः	
प्रो. शीतलाप्रसादशुक्लः	अध्यक्षः
प्रो. गङ्गाधरपण्डा	बाह्यसदस्यः
प्रो. सत्यप्रकाशशर्मा	बाह्यसदस्यः
प्राकृतविभागः	
प्रो. कल्पनाजैनः	अध्यक्षः
प्रो. जिनेन्द्रकुमारः	बाह्यसदस्यः
प्रो. सुदीपकुमारजैनः	सदस्यः
आधुनिकविद्यापीठम् **मानविकी-आधुनिकज्ञान-शोधविभागः**	
प्रो. हरेरामत्रिपाठी	अध्यक्षः
प्रो. रमाकान्तपाण्डेयः	बाह्यसदस्यः
प्रो. के.जी. श्रीवास्तवः	बाह्यसदस्यः
प्रो. पी.सी.टण्डनः	बाह्यसदस्यः
प्रो. डी.पी.विद्यार्थी	बाह्यसदस्यः
प्रो. मञ्जीतचतुर्वेदी	बाह्यसदस्यः
प्रो. राजवीरशर्मा	बाह्यसदस्यः
प्रो. सविता	सदस्या
प्रो. मीनूकश्यपः	सदस्या
श्री केशवनारायणमिश्रः	सदस्यः
प्रो. शिवशङ्करमिश्रः	सदस्यः
श्री आदेशकुमारः	सदस्यः
डॉ. अभिषेकतिवारी	सदस्यः
शिक्षापीठम् **शिक्षाशास्त्रविभागः**	
प्रो. के. भारतभूषणः	अध्यक्षः

प्रो. के.पी. पाण्डेयः	बाह्यसदस्यः
प्रो. लोकमान्यमिश्रा	बाह्यसदस्यः
प्रो. नागेन्द्र झा	सदस्यः
प्रो रचनावर्मा	सदस्या
प्रो. रजनीजोशीचौधरी	सदस्या
प्रो. सदनसिंहः	सदस्यः
प्रो. कुसुमयदुलालः	सदस्या
डॉ. मनोजकुमारमीणा	सदस्यः
डॉ. सविताराय:	सदस्या

5. वित्तसमितिः

वित्तसमितेः सङ्घटनं, शक्तयः कार्याणि च संविधिना निर्धारितानि भविष्यन्ति। वित्तसमितेः सदस्यानां विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति–

क्र.सं.	नाम	पदनाम
1.	प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः	अध्यक्षः
2.	प्रो. पङ्कजः एल. जानि	बाह्यसदस्यः
3.	श्री आर.डी. सहायः	बाह्यसदस्यः
4.	श्री नवीनसोइ	बाह्यसदस्यः
5.	श्रीमती दर्शन.एम.डबरालः	बाह्यसदस्यः
6.	डॉ. अलकारायः	सदस्यसचिवा

अप्रैल 2020 – मार्च 2021 एतस्यामवधौ वित्तसमिते द्वे आयोजितोपवेशने। ययोः विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति–

1. वित्तसमितेः प्रथमोपवेशनम्– 25.08.2020
2. वित्तसमितेः द्वितीयोपवेशनम्– 25.02.2021

Weblink: - Minutes of Committee Meetings | Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University (slbsrsv.ac.in)

6. योजनापर्यवेक्षणमण्डलम्

योजनापर्यवेक्षणमण्डलस्य सङ्घटनं, शक्तयः कार्याणि च संविधिना निर्धारितानि भविष्यन्ति। योजना-पर्यवेक्षणमण्डलस्य सदस्यानां विवरणं निम्नप्रकारेण अस्ति-

1.	प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयः	अध्यक्षः
2.	डॉ. चान्दकिरणसलूजा	बाह्यसदस्यः
3.	प्रो. सुदेशकुमारशर्मा	बाह्यसदस्यः
4.	प्रो. ललितकुमारत्रिपाठी	बाह्यसदस्यः
5.	प्रो. भागीरथीनन्दः	सदस्यः
6.	प्रो. बिहारीलालशर्मा	सदस्यः
7.	प्रो. के. भारतभूषणः	सदस्यः
8.	डॉ. अलकारायः	सदस्यसचिवा

शैक्षणिकसदस्यानां विवरणम्

क्र.सं.	नाम	पदनाम	विभागः
वेद-वेदाङ्गसङ्कायः			
1.	प्रो. गोपालप्रसादशर्मा	आचार्यः	वेदः
2.	प्रो. रामानुज उपाध्यायः	आचार्यः	वेदः
3.	डॉ. देवेन्द्रप्रसादमिश्रः	सहाचार्यः	वेदः
4.	डॉ. सुन्दरनारायणझा	सहाचार्यः	वेदः
5.	डॉ. हनुमानमिश्रः	सहाचार्यः	वेदः
6.	प्रो. रामराज उपाध्यायः	आचार्यः	पौरोहित्यम्
7.	प्रो. बृन्दादावनदाशः	आचार्यः	पौरोहित्यम्
8.	प्रो. यशवीरसिंहः	आचार्यः	धर्मशास्त्रम्
9.	प्रो. सुधांशुभूषणपण्डा	आचार्यः	धर्मशास्त्रम्
10.	डॉ. हिमांशुशेखरत्रिपाठी	सहायकाचार्यः	धर्मशास्त्रम्
11.	डॉ. अनीता	सहायकाचार्यः	धर्मशास्त्रम्
12.	डॉ. मीनाक्षीमिश्रः	सहायकाचार्यः	धर्मशास्त्रम्
13.	प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा	आचार्यः	व्याकरणम्
14.	प्रो. सुजातात्रिपाठी	आचार्यः	व्याकरणम्

15.	प्रो. रामसलाही द्विवेदी	आचार्यः	व्याकरणम्
16.	डॉ. दयालसिंहः	सहाचार्यः	व्याकरणम्
17.	श्री नरेशकुमारबैरवा	सहायकाचार्यः	व्याकरणम्
18.	डॉ. धर्मपालप्रजापतिः	सहायकाचार्यः	व्याकरणम्
19.	प्रो. प्रेमकुमारशर्मा	आचार्यः	ज्योतिषम्
20.	प्रो. बिहारीलालशर्मा	आचार्यः	ज्योतिषम्
21.	प्रो. विनोदकुमारशर्मा	आचार्यः	ज्योतिषम्
22.	प्रो. नीलमठगेला	आचार्यः	ज्योतिषम्
23.	प्रो. दिवाकरदत्तशर्मा	आचार्यः	ज्योतिषम्
24.	प्रो. परमानन्दभारद्वाजः	आचार्यः	ज्योतिषम्
25.	डॉ. सुशीलकुमारः	सहाचार्यः	ज्योतिषम्
26.	डॉ. फणीन्द्रकुमारचौधरी	सहाचार्यः	ज्योतिषम्
27.	डॉ. रश्मिचतुर्वेदी	सहाचार्यः	ज्योतिषम्
28.	प्रो. देवीप्रसादत्रिपाठी	आचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
29.	डॉ. अशोकथपलियालः	सहाचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
30.	डॉ. प्रवेशव्यासः	सहायकाचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
31.	डॉ. देशबन्धुः	सहायकाचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
32.	डॉ. योगेन्द्रकुमारशर्मा	सहायकाचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
33.	डॉ. दीपकवशिष्ठः	सहायकाचार्यः	वास्तुशास्त्रम्
दर्शनशास्त्रसङ्कायः			
34.	प्रो. पीयूषकान्तदीक्षितः	आचार्यः	न्यायः
35.	प्रो. विष्णुपादमहापात्रः	आचार्यः	न्यायः
36.	प्रो. महानन्दझा	आचार्यः	न्यायः
37.	डॉ. रामचन्द्रशर्मा	आचार्यः	न्यायः
38.	प्रो. महेशप्रसादसिलोडी	आचार्यः	सांख्ययोगः
39.	प्रो. मार्कण्डेयनाथतिवारी	आचार्यः	सांख्ययोगः
40.	डॉ. रमेशकुमारः	सहायकाचार्यः	योगः
41.	डॉ. विजयसिंहगुसाईं	सहायकाचार्यः	योगः
42.	डॉ. नवदीपजोशी	सहायकाचार्यः	योगः

43.	प्रो. वीरसागरजैनः	आचार्यः	जैनदर्शनम्
44.	प्रो. अनेकान्तजैनः	आचार्यः	जैनदर्शनम्
45.	प्रो. कुलदीपकुमारः	आचार्यः	जैनदर्शनम्
46.	प्रो. हरेराम त्रिपाठी	आचार्यः	सर्वदर्शनम्
47.	प्रो. सङ्गीताखन्ना	आचार्यः	सर्वदर्शनम्
48.	प्रो. प्रभाकरप्रसादः	आचार्यः	सर्वदर्शनम्
49.	प्रो. जवाहरलालः	आचार्यः	सर्वदर्शनम्
50.	श्री विजयगुप्ता	सहायकाचार्यः	सर्वदर्शनम्
51.	प्रो. ए.एस. अरावमुदनः	आचार्यः	मीमांसा
52.	डॉ. राजेशकुमारगुर्जरः	सहायकाचार्यः	मीमांसा
53.	प्रो. केदारप्रसादपरोहा	आचार्यः	विशिष्टाद्वैतवेदान्तः
54.	प्रो. के.अनन्तः	आचार्यः	विशिष्टाद्वैतवेदान्तः
55.	डॉ. एस.सुदर्शनन्	सहाचार्यः	विशिष्टाद्वैतवेदान्तः
56.	डॉ. के.एस सतीशा	सहाचार्यः	अद्वैतवेदान्तः
साहित्य-एवं- संस्कृतिः सङ्कायः			
57.	प्रो. शुकदेवभोई	आचार्यः	साहित्यम्
58.	प्रो. भागीरथनन्दः	आचार्यः	साहित्यम्
59.	प्रो. धर्मानन्दराउतः	आचार्यः	साहित्यम्
60.	प्रो. सुमनकुमारझाः	आचार्यः	साहित्यम्
61.	डॉ. अरविन्दकुमारः	सहाचार्यः	साहित्यम्
62.	डॉ. बी. कामाक्षम्मा	सहायकाचार्यः	साहित्यम्
63.	डॉ. सौरभदूबे	सहायकाचार्यः	साहित्यम्
64.	डॉ. अनमोशर्मा	सहायकाचार्यः	साहित्यम्
65.	प्रो. शीतलाप्रसादशुक्लः	आचार्यः	पुराणेतिहासः
66.	प्रो. सुदीपकुमारजैनः	आचार्यः	प्राकृतम्
67.	प्रो. जयकुमार.एन्. उपाध्ये	आचार्यः	प्राकृतम्
68.	प्रो. कल्पनाजैनः	आचार्यः	प्राकृतम्
आधुनिकविद्यासङ्कायः			
69.	प्रो. सविता	आचार्यः	मानविकी
70.	प्रो. मीनूकश्यपः	आचार्यः	मानविकी

71.	प्रो. जगदेवशर्मा	आचार्यः	मानविकी
72.	श्री केशवनारायणमिश्रः	सहाचार्यः	मानविकी
73.	डॉ. अभिषेकतिवारी	सहायकाचार्यः	मानविकी
74.	सुश्री वन्दनाशुक्ला	सहायकाचार्यः	मानविकी
75.	श्री आदेशकुमारः	सहायकाचार्यः	आधुनिकविद्या
76.	श्री आदित्यपञ्चोली	सहायकाचार्यः	आधुनिकविद्या
77.	डॉ. सुमित त्रिपाठी	सहायकाचार्यः	आधुनिकविद्या
78.	प्रो. शिवशङ्करमिश्रः	आचार्यः	शोध-एवं-प्रकाशनम्
शिक्षासङ्कायः			
79.	प्रो. नागेन्द्रझाः	आचार्यः	शिक्षा
80.	प्रो. रमेशप्रसादपाठकः	आचार्यः	शिक्षा
81.	प्रो. रजनीजोशीचौधरी	आचार्यः	शिक्षा
82.	प्रो. सदनसिंहः	आचार्यः	शिक्षा
83.	प्रो. के. भारतभूषणः	आचार्यः	शिक्षा
84.	प्रो. रचनावर्मामोहनः	आचार्यः	शिक्षा
85.	प्रो. कुसुमयदुलालः	आचार्यः	शिक्षा
86.	प्रो. विमलेशशर्मा	आचार्यः	शिक्षा
87.	प्रो. मिनाक्षीमिश्रः	आचार्यः	शिक्षा
88.	प्रो. अमितापाण्डेयभारद्वाजः	आचार्यः	शिक्षा
89.	डॉ. एम.जयकृष्णन्	आचार्यः	शिक्षा
90.	डॉ. मनोजकुमारमीणा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
91.	डॉ. सवितारायः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
92.	डॉ. सुरेन्द्रमहतो	सहायकाचार्यः	शिक्षा
93.	डॉ. प्रेमसिंहसिकरवारः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
94.	डॉ. तमन्नाकौशलः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
95.	डॉ. पिंकीमलिकः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
96.	डॉ. अजयकुमारः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
97.	डॉ. शिवदत्तआर्यः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
98.	डॉ. ममता	सहायकाचार्यः	शिक्षा

99.	डॉ. परमेशकुमारशर्मा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
100.	डॉ. आरतीशर्मा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
101.	डॉ. विचारीलालमीणा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
102.	डॉ. जितेन्द्रकुमारः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
103.	डॉ. प्रदीपकुमारझा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
104.	डॉ. दिनेशकुमारयादवः	सहायकाचार्यः	शिक्षा
105.	डॉ. इकुर्तीवेङ्कटेश्वरलु	सहायकाचार्यः	शिक्षा
106.	डॉ. सुनीलकुमारशर्मा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
107.	डॉ. कैलाशचन्दमीणा	सहायकाचार्यः	शिक्षा
108.	श्री राजेशकुमारपाण्डेय	सहायक-पुस्तकालयाध्यक्षः	पुस्तकालयः

शैक्षणिकेतरकर्मचारीनां विवरणम्

क्र.सं.	नाम	पदनाम	विभागः
'अ' वर्गः			
1.	डॉ. अलकारायः	वित्त-अधिकारिणी (प्रतिनियुक्ता)	लेखा
2.	श्री अजयकुमारटण्डनः	उप-कुलसचिवः	लेखा
3.	डॉ. कान्ता	उप-कुलसचिवा	परीक्षा
4.	श्री रमाकान्त उपाध्यायः	अधिशाषी-अभियन्ता	अभियान्त्रिकी
5.	श्री बनवारीलालवर्मा	कार्यकारी-प्रबन्धकः	सङ्गणककेन्द्रम्
6.	श्रीमती सुषमा	सहायक-कुलसचिवा	लेखा
7.	श्री सुच्चासिंहः	सहायक-कुलसचिवः	शैक्षणिकम्
8.	श्री मञ्जीतसिंहः	सहायक-कुलसचिवः	प्रशासनम्-II
9.	श्री राजेशकुमारः	सहायक-कुलसचिवः	विकासः
10.	श्री जयप्रकाशसिंहः	सहायक-कुलसचिवः	प्रशासनम्-III
11.	श्रीमती भारतीत्रिपाठी	सहायक-कुलसचिवः	प्रशासनम्-I
'ब' वर्गः			
12.	श्री अञ्जनीकुमारः	सहायक-अभियन्ता	अभियान्त्रिकी
13.	श्री बिपिनकुमारत्रिपाठी	अनुसंधान-सह-सांख्यिकी-अधिकारी	एससी/एसटीप्रकोष्ठः
14.	श्रीमती रजनीसंजोत्रा	अनुभागाधिकारी	परीक्षा
15.	श्री राजकुमारः	अनुभागाधिकारी	प्रशासनम्- III

16.	श्रीमती सावित्रीकुमारी	अनुभागाधिकारी	प्रशासनम्-II
17.	श्रीमती वन्दना	अनुभागाधिकारी	प्रशासनम्-I
18.	श्री राकेशकाण्डपालः	अनुभागाधिकारी	लेखः
19.	श्री दिनेशकुमारः	निजीसचिवः	कुलसचिवकार्यालयः
20.	श्री प्रमोदचतुर्वेदी	निजीसचिवः	कुलपतिकार्यालयः
21.	श्रीमती हिमानीशदानी	निजीसचिवा	विकासः
22.	श्री ज्ञानचन्दशर्मा	प्रोग्रामरसहायकः	सङ्गणककेन्द्रम्
23.	डॉ. ज्ञानधरपाठकः	अनुसंधानसहायकः	प्रकाशनम्
24.	कु. तरुणा अवस्थी	अनुसंधानसहायिका	महिला-अध्ययन-केन्द्रम्
25.	श्रीमती उमानौटियालः	वृतिकसहायिका	पुस्तकालयः
26.	श्रीमती अनीताजोशी	वृतिकसहायिका	पुस्तकालयः
27.	डॉ. नवीनराजपूतः	वृतिकसहायकः	पुस्तकालयः
28.	श्री जयकृष्णन् कमिला	वृतिकसहायकः	पुस्तकालयः
29.	श्रीमती ललिता कुमारी	सहायिका	विकासः
30.	श्री ओमप्रकाशकौशिकः	सहायक	लेखः
31.	श्रीमती रानीपंवारः	सहायिका	परीक्षा
32.	श्री तिलकराजः	सहायकः	छात्रावासः
33.	श्री अशोककुमारः	सहायकः	प्रशासनम्
34.	श्री सुदामा	सहायकः	शिक्षासङ्कायकार्यालयः
35.	श्री धर्मेन्द्रः	सहायकः	शैक्षिणिकम्
36.	श्रीमती प्रीति यादवः	सहायिका	प्रशासनम्-II
37.	श्री महेशः	सहायकः	लेखः
38.	श्री मनीषलोहानी	सहायकः	प्रशासनम्- III
39.	श्री नरेन्द्रपालः	कनिष्ठाभियन्ता	अभियान्त्रिकी
40.	श्रीमती संध्यासिंहः	कनिष्ठाभियन्ता	अभियान्त्रिकी
41.	श्रीमती भावना	वृतिकसहायिका	पुस्तकालयः
42.	श्री सुनीलकुमारमिश्रः	वृतिकसहायकः	पुस्तकालयः
43.	श्री शशिभूषणशुक्लः	वृतिकसहायकः	पुस्तकालयः
44.	श्री सुरेन्द्रनागरः	तकनीकीसहायकः (प्रयोगशाला)	शिक्षासङ्कायकार्यालयः
45.	श्री ईश्वरसिंहवशिष्टः	तकनीकीसहायकः (सङ्गणकम्)	सङ्गणककेन्द्रम्

46.	श्री सचिनकुमारराय:	तकनीकीसहायक: (सङ्गणकम्)	सङ्गणककेन्द्रम्
'स' वर्ग:			
47.	श्री महेन्द्रसिंह:	वरिष्ठलिपिक:	शैक्षणिकम्
48.	श्री संजीवसिंहचौहान:	वरिष्ठलिपिक:	लेख:
49.	श्री रमेशकुमार:	वरिष्ठलिपिक:	लेख:
50.	श्री रजनीशकुमारराय:	वरिष्ठलिपिका	शैक्षणिकम्
51.	श्रीमती रुचिकाभट्नागर:	वरिष्ठलिपिका	परीक्षा
52.	श्रीमती प्रीतित्यागी	वरिष्ठलिपिका	प्रशासनम्-II
53.	श्रीमती प्रतिभा	वरिष्ठलिपिका	शैक्षणिकम्
54.	श्रीमती ललितायादव:	वरिष्ठलिपिका	शिक्षासङ्कायकार्यालय:
55.	श्री श्रीनाथ के.नायर:	वरिष्ठलिपिक:	प्रशासनम्-III
56.	सुश्री नेहागुसाईं	निजीसहायिका	कुलसचिवकार्यालय:
57.	श्री अंशुमनघुर्नियाल:	वरिष्ठलिपिक:	अभियान्त्रिकी
58.	श्री जीवनकुमारभट्टराई	संशोधक: (प्रूफ रीडर)	प्रकाशनम्
59.	श्री चन्द्रभूषणतिवारी	विद्युत्कार: (इलेक्ट्रिशियन)	अभियान्त्रिकी
60.	श्री बलरामसिंह:	पुस्तकालयसहायक:	पुस्तकालय:
61.	श्री पदमचन्दसैनी	पुस्तकालयसहायक:	पुस्तकालय:
62.	श्रीमती सौम्याराय:	पुस्तकालयसहायक:	पुस्तकालय:
63.	श्री मनीषअरोड़ा	कनिष्ठलिपिक:	शैक्षणिकम्
64.	श्रीमती दीपिकाराणा	कनिष्ठलिपिका	लेखा
65.	श्री वैभवखन्ना	कनिष्ठलिपिक:	प्रशासनम्-I
66.	श्री राहुलराय:	कनिष्ठलिपिक:	शैक्षणिकम्
67.	श्री नीतेश:	कनिष्ठलिपिक :	कुलपतिकार्यालय:
68.	श्री लोकेश:	कनिष्ठलिपिक:	प्रशासनम्-II
69.	श्रीमती ऋचाभसीन:	कनिष्ठलिपिका	प्रशासनम्-II
70.	श्री ओंकेश्वरतिवारी	कनिष्ठलिपिक:	शैक्षणिकम्
71.	श्री अजयकुमार:	कनिष्ठलिपिक:	लेखा
72.	श्री रामकुमार:	कनिष्ठलिपिक:	परीक्षा
73.	श्री मनीषजैरथ:	कनिष्ठलिपिक:	परीक्षा
74.	श्री श्रवणकुमार:	चालक:	कुलपतिकार्यालय:

75.	श्री बिजेन्द्रसिंहराणा	नलकूपप्रचालकः	अभियान्त्रिकी
76.	श्री शम्भूदत्तः	पाचकः	अतिथिगृहम्
77.	श्री नितिननागरः	पाचकः	अतिथिगृहम्
78.	श्री राजेन्द्रसिंहः	पुस्तकालयपरिचरः	पुस्तकालयः
79.	श्री सुनीलशर्मा	पुस्तकालयपरिचरः	पुस्तकालयः
80.	श्री महेन्द्रजङ्गपल्ली	पुस्तकालयपरिचरः	पुस्तकालयः
81.	श्री हिमांशुकुमारः	पुस्तकालयपरिचरः	पुस्तकालयः
82.	श्री सोनू	पुस्तकालयपरिचरः	पुस्तकालयः
83.	श्री विजयरञ्जनपाण्डेयः	प्रयोगशालापरिचरः (मनोविज्ञानप्रयोगशाला)	शिक्षासङ्कायकार्यालयः
84.	श्री कुलदीपसिंहः	तकनीकीपरिचरः	सङ्गणककेन्द्रम्
85.	श्री दयाशङ्करतिवारी	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
86.	श्री रमेशचन्दमीणा	बहुकार्यकर्मचारी	प्रकाशनम्
87.	श्री दयाचण्डी	बहुकार्यकर्मचारी	लेखा
88.	श्री सुन्दरपालः	बहुकार्यकर्मचारी	शैक्षणिकम्
89.	श्री रमेशगहलोतः	बहुकार्यकर्मचारी	शैक्षणिकम्
90.	श्री नरेन्द्रमहतो	बहुकार्यकर्मचारी	महिला-अध्ययन-केन्द्रम्
91.	श्री धीरजसिंहः	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
92.	श्री दिनेशचन्द्रः	बहुकार्यकर्मचारी	कुलसचिवकार्यालयः
93.	श्री राममिलनः	बहुकार्यकर्मचारी	अतिथिगृहम्
94.	श्री भीमसिंहः	बहुकार्यकर्मचारी	प्रशासनम्-I
95.	श्री सन्तोषकुमारपाण्डेयः	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
96.	श्री मथुराप्रसादः	बहुकार्यकर्मचारी	कुलपतिकार्यालयः
97.	श्री राजकुमारः	बहुकार्यकर्मचारी	कुलपतिकार्यालयः
98.	श्री पङ्कजः	बहुकार्यकर्मचारी	परीक्षा
99.	श्री पिन्टूबनर्जी	बहुकार्यकर्मचारी	परीक्षा
100.	श्री गङ्गाधरमुदली	बहुकार्यकर्मचारी	शैक्षणिकम्
101.	श्री मुनीशचन्दबडोला	बहुकार्यकर्मचारी	शैक्षणिकम्
102.	श्री गिरीशचन्दपंतः	बहुकार्यकर्मचारी	परीक्षा
103.	श्री वीरेन्द्रकुमारः	बहुकार्यकर्मचारी	कुलपतिकार्यालयम्

104.	श्री बिनोदकुमारनाथः	बहुकार्यकर्मचारी	अतिथिगृहम्
105.	श्री अमितकुमारः	बहुकार्यकर्मचारी	अतिथिगृहम्
106.	श्री कङ्गननाथः	बहुकार्यकर्मचारी	अतिथिगृहम्
107.	श्री नवलसिंहः	बहुकार्यकर्मचारी	कुलपतिकार्यालयः
108.	श्री दीपकः	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
109.	श्री करुणेशरावः	बहुकार्यकर्मचारी	परीक्षा
110.	श्री राहुलः	बहुकार्यकर्मचारी	शिक्षासङ्घायकार्यालयः
111.	श्री रोहितवशिष्ठः	बहुकार्यकर्मचारी	प्रशासनम्-III
112.	श्री उपरापल्लीकुमारस्वामी	स्वास्थ्यकेन्द्रपरिचरः	विकासः
113.	श्री नरेशकुमारः	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
114.	श्री सतीशः	बहुकार्यकर्मचारी	अभियान्त्रिकी
115.	श्री नवीनमच्छलः	बहुकार्यकर्मचारी	शैक्षणिकम्

प्रस्तुतपाठ्यक्रमाः

1. नियमितपाठ्यक्रमाः

पीठस्य नाम	पाठ्यक्रमाः	विषयाः
वेद-वेदाङ्गम्, दर्शनम्, सहित्यम्-एवं-संस्कृतिः	शास्त्री (B.A.) (त्रिवर्षीया)	वेदः, पौरोहित्यम्, धर्मशास्त्रम्, प्राचीनव्याकरणम्, नव्यव्याकरणम्, फलितज्योतिषम्,सिद्धान्तज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम्, प्राचीनन्यायः, नव्यन्यायः, सर्वदर्शनम्, साङ्ख्ययोगः, अद्वैतवेदान्तः, विशिष्टाद्वैतवेदान्तः, जैनदर्शनम्, मीमांसा, साहित्यम्, पुराणेतिहासम्, प्राकृतम् बी.ए.(योगः)।
वेद-वेदाङ्गम्, दर्शनम्, सहित्यम्-एवं-संस्कृतिः	आचार्यः (M.A.) (द्विवर्षीयः)	वेदः, पौरोहित्यम्, धर्मशास्त्रम्, प्राचीनव्याकरणम्, नव्यव्याकरणम्, फलितज्योतिषम्, सिद्धान्तज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम्, प्राचीनन्यायः, नव्यन्यायः, सर्वदर्शनम्, साङ्ख्ययोगः, अद्वैतवेदान्तः, विशिष्टाद्वैतवेदान्तः, जैनदर्शनम्, मीमांसा, साहित्यम्, पुराणेतिहासम्, प्राकृतम् एम.ए. (योगः)।

वेद-वेदाङ्गम्, दर्शनम्, सहित्यम्-एवं-संस्कृतिः	विशिष्टाचार्यः (M.Phil.)	वेदः, पौरोहित्यम्, धर्मशास्त्रम्, प्राचीनव्याकरणम्, नव्यव्याकरणम्, फलितज्योतिषम्, सिद्धान्त-ज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम्, प्राचीनन्यायः, नव्यन्यायः, सर्वदर्शनम्, साङ्ख्ययोगः, अद्वैतवेदान्तः, विशिष्टाद्वैतवेदान्तः, जैनदर्शनम्, मीमांसा, साहित्यम्, पुराणेतिहासम्, प्राकृतम्।
वेद-वेदाङ्गम्, दर्शनम्, सहित्यम्-एवं-संस्कृतिः	विद्यावारिधिः (Ph.D.)	वेदः, पौरोहित्यम्, धर्मशास्त्रम्, प्राचीनव्याकरणम्, नव्यव्याकरणम्, फलितज्योतिषम्, सिद्धान्त-ज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम्, प्राचीनन्यायः, नव्यन्यायः, सर्वदर्शनम्, साङ्ख्ययोगः, अद्वैतवेदान्तः, विशिष्टाद्वैतवेदान्तः, जैनदर्शनम्, मीमांसा, साहित्यम्, पुराणेतिहासम्, प्राकृतम्।
शिक्षासङ्कायः	शिक्षाशास्त्री (B.Ed.) शिक्षाचार्यः (M.Ed.) विशिष्टाचार्यः (M.Phil.) विद्यावारिधिः (Ph.D)	
आधुनिकविद्या	इयं पीठं शोधच्छात्रान् अनुसन्धानपद्धतिसाहित्यसमीक्षोच्चशोधकविषयेषु षाण्मासिकानिवार्यपाठ्यक्रमकार्यस्य सौल्भयं प्रददाति। एतत् अतिरिच्य, अनेन पीठेन ज्ञानानुकूलकेन्द्रितानिवार्यवैकल्पिकामूलपाठ्यक्रमाश्च अध्याप्यन्ते।	

2. स्व-वित्तपोषिताः पाठ्यक्रमाः

पाठ्यक्रमस्य नाम	कार्यक्रमस्य नाम
प्रमाणपत्रीय-पाठ्यक्रमाः (षाण्मासात्मकाः)	1. ज्योतिषप्रवेशिकापाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 2. वास्तुशास्त्रपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 3. योगपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 4. पौरोहित्यप्रशिक्षणपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 5. संस्कृतप्रशिक्षणम् एवं सम्भाषणपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 6. संस्कृतवाङ्मयपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः)

	7. ऑफिस-ऑटोमेशनपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 8. कंप्यूटरप्रोग्रामिंगपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 9. वेब-डिजाइनिंगपाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः) 10. जैनविद्या-पाठ्यक्रमः (प्रमाणपत्रीयः)
डिप्लोमा-पाठ्यक्रमाः (एकवर्षात्मकाः)	1. ज्योतिषप्राज्ञपाठ्यक्रमः 2. मेडिकलज्योतिषडिप्लोमापाठ्यक्रमः 3. वास्तुशास्त्रडिप्लोमापाठ्यक्रमः 4. वास्तुशास्त्रस्नातकोत्तरडिप्लोमापाठ्यक्रमः 5. स्नातकोत्तरयोगडिप्लोमापाठ्यक्रमः 6. पौरोहित्यडिप्लोमापाठ्यक्रमः 7. संस्कृतभाषापत्रकारिताडिप्लोमापाठ्यक्रमः 8. जैनविद्याडिप्लोमापाठ्यक्रमः
एडवांस-डिप्लोमा-पाठ्यक्रमाः (द्विवर्षात्मकाः)	1. ज्योतिषभूषणएडवांसडिप्लोमापाठ्यक्रमः 2. वास्तुशास्त्रएडवांसडिप्लोमापाठ्यक्रमः

छात्रविवरणम्

1. स्वीकृतानां पञ्जीकृतानां छात्राणां विवरणम् (कार्यक्रमानुसारम्)

क्र.सं.	कार्यक्रमः	छात्राः	
		स्वीकृताः	पञ्जीकृताः
1.	विद्यावारिधिः	272	123
2.	विशिष्टाचार्यः	197	85
3.	शिक्षाचार्यः	50	13
4.	शिक्षाशास्त्री	200	197
5.	स्नातकोत्तरम्	722	141
6.	स्नातकः	185	142
7.	स्नातकोत्तरम् (योगः)	50	50
8.	स्नातकः (योगः)	50	45
9.	प्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमाः (षाण्मासिकाः)	350	35
10.	डिप्लोमापाठ्यक्रमाः (एकवर्षीयाः)	490	217
11.	एडवांसडिप्लोमापाठ्यक्रमाः (द्विवर्षीयाः)	150	37

2. नियमितकार्यक्रमाणां छात्राणां विवरणम् (श्रेण्यनुसारम्)

पाठ्यक्रमाः		सामान्याः				अनु. जाति				अनु. जनजातिः				अन्यवञ्चितवर्गः				आर्थिकरूपेण दुर्बलवर्गः				दिव्याङ्गजनाः				आहात्य			
		म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः	म	पु	परा.	योगः
स्नातकः	शास्त्री	261	29	0	290	3	1	0	4	3	0	0	3	31	4	0	35	8	0	0	8	0	0	0	0	307	34	0	341
	बी.ए. योगः	34	31	0	65	11	6	0	17	5	0	0	5	16	8	0	24	2	1	0	3	0	0	0	0	68	46	0	114
	शिक्षाशास्त्री	104	66	0	170	24	35	0	59	10	14	0	24	39	67	0	106	11	15	0	26	5	2	0	7	193	199	0	392
स्नातकोत्तरः	आचार्यः	149	14	0	163	8	2	0	10	2	1	0	3	10	10	0	20	5	0	0	5	0	0	0	0	174	27	0	201
	एम.ए. योगः	24	31	0	55	6	8	0	14	2	0	0	2	8	14	0	22	1	0	0	1	0	0	0	0	41	53	0	94
	शिक्षाचार्यः	5	6	0	11	0	1	0	1	1	0	0	1	3	2	0	5	3	0	0	3	0	0	0	0	12	9	0	21
विशिष्टचार्यः		42	14	0	56	4	2	0	6	0	0	0	0	9	9	0	18	5	3	0	8	0	0	0	0	57	28	0	85
विद्यावारिधिः		176	60	0	236	37	14	0	51	3	2	0	5	29	27	0	56	22	6	0	28	5	0	0	5	332	109	0	441
प्रमाणपत्रीय/ डिप्लोमापाठ्यक्रमाः		144	77	0	221	7	5	0	12	0	0	0	0	33	15	0	48	6	1	0	7	1	0	0	1	191	98	0	289
योगः		939	328	0	1267	100	74	0	174	26	17	0	43	178	156	0	334	63	26	0	89	11	2	0	13	1375	603	0	1978

3. स्ववित्तपोषितपाकार्यक्रमाणां छात्राणां विवरणम् (श्रेण्यनुसारम्)

क्र.सं.	पाठ्यक्रमस्य नाम	सामान्याः		अनु. जातिः		अनु.ज. जातिः		दिव्याङ्ग-जनाः		अन्य-वञ्चित-वर्गः		अल्प-संख्यकाः		वैदेशिकाः		दिव्याङ्ग-जनाः		आर्थिक-रूपेण दुर्बल वर्गः		आहत्य		योगः
		पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	
1.	षण्मासिकज्योतिषप्रवेशिका	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
2.	एकवर्षीयः ज्योतिषप्राज्ञडिप्लोमापाठ्यक्रमः	40	10	1	0	0	0	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0	2	0	48	11	59
3.	एकवर्षीयः ज्योतिषचिकित्साडिप्लोमापाठ्यक्रमः	7	6	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	11	7	18
4.	द्विवर्षीयज्योतिषभूषण-एडवांसडिप्लोमापाठ्यक्रमः	15	8	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	15	9	24
5.	षण्मासिकः वास्तुशास्त्रप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4
6.	एकवर्षीयः वास्तुशास्त्रप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	1	6
7.	द्विवर्षीयः वास्तुशास्त्र-स्नातकोत्तरडिप्लोमापाठ्यक्रमः	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8	2	10
8.	द्विवर्षीयः वास्तुशास्त्र-एडवांसडिप्लोमापाठ्यक्रमः	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3
9.	षाण्मासिकः योगप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः	1	7	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7	10
10.	एकवर्षीयः स्नातकोत्तरयोगडिप्लोमापाठ्यक्रमः	23	38	3	4	0	0	0	0	14	13	0	0	0	0	0	0	1	0	41	55	96
11.	षाण्मासिकः पौरोहित्यप्रशिक्षणपाठ्यक्रमः	13	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	0	14
12.	एकवर्षीयः पौरोहित्यडिप्लोमापाठ्यक्रमः	23	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	2	0	31	0	31
13.	संस्कृतप्रशिक्षणम् एवं सम्भाषणपाठ्यक्रमः	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	3	7
14.	एकवर्षीयः संस्कृतवाङ्मयडिप्लोमापाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15.	त्रैमासिकः संस्कृतपत्रकारिताडिप्लोमापाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16.	एकवर्षीयः स्नातकोत्तरसंस्कृतपत्रकारिताडिप्लोमा पा.	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3
17.	षाण्मासिकः जैनविद्याप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18.	एकवर्षीयः जैनविद्याडिप्लोमापाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19.	पांडुलिपि-शिलालेखप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20.	षाण्मासिकः ऑफिसऑटोमेशनपाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	षाण्मासिकः कम्प्यूटरप्रोग्रामिंगपाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22.	षाण्मासिकवेबडिजाइनिंगपाठ्यक्रमः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	योगः	**144**	**77**	**7**	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**33**	**15**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**6**	**1**	**191**	**98**	**289**

4. प्रविष्टोत्तीर्णानुत्तीर्णच्छात्राणां सङ्ख्याविवरणम् (कार्यक्रमानुसारम्)

पाठ्यक्रमः	प्रविष्ट-छात्राणां संख्या		उत्तीर्ण-छात्राणां संख्या		अनुत्तीर्ण-छात्राणां संख्या	
	म.छात्राः	पु.छात्राः	म.छात्राः	पु.छात्राः	म.छात्राः	पु.छा.
विद्यावरिधिः(01.04.2020 - 01.03.2021)	10	24	10	24	-	-
विद्यावरिधिपाठ्यक्रमः (कोर्सवर्क)	118	46	116	44	-	-
विशिष्टाचार्यः (एम.फिल.)	23	18	23	18	-	-
शिक्षाचार्यः (एम.एड)	-	07	07	-	-	-
स्नातकोत्तरः (योगम्)	43	45	40	44	03	01
शिक्षाशास्त्री (बी.एड)	106	93	106	93	-	-
आचार्यः	71	18	60	17	11	01
शास्त्री (बी.एड)	94	7	52	04	39	03

स्व-वित्तपोषितांशकालीनपाठ्यक्रमाः

दिसम्बर-2019	प्रविष्ट-छात्राणां संख्या		उत्तीर्ण-छात्राणां संख्या		अनुत्तीर्ण-छात्राणां संख्या	
	पु.छात्राः	म.छात्राः	पु.छात्राः	म.छात्राः	पु.छात्राः	म.छा.
ज्योतिषप्रवेशिका (षाण्मासिकः)	20	7	15	5	2	1
जैनविद्या (षाण्मासिकः)	09	29	06	21	-	-
पौरोहित्यप्रशिक्षणम् (षाण्मासिकः)	-	16	-	12	-	-
वास्तुप्रमाणपत्रीयः (षाण्मासिकः)	06	01	04	01	01	-
योगप्रमाणपत्रीयः (षाण्मासिकः)	06	10	03	07	02	-
मे-2020						
ज्योतिषप्राज्ञः (एकवर्षीयः)	32	7	22	05	07	-
वास्तुशास्त्रम् (एकवर्षीय :)	01	03	-	03	01	-
जैनविद्या (एकवर्षीयः)	10	29	07	19	01	07
ज्योतिषचिकित्सा (एकवर्षीयः)	08	08	08	05	-	-
स्नातकोत्तरयोगः	72	63	63	61	06	02
पौरोहित्यप्रशिक्षणम् (एकवर्षीयः)	29	-	16	-	13	-
ज्योतिषभूषणम् (द्विवर्षीयः)	10	04	06	03	01	01
स्नातकोत्तरवास्तुशास्त्रम् (द्विवर्षीयः)	09	02	08	02	01	-

छात्रवृत्तिः

छात्राः पारम्परिकशास्त्रीयपरम्परायाम् अध्ययनं कुर्युः अतः तेषाम् उत्साहवर्धनाय विश्वविद्यालये नामङ्कितछात्रेभ्यः विश्वविद्यालयेन प्रस्तावितविविधकार्यक्रमेषु छात्रवृत्तयः प्रदीयन्ते। छात्रवृत्तीनां सङ्ख्या-सहितराशेः विवरणं निम्नतालिकायां प्रस्तूयते: -

क्र.सं.	पाठ्यक्रमः	वर्षम्	छात्रावृत्तीणां सङ्ख्या	छात्रवृत्तेः राशिः (प्रतिमाहः)
1	शास्त्री (बी. ए)	प्रथम वर्ष	120	रु. 800/-
1	शास्त्री (बी. ए.)	प्रथम वर्षम्	120	रु. 800/-
2	शास्त्री (बी. ए.)	द्वितीय वर्षम्	120	रु. 800/-
3	शास्त्री (बी. ए.)	तृतीय वर्षम्	120	रु. 800/-
4	शिक्षाशास्त्री (बी.एड.)		60	रु. 800/-
5	आचार्यः (एम. ए.)	प्रथम वर्षम्	25 प्रतिविषय	रु. 1000/-
6	आचार्यः (एम. ए.)	द्वितीय वर्षम्	25 प्रतिविषय	रु. 1000/-
7	शिक्षाचार्यः (एम.एड.)		13	रु. 1000/- रु. 750/-
8	विशिष्टाचार्यः (प्रतिविषयमेकम्) आकस्मिकम्		20	रु. 1500/- (प्रतिवर्षम्) रु. 2000/-
9	विद्यावारिधिः (प्रतिविषयमेकम्) आकस्मिकम्		20	रु. 5000/- (प्रतिवर्षम्) रु. 3000/-

जे.आर.एफ. इत्यनेन सम्मानिताः छात्राः

क्र.सं.	पीठस्य नाम	जे.आर.एफ. सम्मानितानां छात्राणां संख्या
1	वेदवेदाङ्गम्	8
2	दर्शनम्	8
3	सहित्यम् एवं संस्कृतिः	4

राष्ट्रीयाध्येतावृत्तिः इत्यनेन सम्मानिताः छात्राः

क्र.सं.	पीठस्य नाम	राष्ट्रीयाध्येतावृत्तिनासम्मानितानां छात्राणां संख्या
1	सहित्यम् एवं संस्कृतिः	2

विद्यमानज्ञापनानि

क्र.सं.	पीठस्य नाम
1	2017तमे वर्षे 'नवदेहलीस्थभारतीयजनसञ्चारसंस्थानेन सह' ऐकमत्यम् (ज्ञापनम्)।
2	2018तमे वर्षेनवदेहलीस्थ 'स्कूल ऑफ प्लानिंग एंड आर्किटेक्चर (एसपीए)' अनेन सह वर्षत्रयात्मकम् ऐकमत्यम् (ज्ञापनम्)।

योजनाः

1.	उच्चशिक्षणसंस्थानेषु महिलाध्ययनम्
2.	अनुसूचितजातिः/अनुसूचितजनजातिः/अन्यवंचितवर्गः एवं, च अल्पसंख्यकसमुदायाः एतेषां छात्राणां कृते कोचिंगरूपेण विशिष्टाध्ययनस्य व्यवस्था
3.	अनुसूचितजातिः/अनुसूचितजनजातिः/अन्यवंचितवर्गः एवं, च अल्पसंख्यकसमुदायाः एतेषां छात्राणां राष्ट्रियपात्रतापरीक्षाणाम् अथवा राज्यपात्रतापरीक्षाणां कृते कोचिंगरूपेण विशिष्टाध्ययनस्य व्यवस्था (कोचिंग)
4.	पण्डितमदनमोहनमालवीयराष्ट्रीयशिक्षकशिक्षणयोजना
5.	ज्योतिषविभागे विशेषसहायताकार्यक्रमाः (डीआरएस-III)
6.	साहित्यविभागेविशेषसहायताकार्यक्रमाः (डीआरएस-द्वितीय)
7.	अधिकाधिकाभासीयपाठ्यक्रमाणां सञ्चालनम्
8.	एम.ओ.ओ.सी अस्मिन् पाठ्यक्रमे भारतीयसंस्कृतेः इतिहासस्य पुनःयोजनम्

परियोजनाः

1.	'भारतीय दर्शन का क्रमिक विकास (ऐतिहासिक एवं सैद्धान्तिक परिप्रेक्ष्य में)' भारतीय-ऐतिहासिक-अनुसंधान-परिषदा प्रो. हरेरामत्रिपाठीवर्यस्य कृते स्वीकृता।
2.	भारतीय-ऐतिहासिक-अनुसंधान-परिषदा प्रो. शिवशङ्करमिश्रवर्यस्य कृते लघु-अनुसन्धान-परियोजना स्वीकृता।
3.	राष्ट्रीयसंस्कृतसंस्थानेन डॉ. प्रेमसिंहसिकरवारवर्यस्य कृते अष्टादशीपरियोजना स्वीकृता।

विश्वविद्यालयस्य पीठानि

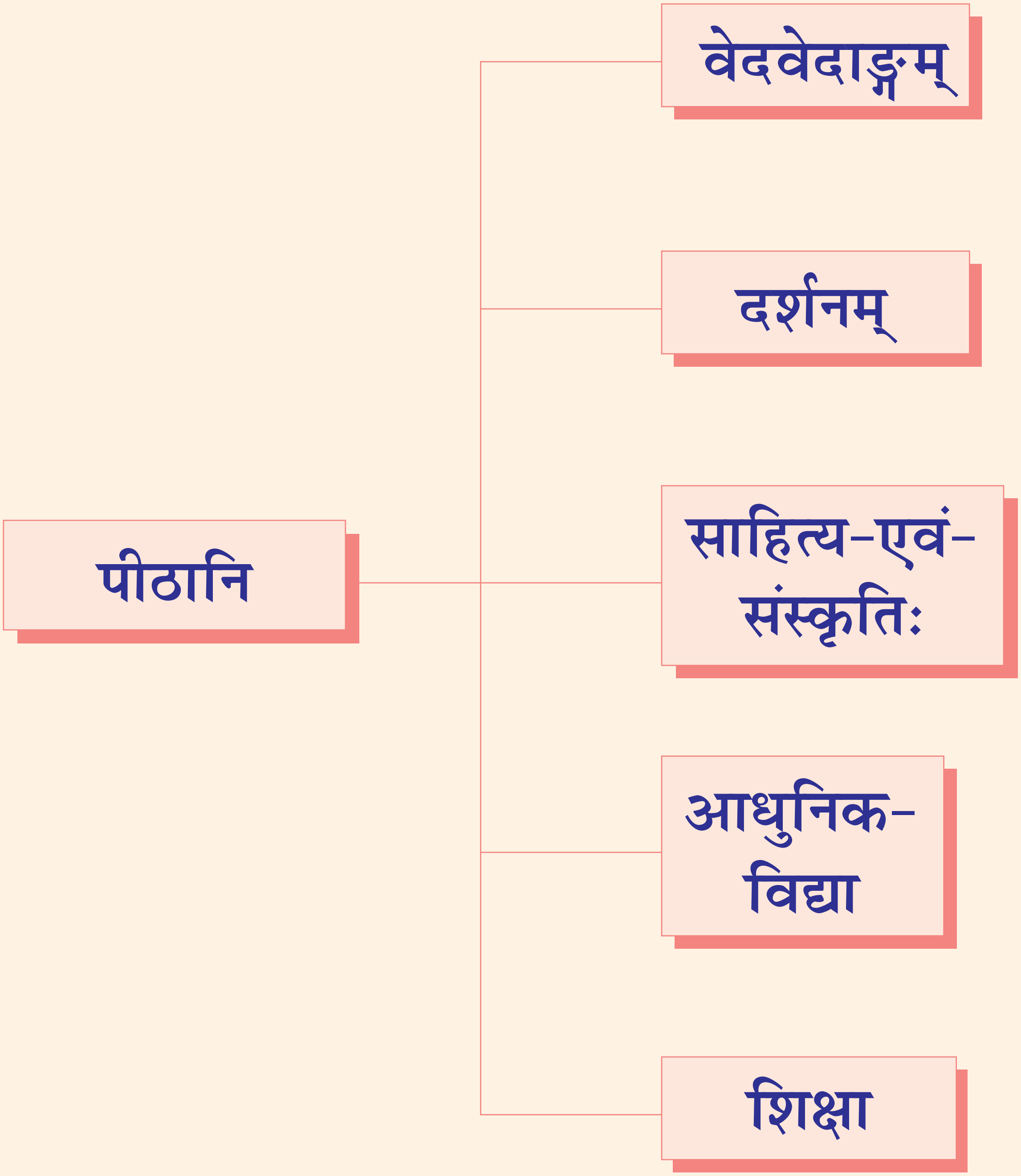

1. वेदवेदाङ्गपीठं सम्बन्धितविभागश्च

पीठाध्यक्षः
प्रो. प्रेमकुमारशर्मा

विभागः

वेदविभागाध्यक्षः
प्रो. रामानुज उपाध्यायः

पौरोहित्य-विभागाध्यक्षः
प्रो. रामराज उपाध्यायः

धर्मशास्त्र-विभागाध्यक्षः
प्रो. सुधांशुभूषणपण्डा

व्याकरणविभागाध्यक्षा
प्रो. सुजातात्रिपाठी

ज्योतिषविभागाध्यक्षः
प्रो. विनोदकुमारशर्मा

वास्तुशास्त्रविभागाध्यक्षः
डॉ. अशोकथपलियालः

क. सङ्कायविषये

वेद-वेदाङ्गपीठे शुक्लयजुर्वेदः अध्याप्यते, अस्य स्थापना 1971तमे वर्षे अभवत्। वेदाः पारम्परिकरूपेण ज्ञानस्य गहनकोषाः मन्यन्ते। विश्वविद्यालयस्य वेद-वेदाङ्गपीठे षट्विभागाः विद्यन्ते। एतेषु विभागेषु छात्रान् वेदः, पौरोहित्यम्, व्याकरणम्, ज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम् धर्मशास्त्रञ्च अध्याप्यते। धर्मशास्त्रविभागः स्मृतिपरम्परायाः संरक्षणे महत्वपूर्णभूमिकां निर्वहति। अयं वर्तमानपरिप्रेक्ष्ये प्राचीन-भारतीयन्यायप्रणालीं, विशेषतः महिलासम्पत्त्यधिकारान् अपि च वञ्चितवर्गान् अवगन्तुम् अतीवमहत्त्वपूर्णं वर्तते। 'प्रिवी-काउंसिल' इति, सुप्रीमन्यायालय अपि च अन्याधीनस्थन्यायालयानां निर्णयाणां तद् घटकानां छात्राणां जागरूकतायै विशेषपाठ्यक्रमरूपेण योजिताः वर्तन्ते। पीठे मानवाधिकाराः, संस्कृतिः, भारतीयन्यायाध्ययनं पर्यावरणाध्ययनञ्च अन्तर्हिताः वर्तन्ते, ये च वर्तमाने परिप्रेक्ष्ये प्राङ्सगिकतायुक्ताः रुचिकराः विषयास्सन्ति। विश्वप्रसिद्धानां पूजानाम् अनुष्ठानानां च अध्ययनमध्यापनम् अनेन पीठेन सञ्चाल्यते।

ख. उद्देश्यम्

विश्वस्य सारं वेदवेदाङ्गेषु निहितमस्ति। एतेषु वैज्ञानिकतायाः कारणेन आविश्वे प्रसिद्धास्सन्ति। विश्वविद्यालये वेदवेदाङ्गपीठस्य उद्देश्यमस्ति यत् छात्राः भारतीयसंस्कृत्या सह परिचिताः भवेयुः अपि च भारतीयसंस्कृतेः प्रचारश्च भवेत्। वेदेषु निहितवैज्ञानिकतथ्यानि शोधमाध्यमेनजगतः पुरतः आगच्छेयुः इत्यपि पीठस्य अन्यतमम् उद्देश्यमस्ति।

अनुसन्धानस्य सम्भावितक्षेत्राणि

1. वेदेषु विज्ञानम्।
2. आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये वेदाः।
3. विश्वकल्याणसाधनवेदाः।
4. आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये व्याकरणम्।
5. भाषविज्ञानम्।
6. सङ्गणकं पाणिनीव्याकरणञ्च।
7. धर्मशास्त्रे न्यायव्यवस्था।
8. आधुनिकसमाजसन्दर्भे स्मृतिनां पुनर्वलोकनम्।
9. प्रौद्योगिकीपरिप्रेक्ष्ये वास्तुः।
10. आधुनिकवास्तुकलायां प्राचीनभारतस्य वास्तुविज्ञानस्य उपयोगिता।
11. ज्योतिषे विज्ञानम्।
12. आधुनिकपरिप्रेक्ष्येज्योतिषम्।
13. प्राचीनवैदिकधर्मसंस्काराणां शोधः

विशेषताः	–	सस्वरवेदाभ्यासः।
	–	श्रौतयज्ञाभ्यासः।
	–	श्रौतयज्ञपात्राणां स्मार्तयज्ञपात्राणां सङ्ग्रहः।
	–	डेमोयज्ञशाला।
	–	वेधशाला।
	–	तारामण्डलम्।
	–	पञ्चाङ्गनिर्माणम्।
	–	विश्वविद्यालयस्य वास्तुविभागःअपि च एस.पी.ए इत्यनयोर्मध्ये ऐकमत्यम् (ज्ञापनम्)।
	–	पत्रिकाप्रकाशनम्।

ख. सङ्कायविवरणम्

क्र.सं.	विभागः	पदनाम	प्राध्यापकानां सङ्ख्या
1.	वेदः	आचार्यः	02
		सहाचार्यः	03
2.	पौरोहित्यम्	आचार्यः	03
3.	धर्मशास्त्रम्	आचार्यः	02
		सहायकाचार्यः	02
4.	व्याकरणम्	आचार्यः	04
		सहाचार्यः	02
		सहायकाचार्यः	02
5.	ज्योतिषम्	आचार्यः	06
		सहाचार्यः	03
6.	वास्तुशास्त्रम्	आचार्यः	02
		सहाचार्यः	01
		सहायकाचार्यः	04

ग. शोधदिशानिर्देशविवरणम्:

क्र.सं	पर्यवेक्षकस्य नाम	शोधविषयः	शोधच्छात्राणां सङ्ख्या
1.	डॉ. सुन्दरनारायणझा	वेदः	01
2.	प्रो. विनोदकुमारशर्मा	ज्योतिषम्	02
3.	प्रो. जयकान्तसिंहशर्मा	व्याकरणम्	01
4.	डॉ. दयालसिंहः	व्याकरणम्	03
5.	प्रो. सुजातात्रिपाठी	व्याकरणम्	02
6.	प्रो. कमलाभारद्वाजः	व्याकरणम्	01
7.	प्रो. यशवीरसिंहः	धर्मशास्त्रम्	01
8.	डॉ. अशोकथपलियालः	वास्तुशास्त्रम्	01
9.	प्रो. देवीप्रसादत्रिपाठी	वास्तुशास्त्रम्	02
10.	डॉ. सुशीलकुमारः	ज्योतिषम्	02
	योगः		**16**

घ. नामाङ्कितानां छात्राणां विवरणम् (श्रेणीवार)

क्र.सं.	पाठ्यक्रमः	सामान्याः		अनु. जातिः		अनु. जन जाति-		दिव्यांङ्गः		वञ्चितवर्गः		अल्प-सङ्ख्यकाः		आर्थिक-रूपेण दुर्बलवर्गः		आहत्य-		योगः
		पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	
1	स्नातकः	177	9	4	0	1	0	0	0	19	1	0	0	7	0	208	10	218
2	स्नातकोत्तरम्	89	6	5	0	0	0	0	0	4	3	0	0	3	0	101	9	110
3	विशिष्टाचार्यः	26	6	0	0	0	0	1	0	3	6	0	0	2	2	32	14	46
4	विद्यावारिधिः	18	7	4	1	0	1	0	0	2	2	0	0	5	2	29	13	42
	आहत्य	**310**	**28**	**13**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**	**28**	**12**	**0**	**0**	**17**	**4**	**370**	**46**	**416**

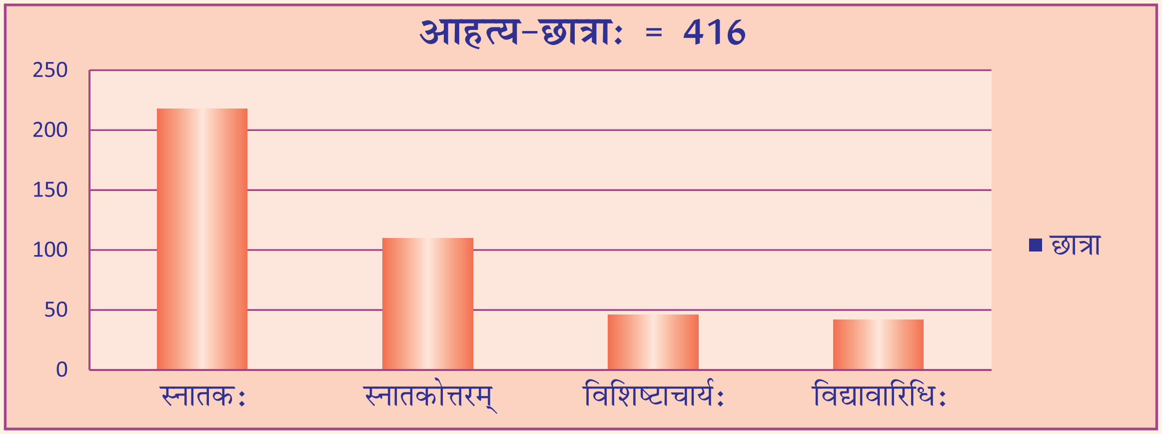

ङ. सङ्कायानुसन्धानप्रकाशनानि

लेखकस्य नाम	शोधपत्रस्य शीर्षकम्	जर्नल/पीयर रिव्यूइंग/संपादित वॉल्यूम/प्रकाशित पुस्तक/अध्याय/शोधपत्रम् इत्यस्य शीर्षकम्	आईएसबीएन संख्या
डॉ. अशोकथपलियालः	सौरचंद्र पञ्चांग एवं अधिमास	ज्योतिर्वेदप्रस्थानम्	आईएसएसएन 2278-0327
	पृथ्वी का गुरुत्वाकर्षण बल	ज्योतिर्वेदप्रस्थानम्	आईएसएसएन 2278-0327
	ज्योतिष शास्त्र का सामाजिक परिदृश्य	संस्कृतरत्नाकार	आईएसएसएन 2395-3055
	वाहक स्नायु (मोटर न्यूरॉन डिसिस)	भैषज्यज्योतिषमञ्जुषा	आईएसएसएन 2348-0890
प्रो. रामानुजः उपाध्यायः	पूर्वोत्तरमीमांसदर्शनयोरदेवतातत्त्वम्	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
	अर्थनिर्धारणे वैदिकस्वराणां वैशिष्ट्यम्	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
	वास्तु पद मंडल देवतायों में स्थित असुरपद मीमांसा	वास्तुशास्त्रविमर्शः	आईएसएसएनः 0976-4321
डॉ. सुन्दरनारायणः झा	भारतीय सभ्यता एवं संस्कारों का आधारः श्रौत यज्ञ	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
डॉ. देवेंद्रप्रसादमिश्रः	यजुर्वेदे आयुर्वेदविज्ञानम्	भैषज्यज्योतिषमंजुषा	आईएसएसएन 2348-0890
डॉ. रश्मिचतुर्वेदी	वास्तुशास्त्र में वृक्ष वाटिका विधान	वास्तुशास्त्रविमर्शः	आईएसएसएनः 0976-4321
डॉ. सुशीलकुमारः	वास्तुस्त्रोक्त भूमि परीक्षण विचार	वास्तुशास्त्रविमर्शः	आईएसएसएनः 0976-4321
डॉ. फणींद्रचौधरी	वैदिक वांग्मय में विज्ञान तत्व	भैषज्यज्योतिषमञ्जुषा	आईएसएसएनः 2348-0890
प्रो. विनोदकुमारशर्मा	ज्योतिष शास्त्र में मानसिक रोग चिकित्सा	भैषज्यज्योतिषमंजुषा	आईएसएसएनः 2348-0890
डॉ. देशबंधुः	हिमाचले शैवपरम्परायाः विकासः	वास्तुशास्त्रविमर्शः	आईएसएसएनः 0976-4321
	चक्षु रोग विमर्श	भैषज्यज्योतिषमञ्जुषा	आईएसएसएनः 2348-0890

डॉ. प्रवेशव्यासः	भारतीयवास्तुशास्त्रे विश्वकर्मणः योगदानम् थैलेसीमिया रोगः ज्योतिषीय सन्दर्भ	वास्तुशास्त्रविमर्शः भैषज्यज्योतिष मंजुषा	आईएसएसएनः 0976-4321 आईएसएसएनः 2348-0890
डॉ. हिमांशुशेखर-त्रिपाठी	समृद्धि और भवभूति के नाटकों में वर्ण संस्कारः एक तुलनात्मक दृष्टि धर्म और धर्मशास्त्र वांग्मयः एक सिंहवलोकन	श्रीदेवयान् गङ्गाधरामृतम्	आईएसएसएनः 2394-2436 आईएसबीएन 978-93-88051-18-7
डॉ. मीनाक्षीमिश्राः	भारतीय संस्कृतौ श्राद्धस्य महत्वम्	वेदाञ्जलिः	आईएसएसएन 2349-364X
डॉ. दयालसिंहपंवार	भारतीयदर्शनेषुप्रत्यक्षविमर्शः महाकविकालिदासस्यपारिवारिकचिन्तनम् वर्ण-समीक्षा के आलोक में वागुत्पत्ति-विमर्श	नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत रिसर्च नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत रिसर्च नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत रिसर्च	आईएसबीएन 2454-9177 आईएसबीएन 2454-9177 आईएसबीएन 2454-9177

च. सङ्घायस्य प्रमुखोपलब्धिः

प्राध्यापकस्य नाम	सम्मानम्	कार्यक्रमः	पुरस्कारस्य नाम
डॉ. दयालसिंहपंवारः	पुरस्कारम्	प्रेरणा दर्पण साहित्यिक एवं संस्कृति मञ्च।	प्रेरणादर्पणसाहित्य-एवं-संस्कृति-अनेन मञ्चेनअटलकाव्यरत्नसम्मानेन 2020तमे वर्षे सम्मानितः।

ज. विभागेन आयोजिताः कार्यक्रमाः

क्र.सं.	विभागस्य नाम	कार्यक्रमस्य नाम	अवधिः
1.	व्याकरणम्	'अम्बकर्त्री टीकालोके वाक्यपदीयस्थब्रह्मकाण्डस्य परिशीलनम्' विषयमधिकृत्य कार्यशाला।	1 तः 10 अक्टूबर, 2020
2.	ज्योतिषम्	"धर्मनिरपेक्षता पर गान्धीजी के विचार"-भाषणप्रतियोगिता	30 सितंबर, 2020
3.	ज्योतिषम्	'नूतनशिक्षानीति' विषयमधिकृत्य वाद-विवादप्रतियोगिता	28 अक्टूबर, 2020
4.	वास्तुशास्त्रम्	अनौपचारिकाभासिकशोधाकार्यप्रस्तुतिकार्यक्रमः	5 तः 28 जून, 2020
5.	वास्तुशास्त्रम्	अनौपचारिकआभासिकशोधव्याख्यानमाला	1 तः 12 जुलाई, 2020
6.	वास्तुशास्त्रम्	'वास्तुशास्त्र के शास्त्रीयकलात्मक एवं वैज्ञानिक आयोग' विषयमधिकृत्य वास्तुशास्त्रराष्ट्रीय-आभासीयसंगोष्ठी (वेबिनार)	17 तः19 सितंबर, 2020
7.	वास्तुशास्त्रम्	वास्तुशास्त्रव्याख्यानमाला	1 तः 20 मार्च, 2021

II. दर्शनपीठं सम्बन्धितविभागाश्च

पीठप्रमुखः
प्रो. हरेरामत्रिपाठी

विभागाः

न्यायविभागाध्यक्षः
प्रो. महानन्दझाः

सांख्ययोगविभागाध्यक्षः
प्रो. मार्कण्डेयनाथतिवारी

योगविभागाध्यक्षः
प्रो. महेशप्रसादसिलोड़ी

जैनदर्शनविभागाध्यक्षः
प्रो. कुलदीपकुमार

सर्वदर्शनविभागाध्यक्षा
प्रो. सङ्गीताखन्ना

मीमांसाविभागाध्यक्षः
प्रो. ए.एस. अरावमुदनः

विशिष्टाद्वैतवेदान्तविभागाध्यक्षः
प्रो. के. अनन्ताः

अद्वैतवेदान्तविभागाध्यक्ष
डॉ. के.एस. सतीशाः

क. सङ्कायविषये

प्राचीनविद्वज्जनैः परिकल्पितशास्त्रेषु परिलक्षितपारम्परिकभारतीयदर्शनस्य क्षेत्रे उच्चज्ञानवर्धनाय दर्शनपीठस्य स्थापना कृता। विश्वविद्यालयः भारतीयदर्शनस्य विशिष्टशाखासु अधिकेन्द्रितगहनाध्ययनस्य सुविधां प्रददाति, अन्ये पारम्परिकविश्वविद्यालयाः दर्शनस्य सामान्यशिक्षणाधिगमस्य सुविधां प्रददति। एतद् अतिरिच्य, जैनदर्शनविभागः स्वविशेषतायाः कारणेन हिन्दुदर्शनेन सह समानताः विभजति। प्रमाणपरमाणु-सिद्धान्तम्, कर्मसिद्धान्तम्, अनेकान्तवादसिद्धान्तम्, स्याद्वादसिद्धान्तम्, न्यायवादसिद्धान्तम्, अहिंसासिद्धान्तम्, आध्यात्मिकत्वे, मध्यस्थत्वेञ्चेत्ये विषयाणांतेषां तत्वानां विचारे युक्तयः अपि च अहिंसा-उपायाः वर्तमान-परिप्रेक्ष्येसमाजराष्ट्रयोः कृते अनुकूलसिद्धाः भवन्ति। एतद् अतिरिच्य, मीमांसायाः व्याख्यासु दीयमान-विशिष्टनिर्णयानां फलत्वेन मीमांसाविभागः राष्ट्रस्य ध्यानं आकर्षितं करोति। छात्राः समकालीनसमस्यानां समाधानाय प्राचीनग्रन्थानाम् उपयोगं कथं कुर्युः, एतत् प्रशिक्षणमपि छात्रेभ्यः प्रदीयते। साङ्ख्ययोगौ च पूरकौ स्तः, यत्साङ्ख्यं प्रकृतिपुरुषयोः अवधारणामन्विषति, किन्तु योगगहनमनोविज्ञानस्योपरि अधिकबलं ददाति, विविधोपायाभ्यासेन मानवानां समुन्नयने च विश्वसिति। साङ्ख्यस्य प्राचीनपरम्परा, या सत्त्वसरजस्तमस्त्रि-गुणावधारणायाः प्रतिपादनं करोति, सा च न्यूटनस्य गतिनियमैः सह संयुक्ता वर्तते। क्वांटमभौतिकीं अवगतुं प्रेरयति। संकायसदस्यानां पर्यवेक्षणे, पीठीयछात्राणां कृते प्रमुखदार्शनिकविषयेषु शास्त्रार्थाः आयोज्यन्ते।

ख. उद्देश्यम्

विश्वविद्यालयस्य दर्शनशास्त्रपीठस्य उद्देश्यं वर्तते यत् छात्राः भारतीयदर्शनपरम्परया सह परिचिताः भवेयुः अपि च तस्यां निहितज्ञानं वैश्विकपटले आनयनाय तेषु क्षमतानिर्माणम्। पीठस्य लक्ष्यमस्ति यत् भारतीयदार्शनिकविषयेगहनशोधकार्यं भवेत् अपि च छात्रेषु सामाजिकरूपेण उपयोगीज्ञानस्य निर्माणम्।

अनुसन्धानस्य सम्भावितक्षेत्राणि	1.	वर्तमानपरिप्रेक्ष्ये भारतीयदर्शनम्।
	2.	भारतीयदर्शनं जीवनञ्च।
	3.	दर्शने वैज्ञानिकतथ्यानि।
	4.	आधुनिकविज्ञानं दार्शनिकविचारश्च।
	5.	दर्शनशास्त्रे मानवीयमूल्यानि।
	6.	पारम्परिकदार्शनिकग्रन्थानाम् अवबोधनरक्षणयोः विधेः प्रचारः।
	7.	समाजः न्यायप्रणाली च।
विशेषताः	–	योगस्य सैद्धान्तिकज्ञानेन सह व्यावहारिकाभ्यासः।
	–	पाण्डुलिपीनां प्रकाशनम्।

ग. सङ्कायस्य विवरणम्

क्र.सं.	विभागः	पदनाम	प्राध्यापकानां संख्या
1.	न्यायः	आचार्यः सहाचार्यः	03 01
2.	सांख्ययोगः	आचार्यः सहाचार्यः	02 01
3.	योगः	आचार्यः सहायकाचार्यः	01 03
4.	जैनदर्शनम्	आचार्यः	03
5.	सर्वदर्शनम्	आचार्यः सहायकाचार्यः	04 01
6.	मीमांसा	आचार्यः सहायकाचार्यः	01 01
7.	वेदान्तः	आचार्यः सहाचार्यः	02 02

घ. शोधदिशानिर्देशविवरणम्

क्र.सं	पर्यवेक्षकस्य नाम	शोधविषयः	शोधच्छात्राणां संख्या
1.	प्रो. जवाहरलालः	सर्वदर्शनम्	02
2.	प्रो. संगीताखन्ना	सर्वदर्शनम्	02
3.	प्रो. हरेरामत्रिपाठी	सर्वदर्शनम्	03
4.	प्रो. प्रभाकरप्रसादः	सर्वदर्शनम्	01
5.	प्रो. महेशप्रसादसिलोडी	सांख्ययोगम्	01
6.	डॉ. के.एस. सतीशा	अद्वैतवेदांतम्	01
7.	डॉ. सुदर्शन एस्	वशिष्ठाद्वैतवेदांतम्	02
	कुल		**12**

ङ. नामङ्कितानां छात्राणां विवरणम् (श्रेणीवार)

क्र.सं.	पाठ्यक्रमः	सामान्याः		अनु. जातिः		अनु.जन जातिः वर्गः		दिव्यांग-वर्गः		वञ्चित		अल्पसंख्यकाः		आर्थिकरूपेण दुर्बलवर्गः		आहत्य		योग
		पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु	स्त्री.	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	
1.	स्नातकः	61	40	11	6	6	0	0	0	22	9	0	0	2	1	102	56	158
2.	स्नातकोत्तरम्	55	36	6	8	4	1	0	0	11	17	0	0	2	0	78	62	140
3.	विशिष्टाचार्यः	10	3	2	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	15	4	19
4.	विद्यावारिधिः	13	5	6	1	0	0	0	0	5	3	0	0	7	0	31	9	40
	कुल	139	84	25	15	10	1	0	0	39	30	0	0	13	1	226	131	357

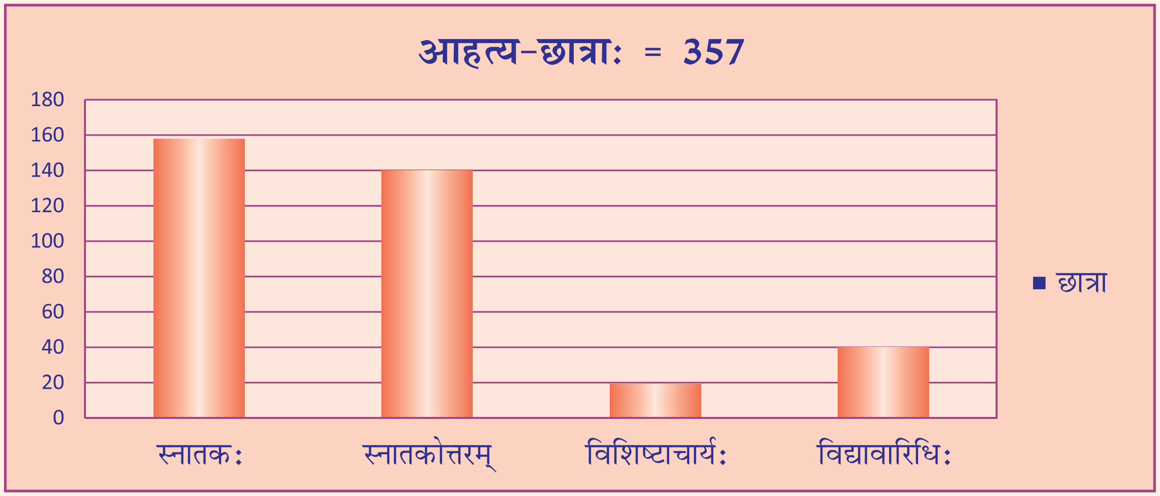

च. सङ्कायानुसन्धानप्रकाशनानि

लेखकस्य नाम	शोधपत्रस्य शीर्षकम्	जर्नल/पीयर रिव्यूइंग/संपादित वॉल्यूम/प्रकाशित पुस्तक/ अध्याय/शोधपत्रम् इत्यस्य शीर्षकम्	आईएसबीएन संख्या
प्रो. महेशप्रसाद सिलोड़ी	योगविज्ञानम्	योगविज्ञानम्	आईएसबीएनः 978-93-87253834
प्रो. मार्कण्डेयनाथ तिवारी	बौध्दधर्मे ध्यानस्य स्वरूपम्	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
प्रो. अनेकांतकुमार जैनः	दसधम्मसारो अणुवेक्खासारो सावयधम्मसारो	प्राकृतविद्या	आईएसएसएनः 0971-796X
	समता सामाजिक विषमता का समाधान	अलखदृष्टिः	आईएसएसएनः 23220074
	सम्यग्दृष्टि की निर्भयता	श्रमण	आईएसएसएनः 09721002
	आचार्य महाप्रज्ञ की काव्यात्मक अनुभूतियों में जीवन दर्शन	आचार्य महाप्रज्ञ का हिंदी साहित्य में अवदान	आईएसबीएनः 9789383634736
	भावेज्जअणुवेक्खं (प्रस्तावना)	वारसाणुवेक्ख	आईएसबीएनः 9788193058138
	जैनडॉक्ट्रिनऑफ न्याय (मोप्नोग्राफ सीरीज)	जैनडॉक्ट्रिनऑफ न्याय (मोप्नोग्राफ सीरीज)	आईएसबीएनः 9789383634699
	दसधम्मसारो	दसधम्मसारो	आईएसबीएनः 097881909686338
प्रो. कुलदीपकुमारः	जैन दर्शन में पर्यावरण वैज्ञानिक चिंतन	शोध प्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
	जैन दर्शन में ज्ञान मीमांसा	हिंदी और संस्कृत अनुसंधान पर राष्ट्रीय पत्रिका	आईएसएसएनः 2454-9177
	जैन सिद्धांत के कार्य कारण भाव	हिंदी और संस्कृत अनुसंधान पर राष्ट्रीय पत्रिका	आईएसएसएनः 2454-9177
	जैनदर्शने प्रमेयविमर्शः	हरि प्रभा	आईएसएसएनः 2278-0416

प्रो. वीरसागरजैनः	क्षमा वाणीः एक अनुशीलन	क्षमा वाणीः एक अनुशीलन	आईएसएसएनः 2457-0583
	जीवन शैली में स्याद्वाद का प्रयोग	जिनवाणी	आईएसएसएनः 2249-2011
	समयसार में न्याय शास्त्र के प्रयोग	प्राकृत विद्या	आईएसएसएनः 0971-796X
राजेशकुमारगुर्जरः	वैदिक ग्रंथो में पर्यावरण संरक्षण एवं मानवाधिकार	पर्यावरण संरक्षण एवं मानवाधिकारः एक समसामयिक विश्लेषण	आईएसबीएनः 9789388997300
विजयगुप्ता	जैन दर्शन में पर्वतीयसन्दर्भः तत्त्वार्थसूत्र	जयराम सन्देश	आईएसएसएनः 0975-8739
	कोरोनाव्याधि में योग का प्रभाव	संस्कृत रत्नाकर	आईएसएसएनः 2395-3055
	योग परिचय सामाजिक परिप्रेक्ष्य	जयराम सन्देश	आईएसएसएनः 0975-8739
	आयुर्वेदग्रथेषु सांख्यदृष्ट्या तत्त्वनिर्धारणम्	व्युत्पत्ति	आईएसएसएनः 2455-171X
	भारतीय संस्कृति के धार्मिक महापर्व कुम्भ कई आधुनिक संदर्भ में उपादेयता	संस्कृत रत्नाकर	आईएसएसएनः 2395-3055
	अद्वैतवेदांत की शिक्षा शास्त्र दृष्टि	संस्कृत रत्नाकर	आईएसएसएनः 2395-3055
प्रो. के. अनन्ता	विशिष्टाद्वैतमते ब्राह्मणः सर्वशब्दवाच्यत्वम्	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974 - 8946
डॉ. रामचंद्रशर्मा	न्यायदर्शनीय विशिष्टशक्तिवादविमर्शः	शोधप्रभा	आईएसएसएन 0974 - 8946
डॉ. रमेशकुमारः	उपनिषदों में योग का स्वरुप	व्युत्पत्तिः	आईएसएसएनः 2455-717X
	व्यष्टि एवं समष्टि का समन्वयः नाद योग	वेदांजलिः	आईएसएसएनः 2349-364X
	कुंडलिनी योग	शब्दार्णव	आईएसएसएनः 2395-5104
	ध्यान का वैदिक एवं वैज्ञानिक स्वरूप	नवयोगः	आईएसएसएन 978-9-358-406600-9

डॉ. विजयसिंहः गुसाईं	महात्मा गाँधी एंड नेचर क्योर (नेचुरोपैथी) गाँधी एंड द प्रैक्टिस योगा	नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत	आईएसएसएन 2454-9177
		इन्टरनेशनल जर्नल ऑफ साइंस एंड कांशसनेस	आईएसएसएनः 2455-2038
	व्हाट योगा इज नोट	नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत	आईएसएसएन 2454-9177
	इम्पैक्ट ऑफ प्रेक्ष मैडिटेशन ऑफ सम रोल एंड रिलेशनशिपस एरिया ऑफ वर्क स्ट्रेस एग्जीक्यूटिव ऑफ मेट्रो सिटीज	तुलसी प्रज्ञ	आईएसएसएन 0974-2257
डॉ. नवदीप जोशी	योगा एज ए कार्डियो वर्कआउटः मोड्रेन प्रस्पेक्टिव फॉर द एथलिट्स	योग सन्देश	आईएसएसएनः 2565-5078
	ए स्टडी ऑफ सायिको-सयिकोलोजिकल कोसेलेट्स ऑफ योगा प्रेक्टिशनेर्स एंड सवसेकुएंट जेंडर कोम्पेरिजन	उजीर	आईएसएसएनः 2582-6417
	सूर्य चक्र सिद्धांत	योग विज्ञानम्	आईएसबीएनः 978-93-87253834

छ. विभागेन आयोजिताः कार्यक्रमाः

क्र.सं.	विभागस्य नाम	कार्यक्रमस्य नाम	अवधिः
1.	योगः	अंतर्राष्ट्रिययोगवेबिनार	20 जून, 2020
2.	योगः	महात्मागांधी-एवं-योगविषये अंतर्राष्ट्रियसंगोष्ठी	4 अगस्त, 2020

III. साहित्य-एवं-संस्कृतिपीठं सम्बन्धितविभागाश्च

पीठप्रमुखः
प्रो. जयकुमार एन्. उपाध्ये

विभागाः

साहित्यविभागाध्यक्षः
प्रो. धर्मानन्दराउतः

पुराणेतिहासविभागाध्यक्षः
प्रो. शीतलाप्रसादशुक्लः

प्राकृतविभागाध्यक्षा
प्रो. कल्पनाजैनः

क. सङ्कायविषये

पीठमिदं विश्वविद्यालयस्य सर्वप्राचीनसंकायेषु अन्यतममस्ति, यस्य स्थापनया अयमस्तित्वे आगतः। साहित्य-एवं-संस्कृतिपीठं शिक्षार्थिनां कृते साहित्यपुराणेतिहसप्राकृतविषयानाम् अध्ययनाय अवसरं प्रकल्पयति। पीठमिदं भारतीयपरम्परासामाजिकव्यवस्थाभूगोलानां पुराणाधारितज्ञानधारायाः प्रवाहं करोति। पुराणानुसन्धानस्य भारतीयपर्यटनचिकित्साव्यञ्जनकथापरम्पराः एवं च भारतीयव्यवहारसदृशविषयेषु व्यापक-प्रभावंजनयति अतः आविश्वस्य जनानां कृते रुचिकरः वर्तते। पुराणम् नैकप्रकारस्य ज्ञानस्य सारांशः वर्तते। पुराणानाम् उपयोगः छात्रानां कृते भारतीयकथापरम्परायाः परिचयार्थं क्रियते। एतद् अतिरिच्य, सङ्कायसदस्यानां पर्यवेक्षणे विविधशास्त्रीयक्षेत्रेषु अनुसंधानं क्रियमाणमस्ति। वर्षे, विविधसांस्कृतिक-कार्यक्रमानां युवोत्सवानां च आयोजनं जातम्।

ख. उद्देश्यम्

साहित्यं कामपि संस्कृतिं ज्ञातुं महत्त्वपूर्णं स्रोतं भवति। विश्वविद्यालयस्य साहित्य-एवं-संस्कृति-पीठस्य उद्देश्यमस्ति यच्छात्राः संस्कृतसाहित्यमाध्यमेन स्वसंस्कृत्या सह परिचिताः भवेयुः। प्राचीनभारतीय-संस्कृतेः गौरवस्य परिचयम् आधुनिकसमाजं प्रति कारयेयुः। पीठस्य उद्देश्यमस्ति यत् छात्राः साहित्यपुराणेति-हासप्राकृतभाषाविषयानाम् अध्ययनं कृत्वा सुविकसितसाहित्यिकपरम्परया सह परिचिताः भवेयुः।

अनुसन्धानस्य संभावितक्षेत्राणि	1.	संस्कृतसाहित्ये भारतं भारतीयसंस्कृतिश्च।
	2.	आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये संस्कृतसाहित्यस्य महत्त्वम्।
	3.	भारतीयसंस्कृतौ संस्कृतसाहित्यस्य योगदानम्।
	4.	संस्कृतसाहित्यस्येतिहासः।
	5.	आधुनिकपरिप्रेक्ष्ये पुराणेतिहासग्रन्थानां महत्त्वम्।
	6.	पुराणेतिहासग्रन्थेषु विश्वकल्याणम्।
	7.	गीतायाम् आत्मप्रबन्धनं विज्ञानञ्च।
	8.	कौटिल्य-शुक्राचार्य-बृहस्पति-साहित्याध्ययनम्।
	9.	वेदेषु प्राकृतशब्दानां बाहुल्यम्।
	10.	प्राकृतसाहित्ये जीवनमूल्यानि।
	11.	आधुनिकसमस्यानां सन्दर्भे राजनीतिकविचाराः
	12.	प्राकृत-अपभ्रंश-अप्रकाशित-पांडुलिपीनां संरक्षणं सम्पादनञ्च।
विशेषताः	–	बृहत्त्रयीकोषयोजना।

ग. सङ्कायस्य विवरणम्

क्र.सं.	विभागः	पदनाम	प्राध्यापकानां संख्या
1.	साहित्यम्	आचार्यः	03
		सहाचार्यः	02
		सहायकाचार्यः	03
2.	पुराणेतिहासः	आचार्यः	01
3.	प्राकृतम्	आचार्यः	03

घ. शोधदिशानिर्देशविवरणम्

क्र.सं	पर्यवेक्षकस्य नाम	शोधविषयः	शोधच्छात्राणां संख्या
1.	प्रो. शुकदेवः भोई	साहित्यम्	01
		आहत्य	01

ङ. नामाङ्कितानां छात्राणां विवरणम् (श्रेणीवार)

क्र.सं.	पाठ्यक्रमः	सामान्या		अनु. जातिः		अनु.जन जातिः		दिव्यांग वर्गः		वञ्चित वर्गः		अल्पसंख्यकाः		आर्थिकरूपेण दुर्बलवर्गः		आहत्य		योगः
		पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु	स्त्री.	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	
1.	स्नातकः	59	12	0	0	1	0	0	0	4	2	0	0	1	0	65	14	79
2.	स्नातकोत्तरम्	28	4	3	2	0	0	0	0	3	4	0	0	1	0	35	10	45
3.	विशिष्टाचार्यः	6	5	1	2	0	0	0	0	2	2	0	0	1	1	10	10	20
4.	विद्यावारिधिः	10	3	3	2	0	1	0	0	2	2	0	0	1	3	16	11	27
	कुलः	**103**	**24**	**7**	**6**	**1**	**1**	**0**	**0**	**11**	**10**	**0**	**0**	**4**	**4**	**126**	**45**	**171**

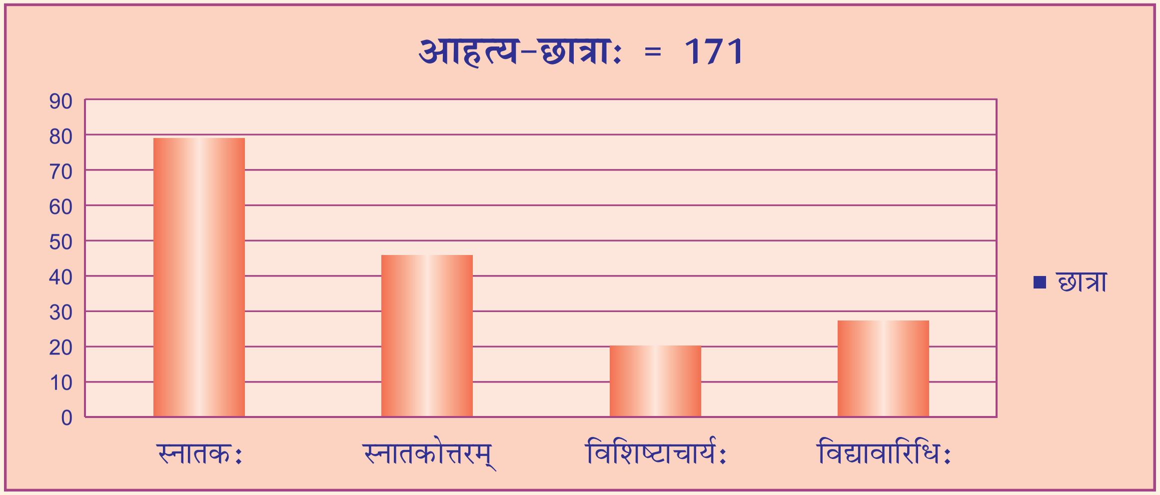

च. सङ्काायानुसन्धानप्रकाशनानि

लेखकस्य नाम	शोधपत्रस्य शीर्षकम्	जर्नल/पीयर रिव्यूइंग/ संपादित वॉल्यूम/प्रकाशित पुस्तक/अध्याय/शोधपत्रम् इत्यस्य शीर्षक	आईएसबीएन संख्या
प्रो. सुमनकुमार झा	विलियमवड्र्सवर्थ-प्रतिपादितानां साहित्यकसमीक्षासिद्धांतानां विमर्श	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
	आई.एरिचड्र्स- प्रतिपादितानां काव्यशास्त्रीय सिद्धांतानां विमर्श	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946

IV. आधुनिकविद्यापीठं एवं सम्बन्धितविभागाश्च

पीठाध्यक्षः
प्रो. केदारप्रसादपरोहा

विभागाः

मानविकी-विभागाध्यक्षा
प्रो. सविता

आधुनिकविद्या विभागाध्यक्षः
श्री आदेशकुमार

शोध विभागाध्यक्षः
प्रो. शिवशङ्करमिश्रः

हिन्दू-अध्ययन-विभागाध्यक्ष
प्रो. शिवशङ्करमिश्रः

क. सङ्क्षाविषये

पीठस्य मुख्योद्देश्यं संस्कृतविषये अध्ययनरतानां छात्राणां कृते विज्ञानक्षेत्रे गुणवत्तापूर्णशिक्षाप्रदानमस्ति। आधुनिकतकनीकीक्षेत्रे तेषां विकासो भवेत्। विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य दिशानिर्देशानुसारम् आधुनिक-विद्यापीठं शोधच्छात्रेभ्यः षाण्मासिकपाठ्यक्रमे अनुसन्धानपद्धतिसाहित्यसमीक्षयोः प्रशिक्षणं प्रददाति। आधुनिकविद्यापीठस्य अन्तर्गतं पारम्परिकविषयानाम् अतिरिक्तं हिन्दीभाषा, आङ्ग्लभाषा, समाजशास्त्रम्, राजनीतिविज्ञानं, सङ्गणकानुप्रयोगः, पर्यावरणविज्ञानं, मानवाधिकारश्च विषयाः अध्याप्यन्ते।

ख. उद्देश्यम्

आधुनिकविद्यापीठस्य उद्देश्यं छात्रेषु न केवलमेकप्रकारकविकासः अस्ति अपि च सर्वाङ्गीण-विकासप्रदानं च अस्ति। विभिन्नविषयेषु छात्रेषु अनुसन्धानसम्बन्धी क्षमतायाः उत्पादनमस्ति एवञ्च छात्रेषु न केवलं शारीरिक-मानसिक-विकासो भवेत् अपितु मानवीयमूल्यानां विकासः अपि भवेत् एतद् उद्देश्यमस्ति।

अनुसन्धानस्य सम्भावितक्षेत्राणि	1. सङ्गणकम् एवं पाणिनीव्याकरणम्। 2. वेदेषु पर्यावरणम्। 3. भाषाविज्ञानम्। 4. भारतीयसंस्कृतिः एवं संस्कृतवाङ्मयम्। 5. आधुनिकविज्ञानम् एवं संस्कृतम्। 6. संस्कृतवाङ्मये मानवाधिकाराः मानवमूल्यानि च। 7. संस्कृतसाहित्ये राजनैतिकविचारः। 8. संस्कृतवाङ्मये पर्यावरणशिक्षा।
विशेषताः	नवाचाराय छात्रान् सङ्गणकं, पर्यावरणं, राजनीतिः, एते विषयाः पाठ्यन्ते येन छात्राः विविधक्षेत्रेषु विकसिताः भवेयुः।

ग. शोधदिशानिर्देशम्

विश्वविद्यालयद्वारा विशिष्टाचार्य-विद्यावारिधेः छात्राणां कृते विनियमः, 2016 अनुसारं सत्रीय-पाठ्यक्रमस्य (षाण्मासिकस्य) आयोजनं क्रियते।

समय-सारणी-अनुसारं प्रत्येकस्मिन् शुक्रवारे शोधार्थीनां साप्ताहिकसङ्गोष्ठी शोध-एवं-प्रकाशन-विभागस्य विभागाध्यक्षस्य मार्गदर्शनेन आयोज्यते स्म। यस्यां शोधच्छात्राः शोधपत्राणि प्रस्तुतवन्तः।

घ. सङ्कायविवरणम्

क्र.सं.	विभागः	पदनाम	प्राध्यापकानां संख्या
1.	हिन्दी	आचार्यः	02
2	आंग्लम्	आचार्यः	01
		सहायकाचार्यः	01
3	राजनीतिविज्ञानम्	सहाचार्यः	01
4	सङ्गणकविज्ञानम्	सहाचार्यः	01
		सहायकाचार्यः	01
5	पर्यावरणाध्ययनम्	सहायकाचार्यः	01
6	समाजशास्त्रम्	सहायकाचार्यः	01
7	शोधः	आचार्यः	01

च. सङ्कायानुसन्धानप्रकाशनानि

लेखकस्य नाम	शोधपत्रस्य शीर्षकम्	जर्नल/पीयर रिव्यूइंग/ संपादित वॉल्यूम/प्रकाशित पुस्तक/अध्याय/शोधपत्रम् इत्यस्य शीर्षकम्	आईएसबीएन संख्या
प्रो. शिवशङ्करमिश्रः	आख्यानः स्वरुप एवं महत्त्व	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946

छ. विभागेन आयोजिताः कार्यक्रमाः

क्र.सं.	विभागस्य नाम	कार्यक्रमस्य नाम	अवधि
1.	मानविकी	राष्ट्रीयवेबिनारम्	7 से 9 जून, 2020
2.	मानविकी	सक्षमद्वारा "जागृत माताः स्वस्थ शिशु" विषये राष्ट्रीय वेबिनारम्	15 अक्टूबर, 2020
3.	शोधः	आचार्यवाचस्पति-उपाध्यायस्मारक-व्याख्यानमाला	26 जुलाई, 2020

V. शिक्षापीठं सम्बन्धितविभागाश्च

पीठाध्यक्षः	विभागः	शिक्षाशास्त्रविभागाध्यक्षः
प्रो. के. भारतभूषणः		प्रो. के. भारतभूषणः

क. सङ्कायविषये

शिक्षापीठस्य स्थापना 1987तमे वर्षे जाता तदा आरभ्य पीठमिदम् आधुनिकज्ञानविज्ञानसङ्कायस्य तत्त्वावधाने कार्यरतः अस्ति, यः विश्वविद्यालयस्य नोडलसंकायेषु अन्यतमः अस्ति। प्रतिबद्धता-क्षमतात्मविश्वासैः संस्कृतशिक्षायाः क्षेत्रेसंस्कृतशिक्षकनिर्माणाय अग्रगणकेन्द्रेषु अन्यतमम् अस्ति। अस्य उद्देश्यं वैश्वीकरणाधुनिकीकरणप्रौद्योगिकीसमर्थितशैक्षिककार्यक्रमाणां परिणामस्वरूपं प्रसारिताकांक्षादर्शैः सह सामञ्जस्य प्रदानमस्ति। इयं कार्यक्रमानां एकां विस्तृतश्रृंखलां प्रददाति अपि च संस्कृतभाषाध्यापने दक्षतानिर्माणं करोति। पीठमिदम् बी.एड, एम.एड., पी.एच.डी. रूपेण शिक्षाशास्त्री, शिक्षाचार्यः विद्यावारिधिः कार्यक्रमान् सञ्चालयति।

ख. उद्देश्यम्

शिक्षाशास्त्रपीठस्य उद्देश्यम् आधुनिकशिक्षणसामग्रीणाम् एवं च शिक्षणविधीनां माध्यमेन शिक्षार्थीनां मनोवैज्ञानिकबौद्धिकविकासं कृत्वा भावीशिक्षकानां निर्माणमस्ति। येन समाजे शिक्षासम्बन्धितविकासस्य बाधाः दूरीभवेयुः।

अनुसन्धानस्य संभावितक्षेत्राणि	1.	शिक्षायाः दार्शनिकत्वम्।
	2.	शिक्षायाः सामाजिकाधारः।
	3.	शिक्षामनोविज्ञानम्।
	4.	शिक्षातकनीकी।
	5.	मापनं मूल्याङ्कनञ्च।
विशेषताः	–	शिक्षणाधिगमकेन्द्रम्
	–	संसाधनकक्षाः प्रयोगशालाः
	–	विभागीयपुस्तकालयः।

ग. सङ्कायविवरणम्

क्र.सं.	विभागः	पदनाम	प्राध्यापकानां संख्या
1.	शिक्षा	आचार्यः	11
		सहायकाचार्यः	19

घ. दिशानिर्देशविवरणम्

क्र.सं.	पर्यवेक्षकस्य नाम	शोधविषयः	शोधच्छात्राणां संख्या
1.	प्रो. भास्करमिश्रः	शिक्षा	02
2.	प्रो. नागेंद्रझा	शिक्षा	02
3.	प्रो. मीनाक्षीमिश्रः	शिक्षा	01
		योगः	**05**

ङ. नामाङ्कितानां छात्राणां विवरणम् (श्रेणीवार)

क्र.सं.	पाठ्यक्रमः	सामान्या		अनु. जातिः		अनु.जन जातिः		दिव्यांग-वर्गः		वञ्चित-वर्ग		अल्पसंख्यकाः		आर्थिक-रूपेण दुर्बलवर्गः		आहत्य		योगः
		पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	पु	स्त्री.	पु.	स्त्री	पु.	स्त्री	
1.	शिक्षाशास्त्री (बी.एड.)	104	66	24	35	10	14	5	2	39	67	0	0	11	15	193	199	392
2.	स्नातकोत्तरम् (एम.एड.)	5	6	0	1	1	0	0	0	3	2	0	3	0	0	9	12	21
3.	विशिष्टाचार्यः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	विद्यावारिधिः	6	2	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2		10	4	14
	योगः	**115**	**74**	**26**	**36**	**11**	**14**	**5**	**2**	**42**	**71**	**0**	**3**	**13**	**15**	**212**	**215**	**427**

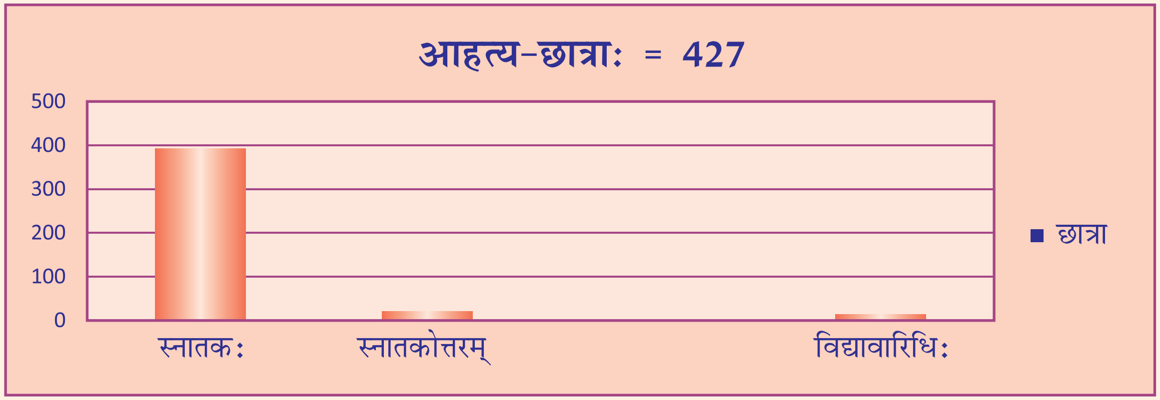

च. सङ्कायानुसन्धानप्रकाशननि

लेखकस्य नाम	शोधपत्रस्य शीर्षक	जर्नल/पीयर रिव्यूइंग/ संपादित वॉल्यूम/ प्रकाशित पुस्तक/अध्याय/ शोधपत्रम् इत्यस्य शीर्षकम्	आईएसबीएन संख्या
प्रो. रमेशप्रसाद-पाठकः	वैदिक एवं बौद्धिकालीन स्त्री शिक्षा की प्रासंगिकता	शोधप्रभा	आईएसएसएनः 0974-8946
	एजुकेशन इन कंटेम्परी इण्डिया	कनिष्क प्रकाशकः, नवदेहली	आईएसबीएन 978-81-951998
	मदरसा एजुकेशन इन इण्डिया	कनिष्क प्रकाशकः, नवदेहली	आईएसबीएन 978-81-951998-4-6
	शिक्षा योजना एवं प्रशासन	कनिष्क प्रकाशकः, नवदेहली	आईएसबीएन 978-81-950394-3-2
	एक्सेस, इक्वलिटी एंड क्वालिटी इन हायर एजुकेशनः चौलेंजिस एंड फ्यूचर पर्पेक्ट्स	सिनेरगीजिंग एजुकेशनल कंसर्नस एंड सोशल नीड्स	आईएसबीएन 93-90370-30-2
	पं. मदन मोहन मालवीय के शैक्षिक विचारों की प्रसांगिकता	शैक्षिक उन्मेष	आईएसएसएन 2581-687X
	आचार्य रजनीश का शिक्षा दर्शन तथा वर्तमान में उसकी प्रसांगिकता	शैक्षिक उन्मेष	आईएसएसएन 2581-687X
	भारतीय वांगमय में अध्यापक शिक्षा की संकल्प	शैक्षिक उन्मेष	आईएसबीएन 978-81-951998
प्रो. रचनावर्मामोहनः	किशोरों का सामाजिक व्यवहार एवं समायोजनः समस्यायें एवं समाधान	बहुविषयकशिक्षा एवं अनुसंधानस्य अंतर्राष्ट्रीयपत्रिका	आईएसएसएन 2455-4588
	किशोरवस्था में मूल्य अंतर्द्वंद्व और चिंता	नेशनल जर्नल ऑफ हिंदी एंड संस्कृत रिसर्च	आईएसएसएन 2454-9177
	सामान्य और आरक्षित वर्ग के छात्राध्यापकों के कक्षा व्यवहार तथा शिक्षण अभिवृत्ति का अध्ययन	संस्कृतशोधसंदेशः	आईएसएसएन 2394-1022

	थ्योरेटिकल एनालिसिस ऑफ जेंडर इश्यूज इन सयिको सोशल प्रेस्पेकटिव	सुमंगली	आईएसएसएन 2229-6336
	महात्मा गांधी के शैक्षिक प्रयोग	महात्मागांधी	आईएसबीएन 978-93-88039-51-2
प्रो. अमितापाण्डेयः	प्रोमोटिंग वैनलेस लाइफस्टाइल थ्रू स्ट्रेस मैनेजमेंट इन एजुकेशन	यूनिवर्सिटी न्यूज एसोसिएशन ऑफ यूनिवर्सिटीज, वॉल्यूम 58, नं. 44 नवम्बर, 02-08, 2020 पृ. संख्या 24-30	आईएसएसएन 0566-2257
	संस्कृत टीचिंग हेंडबुक एट अप्पर प्राइमरी लेवल (हिंदी एंड संस्कृत)	शिक्षण-अधिगम-केन्द्रम् प्रकाशनम्, श्री ला.ब.शा.रा.सं.वि., नवदेहली, 2020	आईएसबीएन 905088-3-9
	संस्कृत टीचिंग हेंडबुक एट अप्पर सेकंडरी लेवल (हिंदी एंड संस्कृत)	शिक्षण-अधिगम-केन्द्रम् प्रकाशनम्, श्री ला.ब.शा.रा.सं.वि., नवदेहली, 2020	आईएसबीएन 19059-7715
डॉ. सुरेंद्रमहतो	श्रीमद्भागवत गीता में शांति शिक्षा का स्वरूप	भारतीयशिक्षाशोधपत्रिका	आईएसबीएन 0970-7603
	उच्चारणशिक्षण/संशोधनकौशलम्	संस्कृतसंवादः	आईएसबीएन-2321-4937
डॉ. अजयकुमारः	टेक्लिंग द टीचिंग इन डाइवर्सिटी, इन्क्लुजन एंड स्पेशल सेटअप ऑफ एजुकेशन	एफेक्टिव स्ट्रेटेजिज फॉर टीचिंग अनफ लर्निंग	आईएसबीएन 978-93-89875-74-4
डॉ. प्रेमसिंह सिकरवारः	शब्दशक्तिविमर्शः	हरि प्रभा	आईएसएसएन 2278-0416
	रोल ऑफ मिडिया इन करिकुलम डवेलोप्मेंट एंड इम्प्लीमेंटेशन	मॉडरेन थमिज रिसर्च	आईएसएसएन 2321-984X
	शैक्षिक प्रबंधनम्	सरस्वती प्रकाशन, जयपुर	आईएसबीएन 978-93-84277-46-8
डॉ. परमेशकुमार शर्मा	भाषायाः आयामाः कौशलानि च	भारती पत्रिका	आईएसएसएन-2249698X
	स्मृतिग्रंथेषु शिक्षा	आन्वीक्षिकी	आईएसएसएन-09739777
डॉ. कैलाशचंद-मीणा	गीता में शैक्षिक विचार	शोधशौर्यम्	आईएसएसएन-2581-6306
	प्राचीन ग्रन्थानां वर्णाश्रमविषये-मूलतत्त्वम्	शिक्षास्मृति	आईएसएसएन-2454-1249
	संस्कृत शिक्षायां सर्वशिक्षाभियानम्	संस्कृतशिक्षायां सर्वशिक्षाभियानम्	आईएसबीएन 978-81-951511-2-7

विश्वविद्यालयस्य केन्द्राणि

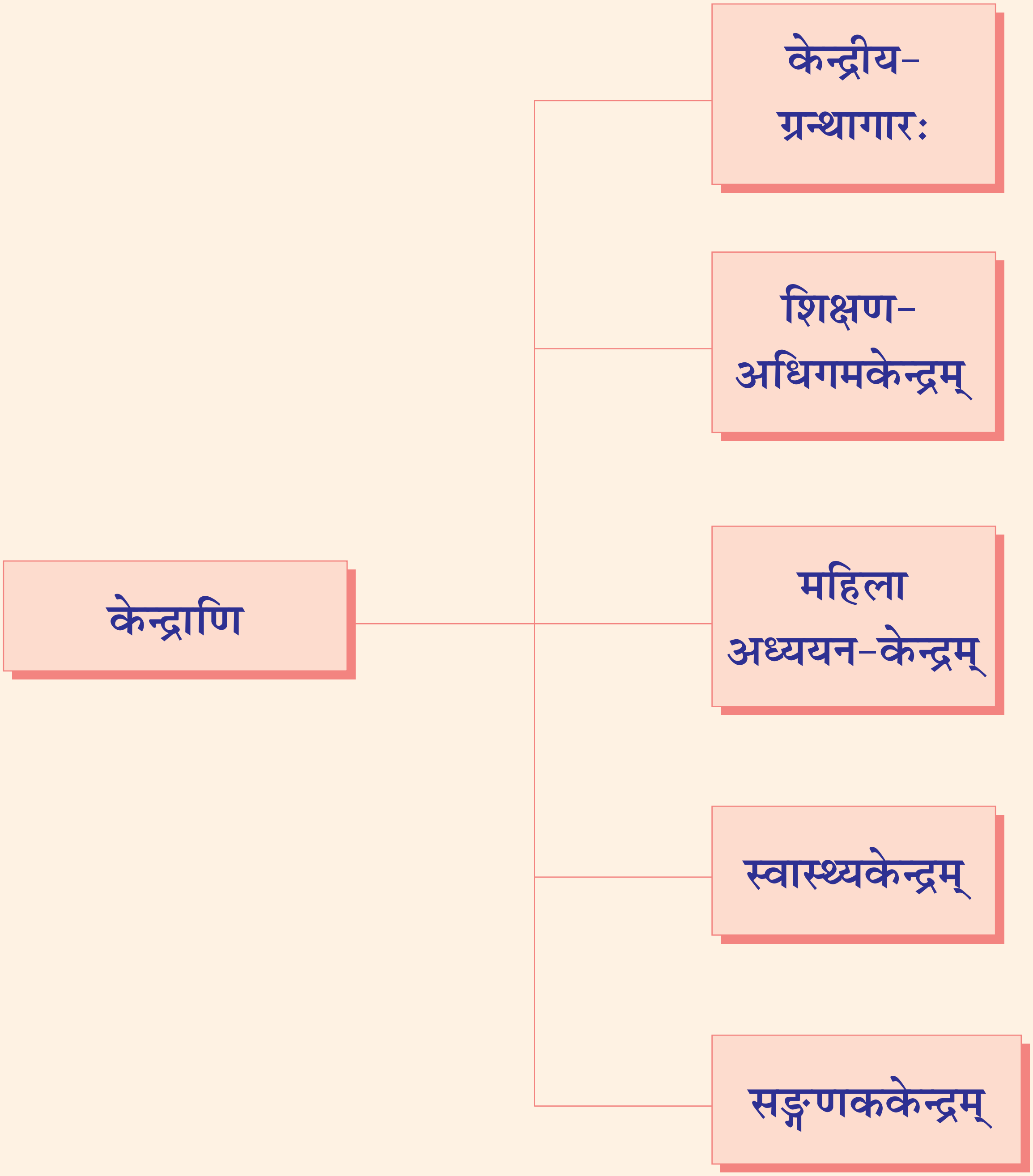

केन्द्रीयग्रन्थागारः

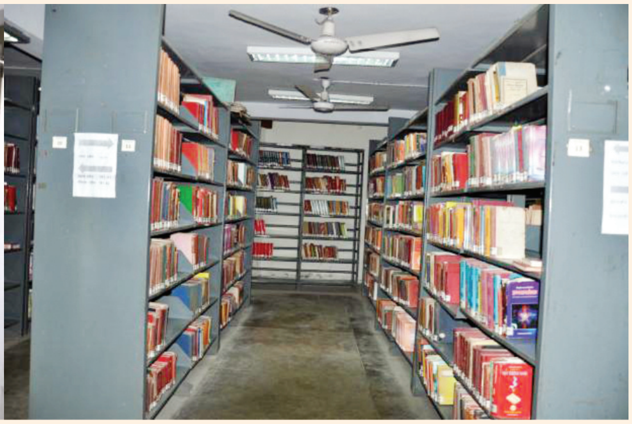

क. केन्द्रीयग्रन्थागारविषये

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य केन्द्रीयग्रन्थागारः विश्वविद्यालयसमुदायद्वारा आवश्यकीसूचना ज्ञानसंसाधनपर्यन्तं गमनं सुविधाजनकं निर्मापयितुम्, अनुसंधानाय समृद्धवातावरणं निर्माणाय च विद्यते। केन्द्रीयग्रन्थागारस्य अपरं नाम 'महामहोपाध्याय-पद्मश्री-डॉ मण्डनमिश्रः' अपि अस्ति, यत्र संस्कृतस्यपारम्परिक-आधुनिकसमन्वयिकज्ञानराशीणां संग्रहो विद्यते। वेदाः, पुराणानि, उपनिषदः, धर्मशास्त्रम्, योगः, ज्योतिषम्, व्याकरणम्, वास्तुशास्त्रम्, साहित्यम्, दर्शनम्, पौरोहित्यम्, आयुर्वेदः इत्यादिभिः सह शिक्षा, दर्शनम्, मनोविज्ञानम्, हिन्दी, आङ्ग्लम् इत्यादिभिः सह अन्यसमकालीनविषयाणां च संग्रहः ग्रन्थागारं परिपुष्णाति।

केन्द्रीयग्रन्थागारम् अतिरिच्यदुर्लभपाण्डुलिपीनां कृते पाण्डुलिपिग्रन्थागारः विश्वविद्यालयस्य गौरवमस्ति, यत्र 594 बांग्ल, 112 उड़िया पाण्डुलिपिसहितं विभिन्नविषयाणां 1697 पाण्डुलिपयः विद्यन्ते। अवशिष्टपाण्डुलिपयः देवनागरीलिप्यां वेद-उपनिषद्-पुराण-ज्योतिष-व्याकरण-वेदान्त-साङ्ख्ययोग-न्याय-कर्मकाण्ड-धर्मशास्त्र-साहित्य-सङ्गीत-आयुर्वेदविषयिण्यः सन्ति। एताः पाण्डुलिपयः प्रायः विक्रम-सम्वत् 1800तः 2000 कालपर्यन्तं सन्ति काचन तु इतोपि प्राचीनकालीनाः सन्ति।

पाण्डुलिपिसंग्रहे महाभारतस्य एका दुर्लभपाण्डुलिपिरप्यस्ति, यत्र प्रत्येकाध्यायस्यारम्भे महत्त्वपूर्ण-घटनानां व्याख्या हस्तनिर्मितचित्रैः कृता। उड़ियालिप्यां काश्चन पाण्डुलिपियः ताड़पत्रेषु अङ्किताः सन्ति। विश्वविद्यालयः, मन्त्रालयस्य पाण्डुलिपिमिशनयोजनान्तर्गते पाण्डुलिपीनां संरक्षणे संलग्नो वर्तते।

ख. ग्रन्थागारस्य सेवाः

पुस्तकालय सेवाविध	विद्यमानाः		नवनियोजिताः		योगः	
पाठ्यग्रन्थाः	3420	2307037	500	3,40,260	3920	26,47,297
संदर्भ-ग्रन्थाः	2951	1444791	337	2,37,475	3288	16,82,266
ई-ग्रन्थाः						
पत्रिकाः	164	100301	124	63,243	124	63,243
ई-पत्रिकाः	6	13620	06	14,950	06	63,243
'डिजिटलडेटाबेस' इति	518	-			518	
सान्द्रमुद्रिका चलचित्राणि च		-	-			
अन्या (उल्लेखिताः)	-	-				

ग. ग्रन्थागारे सञ्चालितः तन्त्रांशः

ILMS तन्त्रांशस्य	स्वचालनस्य प्रकृतिः (पूर्णरूपेण अथवा आंशिकरूपेण)	संस्करणम्	स्वचालनवर्षम्
LIBSYS	पूर्णरूपेण	10	2010-11

घ. संसाधनविवरणम्

संग्रह-संसाधनानि	मार्च 2021
ग्रन्थाः	1,09,471
धारावाहिकानि	124
संशोधनग्रन्थाः	449
सान्द्रमुद्रिकाः	125

ङ. परिसंचरण-सांख्यिकी

सर्कुलेशन पीठिका ग्रन्थागारस्य अन्ते बहिश्च अध्ययनसामग्रयाः अवधानाय अस्ति, मूलभूत-दिशात्मकसूचनात्मकप्रश्नानां समाधानाय, ग्रन्थागारस्य विशेषाधिकारविषयकजिज्ञासासमाधानाय, शुल्क-दण्डसम्बधितकार्याय अपि अस्ति।

परिसंचरण-संसाधनानि	मार्च 2021
निर्गमनम्	1486
प्रत्यर्पितम्	2153
नवीकरम्	294
अन्या पुस्तकेतर सामग्री	20

च. ई-संसाधन सांख्यिकी (प्रत्यक्ष-सदस्यता)

केन्द्रीयग्रन्थागारः छात्राणां शोधार्थीनाञ्च लाभाय इलेक्ट्रॉनिक संग्रहप्रबन्धनस्य विधिं दृष्टिकोणञ्च विकसति। एतत्प्रतिवेदनं विश्वविद्यालयद्वारा इलेक्ट्रॉनिकसंसाधनानामुपयोगस्य महत्त्वं समीक्षाञ्च प्रकाशयति –

संसाधनानि		2020									2021			Total
		अप्रैल	मई	जून	जुलाई	अगस्त	सित	अक्तू	नम्ब.	दिस.	जन.	फर.	मार्च	योग
पुस्तकालयप्रगतिः (अंतर्राष्ट्रीय) सदस्यता		1	0	3	1	1	2	2	3	1	1	0	0	15
विश्व-डिजिटल-पुस्तकालयः -आंतरिकपत्रिका	सदस्यता	2	0	2	0	0	2	0	0	8	2	1	1	18
ज्ञानकोष - पुस्तकालयः एवं सूचनाप्रबंधनपत्रिका	सदस्यता	0	1	1	0	7	0	3	1	7	0	0	1	21
पर्ल- पुस्तकालयः एवं सूचनाविज्ञानपत्रिका	सदस्यता	5	2	2	1	1	1	2	2	3	1	2	1	23
पुस्तकालयः हेराल्ड	सदस्यता	2	0	0	0	0	4	0	2	1	1	0	0	10
ज्ञान-एवं-संचार-प्रबंधन-पत्रिका	सदस्यता	0	0	5	2	4	3	1	3	1	1	1	1	22
	कुल	10	3	13	4	13	12	8	11	21	6	4	4	109

छ. केन्द्रीयग्रन्थागारस्यकार्यक्रमाः

क्र.सं.	कार्यक्रमस्य नाम	दिनाङ्कः	पुस्तकालयतः प्रतिभागिता
1.	"शिक्षाविदों एवं सामाजिक जीवन पर कोविड-19 के प्रभाव" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	20 मई 2020	01
2.	"बदलते पर्यावरण के संदर्भ में पुस्तकालय एवं सूचना विज्ञान" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	21 मई 2020 तः जून 2020	01
3.	"डिजिटल संदर्भ में सूचना और अनुसंधान की पहुंच और प्रभाव" विषयकराष्ट्रीयवेबिनार।	23 मई 2020	01
4.	"21 वीं सदी के सूचना कौशल" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारश्रृंखला।	26 मई 2020 तः 29 मई 2020	01
5.	"दिव्याङ्गताविषयकराष्ट्रियवेबिनारम्-कोविड-19 के दौरान शिक्षण और सीखने की सुगमता"।	24 मई 2020	01
6.	"शैक्षणिक प्रकाशन और अनुसंधान प्रभावशीलता अभिवृद्धि" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	09 जून 2020	01
7.	"शिक्षा और अनुसंधान में नैतिकता" विषयकराष्ट्रीयवेबिनार।	06 जून 2020	01
8.	"ई-संसाधनों के लिए उपयोग के आंकड़े और इन्फिस्टैट उपयोग निगरानी पोर्टल" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	23 नवम्बर 2020	02
9.	इन्फीड और क्लाउड होस्टिंग	09 जून 2020	02
10.	ईटीडी, शोधगङ्गा और शोधगङ्गोत्रीपरिचयः।	05 जून 2020 तः 19 जून 2020	01
11.	"अनुसंधान लेखन और प्रकाशन के लिए आवश्यक कौशल" विषयककार्यशाला।	05 जून 2020 तः 19 जून	01
12.	वर्तमान और अग्रिम भविष्य के पुस्तकालय "भविष्य के पुस्तकालय।" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	28 मई 2020	01
13.	"बौद्धिक संपदा अधिकारः अवधारणा और आवश्यकता" विषयकराष्ट्रीयवेबिनारम्।	16 जून 2020	01

ज. केन्द्रीयग्रन्थागारे कार्यरतकर्मचारीणां विवरणम् (पदवार)-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	वरिष्ठसहायक-पुस्तकालयाध्यक्षः	01
2.	वरिष्ठ-प्रोफेशनल-सहायकः	01
3.	प्रोफेशनल-सहायकः	03
4.	सेमी-प्रोफेशनल-सहायकः	02
5.	पुस्तकालयसहायकः	03
6.	पुस्तकालयपरिचरः	05

शिक्षण-अधिगम-केन्द्रम्

क. केन्द्रविषये

नवदेहलीस्थितस्य श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य शिक्षण-अधिगम-केन्द्रस्य स्थापना शिक्षामन्त्रालयः, भारतसरकारस्य पण्डितमदनमोहनमालवीयराष्ट्रीयशिक्षकएवंशिक्षणयोजनान्तर्गतं 2017तमे वर्षे जाता। एतस्य मुख्योद्देश्यं शिक्षाविशेषरूपेण संस्कृतसंबद्धशिक्षकानां शिक्षक-प्रशिक्षकानां शिक्षण-अधिगम-प्रणालीनां सम्बन्धितकार्यान्वयन-मूल्यांकनाय कौशलान् विकासयति। 2017 तः परं स्थापनान्तरम्, प्रो. अमितापाण्डेयभारद्वाजवर्यायाः अध्यक्षतायां केन्द्रं कार्यरतं वर्तते।

ख. कार्यक्रमविवरणम्

कोविड-19 सङ्क्रमणकाले केन्द्रेण चतुर्थचरणे (2020-21) एकादश-अन्तर्जालीयराष्ट्रिय-कार्यशालानाम् आयोजनं कृतम्, यत्र विविधराज्यानां विविधविषयविशेषज्ञानां विभिन्नविश्वविद्यालयानां/महाविद्यालयानां/विद्यालयानां 2023 प्रतिभागीशिक्षकेभ्यः लाभः वितरितः। एतेषां कार्यक्रमाणां विवरणं विषय-तिथि-अवधि-प्रतिभागीसङ्ख्यासहितम् तालिकायां प्रस्तूयते-

आयोजितकार्यक्रमाणां विवरणम्

क्र.सं.	विषयः	दिनांकः	अवधिः	प्रतिभागीनां संख्या
1.	डिजाइन एवं विकासः मूलपाठ और प्रतिरूप ई-संसाधन	13 तः 15 मई, 2020	त्रिदिवसीयः	193
2.	डिजाइन एवं विकासः श्रव्य एवं दृश्य ई-संसाधन	26 तः 28 मई, 2020	त्रिदिवसीयः	212
3.	डिजाइन एवं विकासः ऑनलाइन मूल्यांकन	08 तः 10 जून, 2020	त्रिदिवसीयः	228
4.	सृजन एवं प्रबंधन करनाः ऑनलाइन शिक्षण	18 तः 20 जून, 2020	त्रिदिवसीयः	230
5.	संस्कृत में शैक्षिक दर्शन और मनोविज्ञान	20 तः 24 जुलाई, 2020	पञ्चदिवसीयः	209
6.	शिक्षा में साइबर सुरक्षा	17 तः 21 अगस्त, 2020	पञ्चदिवसीयः	184
7.	मूल्यांकन और अनुसंधान उपकरण विकास	07 तः 11 सितंबर, 2020	पञ्चदिवसीयः	189
8.	एम.एस. अधिकारी की अग्रिम विशेषताएं	05 तः 09 अक्टूबर, 2020	पञ्चदिवसीयः	197
9.	अनुसंधान में मात्रात्मक और गुणात्मक दृष्टिकोण	18 तः 28 नवंबर, 2020	दसदिवसीयः	140
10.	आई.सी.टी, आधारित शिक्षण और मूल्यांकन	18 तः 22 जनवरी, 2021	पञ्चदिवसीयः	143
11.	संस्कृत वाङ्मय में शैक्षिक प्रबंधन और नेतृत्व	15 तः 19 मार्च, 2021	पञ्चदिवसीयः	98

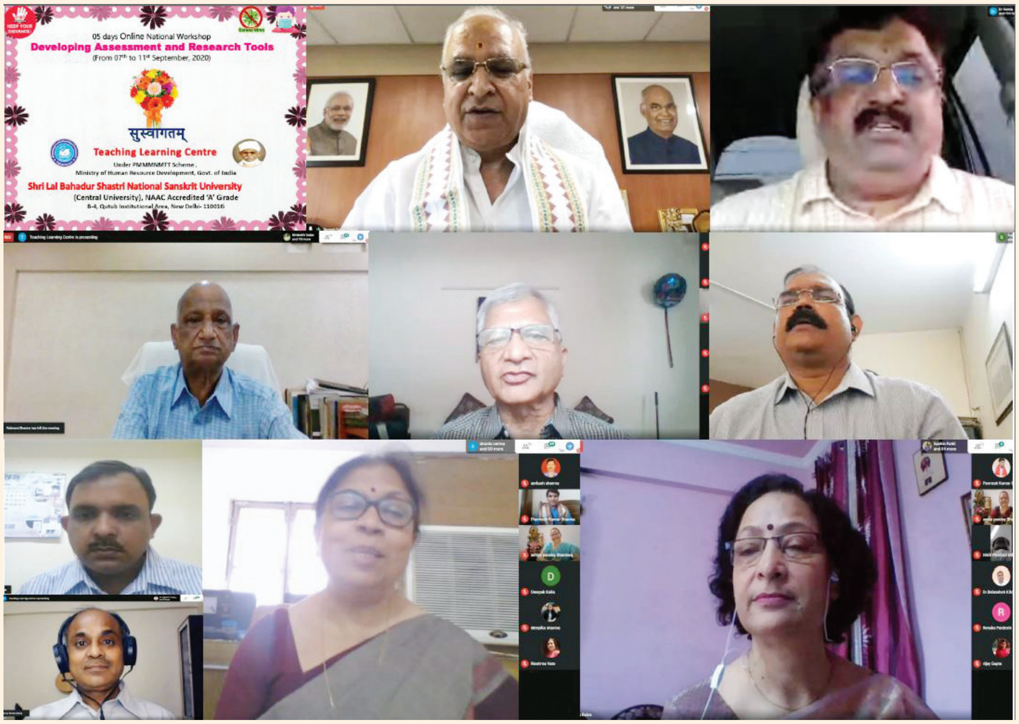

ग. संसाधनविकासः

विभिन्नकार्यशालानामाधारेण, केन्द्रण संस्कृतशिक्षणाय प्राथमिकस्तरे तथा च माध्यमिकस्तरे हस्तपुस्तिके विकसिते। यस्याः लोकार्पणं 11 सितम्बर 2021तमे वर्षे प्रो. श्रीनिवासबरखेड़ीमहोदयः (कुलपतिः, कविकुलगुरूकालिदासविश्वविद्यालयः, रामटेक-नागपुरम्) माननीयकुलपतेः प्रो० रमेशकुमार-पाण्डेयस्यभव्योपस्थितौ अभासिकरूपेण जातम्। इयं पुस्तिकां रचनावादीदृष्टिकोणाधारेण विकसिता वर्तते। यस्याः अधिवक्तृता राष्ट्रियपाठ्यचर्यायाः रूपरेखाधारेण एन.सी.एफ. इत्यनेन-2005 द्वारा कृता वर्तते। एताः पुस्तिकाः सेवारतसंस्कृतशिक्षकसेवापूर्वशिक्षकभाषाशिक्षकान् तेषामधिगमयोजनां निर्मातुम् व्यवस्थितुम् तथा च प्रभावपूर्णप्रकारेणमूल्याङ्कनाय सहायकम् भवेयुः। सम्प्रेषणवर्धनाय हस्तपुस्तिकासामग्री संस्कृतहिन्दीभाषयोः पृष्ठवारं प्रस्तूयते।

घ. अर्पितपाठ्यक्रमः 2020-संस्कृतविषयकः

शिक्षामन्त्रालयभारतसर्वकास्य पण्डितमदनमोहनमालवीयराष्ट्रियशिक्षक-एवं-शिक्षणयोजनायाः अन्तर्गन्ते स्थापितशिक्षणाधिगमकेन्द्रं 'स्वयं' इत्यस्य माध्यमेन संस्कृतविषये आभासीयपुनश्चर्याकार्यक्रमः अर्पितः (शिक्षणेवार्षिकपुनश्चर्षाकार्यक्रमः) पाठ्यक्रमस्य विकासाय सञ्चालनाय च राष्ट्रियसंसाधन-केन्द्ररूपेण अधिसूचितमासीत्। शिक्षामन्त्रालयोच्चाशिक्षाविभागनिर्देशानुसारं कोविड-19 महामार्याः कृतध्यानपूर्वकं अर्पितः- 2019 सफलतापूर्वकम् अर्पितः 2020 रूपेण आयोजितमासीत्।

ङ. शिक्षणाधिगमकेन्द्रे कार्यरतकर्मचारीणां विवरणम् (पदवार)

क्र.सं.	पद नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	परियोजनाप्रमुखः	01
2.	प्राध्यापकसदस्यः	02
3.	प्रशासनिकाधिकारी	01
4.	लेखाधिकारी	01
5.	योजनासौल्भयकः (फैसिलिटेटर)	01
6.	सङ्गणकसहायक	02
7.	कनिष्ठलिपिकः	02
8.	बहुकार्यकर्मचारी	02

महिला-अध्ययन-केन्द्रम्

क. केन्द्रविषये

विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगस्य दशमपञ्चवर्षीययोजनान्तर्गतं 2005तमे काले विश्वविद्यालये महिला-अध्ययन-केन्द्रं स्थापितम्। 2006तमे काले सङ्कायसदसस्यानां नियुक्तिः जाता। विश्वविद्यालयस्थित-केन्द्रस्योद्देश्यं सूचनाकोषस्य सङ्ग्रहणमस्ति। महिला-अध्ययन-केन्द्रं त्रिमुख्यविषयेषु केन्द्रितमस्ति –

1. महिलाध्ययनदृष्टिकोणेन ऐतिहासिकग्रन्थानां विश्लेषणं पुनर्व्याख्या च।
2. पूर्वमहिला आदर्शस्य विजयः तस्योपलब्धीनां प्रकाशनम्।
3. भारतीयमहिलानां गौरवशाली अतीतस्य सम्मानस्य च पुनर्जीवितम्।

प्रो. रजनीजोशीचौधरी 01 नवम्बर 2011तः केन्द्रस्य प्रभारीनिदेशिका अस्ति।

ख. कार्यक्रमविवरणम्

सत्र 2020-2021 मध्ये केन्द्रद्वारा निम्नलिखित-गतिविधियः सुसम्पन्ना –

1. 'जेंडर सेंसिटाइजेशन एंड अवेयरनेस' कार्यक्रमे शिक्षकानामुन्मुखीकरणाय 20 फरवरी 2021 दिनाङ्के एका अन्तर्जालीया गोष्ठी आयोजिता।
2. गूगलमीटमाध्यमेन 22 फरवरी 2021तः 26 फरवरी 2021 पर्यन्तम् शिक्षाशास्त्री बी.एड. द्वितीयवर्षस्य छात्रेभ्यः 'जेंडर सेंसिटाइजेशन एंड अवेयरनेस' नामकं दशदिवसीय-फाउंडेशन-पाठ्यक्रमः आयोजितः।
3. 06मार्च 2020 तमे काले 'स्वस्तिवाचन' संस्थायाः संयुक्ततत्त्वावधाने 'अंतर्राष्ट्रीय-महिला-दिवसः' आयोजितः। विश्वविद्यालयस्य छात्राणां कर्मचारीणां कृते विभिन्नप्रतियोगितानाम् आयोजनं कृतम्।
4. सुमङ्गली: जेंडर एंड इंडियन हेरिटेज रिसर्च जर्नल, अंक (2019) प्रकाशितम्, अपि च 2020-2021 इत्यस्य संयुक्ताङ्कः प्रकाशनाय सिद्धः अस्ति।

ग. महिला-अध्ययन-केन्द्रे कार्यरतकर्मचारीणां विवरणम् (पदवार)

क्र.सं.	पदनाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	निदेशकप्रभारी	01
2.	अनुसंधानसहायिका	01
3.	बहुकार्यकर्मचारी	01

स्वास्थ्यकेन्द्रम्

क. केन्द्रविषये

विश्वविद्यालयस्यस्वास्थ्यकेन्द्रं छात्रेभ्यः शिक्षकेभ्यः कर्मचारिभ्यश्च आपातकाले सेवते। आपातकालीनस्थितौ उपचाराय स्वास्थ्यपरीक्षणाय आवश्यकोपकरणानि संस्थापितानि। स्वास्थ्यकेन्द्रे स्थापितोपकरणेषु एकं डिफाइब्रिलेटर, एकं वॉल्यूमेट्रिक इन्फ्यूजन पम्प, एकं ईसीजी मल्टीपल मॉनिटर इत्यादयः सन्ति। विश्वविद्यालयस्य स्वास्थ्यकेन्द्रे एका प्रयोगशाला अपि अस्ति, या रक्त-यकृत-वृक्कपरीक्षणाय कार्यं करोति। विश्वविद्यालयस्य स्वास्थ्यकेन्द्रे सर्वदा सर्वप्रकारकं आपातकालीनस्थितिनिमित्तं त्रयः प्रशिक्षितचिकित्सकाः चिकित्सासहायकश्च भवन्ति। केन्द्रमिदं सप्ताहेदिवसद्वयं परीक्षणनिमित्तम् अवसरं प्रददाति। स्वास्थ्यकेन्द्रस्य सेवाः विश्वविद्यालयच्छात्राः शिक्षकाः कर्मचारयः च सर्वदा लब्धुं शक्नुवन्ति। सुविधानामुपयोगः विश्वविद्यालयद्वारा यथासमये समीक्षानिर्धारितनीतिद्वारा निर्देशितं करिष्यते।

ख. निम्नलिखितचिकित्सकद्वारा केन्द्रमिदं सेवते

- डॉ. मोनिका-शर्मा (स्त्रीरोगविशेषज्ञा)
- डॉ. नवनीश-मनोचा (दन्तरोगविशेषज्ञः)

सङ्गणककेन्द्रम्

क. केन्द्रविषये

विश्वविद्यालयस्यसङ्गणक-केन्द्रं बहुकालात् परिसरे सूचना-एवं-प्रौद्योगिकी सम्बन्धितसेवानां कृते केन्द्ररूपेण कार्यं करोति। विश्वविद्यालयस्य कृते सॉफ्टवेयरविकासे सङ्गणककेन्द्रस्य महती भूमिका वर्तते। विश्वविद्यालयस्य सङ्गणक केन्द्रं श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य सर्वान् सङ्कायसदस्य-कर्मचारि-छात्राणां कृते विविधसेवाः प्रददाति। विश्वविद्यालय-व्यापी-नेटवर्क-सञ्चालनेन सङ्गणककेन्द्रं सर्वविधप्रौद्योगिकीसम्बन्धितावश्यकतानां कृते विश्वविद्यालयस्य सेवां कर्तुम् अद्वितीयस्थितौ वर्तते। सङ्गणककेन्द्रं विश्वविद्यालयस्य व्यापकं 'जी.बी.पी.एस फाइबर ऑप्टिक नेटवर्क' इत्यस्य समर्थनं करोति यत्शैक्षणिकविभागच्छात्रावासपुस्तकालयानां कृते सौविध्यं प्रददाति। सङ्गगणककेन्द्रं ई-कैंपस इति सौविध्यं प्रददाति। यस्मिन् अन्तर्जालस्य सुविधा वर्तते, यत्निर्बाधोच्चगतिना संयोजकतया 24x7 कृते उद्घितो भवति। प्रयोगशालाः, छात्रावासाः एवं पुस्तकालयाः 'वायर्ड गीगाबिट लैन कनेक्टिविटी एवं वायरलेस एक्सेस पॉइंट्स' माध्यमेन कंप्यूटिंगसौविध्यं प्रददत्। विश्वविद्यालयपरिसरः वाई-फाई, सक्षम ई-परिसररूपेण परिवर्तितः। सङ्गगणककेन्द्रं कंप्यूटिंगसुविधाः, प्रशिक्षणम्, शिक्षणम्, अणु-सङ्केतः, वेबसाइट सञ्चालनम्, विकासप्रबन्धने एतेषु विश्वविद्यालयस्य कृते गुणवत्तापूर्णसेवां परिकल्पयति। शोधकर्तृन्तेषां मूल्यवान-डेटाविश्लेषणेसाहाय्यं करोति, विश्वविद्यालये अन्तर्जालसुविधानां विस्तारं करोति, वर्ल्डवाइडवेब एवं च विभिन्नपाठ्यक्रमानां छात्राणां कृते प्रयोगशालायाः सुविधां प्रददाति।

ख. वर्तमानसूचनाः एवं प्रौद्योगिकी-अवसंरचनाः

विश्वविद्यालये सुसज्जिताः अन्तर्जालसुविधायुक्ताः त्रयः वातानुकूलितकक्षाः सन्ति अपि च पाठ्यक्रमानुरूपं छात्रेषु कौशलाभिवृद्ध्यै नवाह्वानं कर्तुं विभिन्नशिक्षण-उपकरणानां प्रयोगः क्रियते यथा - इंटरेक्टिवफलकम्, एल.सी.डी.टी.वी. इति, मल्टीमीडियाप्रोजेक्टर इति अपि च विभिन्नप्रकारस्य शैक्षिकसॉफ्टवेय इति।

विश्वविद्यालये अन्याः प्रयोगशालाः अपि सन्ति यथा-भाषाप्रयोगशाला, शैक्षिप्रद्यौगिकीप्रयोगशाला एवं च शिक्षाविभागे (शिक्षणाधिगमकेन्द्रम्) सङ्गणकप्रयोगशाला अस्ति यस्यां 126 सङ्गणकानि सन्ति। एतत् अतिरिच्चय शोधार्थीनां कृते सूचना एवं प्रौद्योगिकी उपकरणैः युक्तौ स्मार्टकक्षाप्रकौष्ठौ स्तः। विश्वविद्यालयस्य समारोहानां/कार्यक्रमानां च आयोजनाय स्वर्णजयन्तीसदनस्य भूगृहे अन्योन्यक्रियात्मकं पैनल इत्यपि वर्तते। शिक्षामन्त्रालयस्य एन.के.एन. योजनायाः अन्तर्गतं विश्वविद्यालये 1.0 जी.बी.पी.एस. पी.आर. आई. अन्तर्जालसंयोजकतया अन्तर्जालस्य सौविध्यं प्रददाति। येन शोधच्छात्राः संकायसदस्याः विभिन्नस्त्रोतां माध्यमेन सर्वविधसूचनाः प्राप्नुवन्ति एवं अयं च अधोभारणस्य सौलभ्यं च परिकल्पयति।

परिसरीयजालक्रमः-वाईफाई संयोजकता च- विश्वविद्यालये शिक्षामन्त्रालयस्य निर्देशानुसारस्य अन्तर्गतं जिओ अन्तर्जालस्य माध्यमेन सर्वेषां छात्राणां, संकायानां विभागानां च कृते वाईफाई सुविधा वर्तते।

विश्वविद्यालये विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य एम.ओ.ओ.सी इत्यस्य एवं च स्वयंपटलस्य कृते विभिन्नसंस्कृतविषयेषु चलचित्रव्याख्यानध्वन्यालेखनाय एकम् आभासीयकक्षः विद्यते।

विश्वविद्यालये संस्कृतं, हिन्दी, आङ्ग्ल इति त्रिभाषीजालपुटस्य व्यवस्था वर्तते। यथासमये एतस्य आधुनिकीकरणमपि क्रियते।

विश्वविद्यालये 550 विस्तृत-डीजिटल एवं च एनालाग लाइन इत्यनेन ई.पी.ए.बी.एक्स. इत्यस्य सुविधा वर्तते।

सङ्गणककेन्द्रं यथासमये उन्नतप्रौद्योगिक्याः आश्रयेण स्वस्य उपकरणानाम् उन्नयनं करोति।

ग. प्रशिक्षणपाठ्यक्रमः

विभिन्नविषयेषु नियमितसङ्गणकविषयमतिरिच्चय, सङ्गणककेन्द्रं यथासमये छात्राणां, शोधार्थीनां, शैक्षणिककर्मचारीनां, गैर-शैक्षणिककर्मचारीनां कृते प्रशिक्षणकार्यक्रमान् आयोजयति येन तेषां कार्ये उपयुज्यमानेषु कौशलेषु अभिवृद्धिः भवेत्।

घ. प्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमाः

सङ्गणककेन्द्रं ज्ञानकौशलाभिवृद्धयै विश्वविद्यालयाय राजस्व-उत्पन्नतायै कार्यरतानां तथा च छात्राणां कृते सप्ताहान्ते स्ववित्तपोषितान् षण्मासिकान् अंशकालीनपाठ्यक्रमान् सञ्चालयति।

- बेबडिजाइनिंगप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः
- सङ्गणकप्रोगामिंगप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः
- आफिस-आटोमेशनप्रमाणपत्रीयपाठ्यक्रमः

ङ. प्रशिक्षणकार्यक्रमः

सङ्गणककेन्द्रं यथासमये गूगलमीटमाध्यमेन शिक्षकाणां कृते आनलाइनकक्षाः स्वीकर्तुं ट्यूटोरियल/लघुप्रशिक्षणं वा आयोजयति अपि च कोविड-19 परिस्थितौ अन्यकर्मचारीसदस्यानां आभासीयोपवेशनेषु-भागगृहणाय सहाय्यं करोति। एतत् अतिरिच्चय, सङ्गणककेन्द्रं विश्वविद्यालयस्य सर्वेषां कर्मचारीनाम् एवं च विदुषां कृते अल्पकालिकसङ्गणकप्रशिक्षणकार्यक्रमान् आयोजयति।

च. सङ्गणककेन्द्रे निम्नलिखितशिक्षणेतर कर्मचारिणः पदस्थापिताः वर्तन्ते-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	कार्यकारीप्रबन्धकः	01
2.	सहायकपरिचरः	01
3.	तकनीकीसहायकः	02
4.	प्रयोगशालापरिचरः	01

प्रकोष्ठाः, निकायाश्च

आन्तरिकगुणवत्ताश्वासनप्रकोष्ठः

आन्तरिकगुणवत्ताश्वासनप्रकोष्ठस्य स्थापना विश्वविद्यालयस्य उत्कृष्टोपायानां तत्सम्बन्धि प्रयासानाञ्च व्यवस्थार्थम् एवञ्च विश्वविद्यालयस्य अकादमिकप्राशासनिकगतिविधिसु गुणवत्ता विकासस्य उद्देश्येन कृता अस्ति। अन्ताराष्ट्रीयकरणेन सर्वोत्तमप्रथानां माध्यमेन च गुणवत्तायाः वृद्धौश्चपूर्त्यर्थञ्च संस्थागतक्रियाकलापानाम् उपायानामभिवृद्ध्यर्थमेतत्कार्यं करोति। आन्तरिकगुणवत्ताश्वासनप्रकोष्ठस्य क्रियाकलापान्कुलपतिः स्वयं पश्यति। एवं अग्रिमकार्यस्य कृतेऽपि सूचयति। **प्रो. बिहारीलालशर्मा, आचार्यः (ज्योतिषम्) महोदयः आन्तरिक-गुणवत्ताश्वासनप्रकोष्ठस्य निदेशकत्वेन नियुक्तोऽस्ति।**

अप्रैल 2020तः मार्च 2021 मध्ये आयोजितसत्राणिः-

आईक्यूएसीमेलनम्- 25.05.2020

स्थानान्तरण-एवं-परामर्शकक्षः

परिसरस्थापना सर्वेषाम्-उच्चशिक्षासंस्थानानां दिनपत्रिकायां बहुप्रतीक्षितासु घटनासु अन्यतमा अस्ति। स्थापना केन्द्रम् अस्माकं छात्राणां कृते SLBSNSU इत्यस्य व्यवसाय प्रतिबद्धतायाः भागम् अस्ति। एस.पी.ओ छात्राणां कृते शस्त्रं (tool) एवं अन्यान्य सॉफ्ट स्किल्स द्वारा कौशलविकासेन सह सर्वविधसहायतायाः उपरि अस्माकं पूर्णध्यानं केन्द्रितं भवति। येन ते उद्योगिनः भवन्तु। प्रकोष्ठस्य कृते आवश्यकदिशा-निर्देशानां सूचनां दातव्या तथा विश्वविद्यालयस्य छात्राणां नियुक्तिनिमित्तं सर्वविधनियमाः कर्तव्याः भवन्ति। प्रकोष्ठः आवश्यकतायां सत्यां विशेषज्ञसदस्यानां सह आहत्यमपि स्वीकर्तुम् शक्नोति। स्थापना केन्द्राय उचिताभिलेखानां रक्षणं कर्तव्यं भवति तथा प्रस्तुति करणस्य आवश्यकता भवति। स्थापना केन्द्रं कार्यशालानाम् आयोजनं करोति तथा औद्योगिकाकादमिकविशेषज्ञानां द्वारा सम्भाषणम् आयोजयति। एस.पी.ओ इत्यस्य सञ्चालनं अध्यापकवर्गेण तथा छात्राणां गणेन भवति। यः स्थापना सम्बन्धी गतिवधीनां मध्ये समन्वयं करोति। **प्रकोष्ठस्य समन्वयिका प्रो. रजनीजोशीचौधरी अस्ति।**

आजीविकापरामर्शकक्षः

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठस्य कैरियरपरामर्शप्रकोष्ठस्य स्थापना एकादश्याः पञ्चवर्षीय-योजनायाः अन्तर्गतम् अभवत्। विद्यापीठस्य छात्राणां कृते तेषां व्यक्तित्वविशेषतादिपूर्वकम् एवं तेषां संचार-कौशलवर्धयित्वा विभिन्नद्योगार्थं तेषां विषमार्थिक-सामाजिक-भौगोलिकपृष्ठभूम्या सह सिद्धं करोति। **प्रकोष्ठस्य समन्वयिका प्रो. रजनीजोशीचौधरी अस्ति।**

समानावसरप्रकोष्ठः

भारतं विविधतापूर्णदेशः अस्ति यः विभिन्नजातिभाषाक्षेत्रधार्मिकार्थिकवर्गाणां केन्द्रम् अस्ति। वर्तमानशिक्षा-प्रणाली कर्मचारिभिः छात्रैः च सहसमानव्यवहाराय मार्गदर्शनं करोति। तथा तेषां जातिः, वयः, लिङ्गम्, विकलांगता इत्यादि भेदभावं विना समानावसरप्रदानस्योद्देश्ये, श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयेन 2019 तमे वर्षे समानावसरप्रकोष्ठस्य स्थापना कृता येन कर्मचारीगणाय तथा च विशेषरूपेण छात्राणां विशेषावसराणां लाभाय निष्पक्षः समानः व्यवहारस्य परिकल्पना कर्तुं शक्यते तथा असंवैधनिकभेदभावः, उत्पीड़नात्मुक्तता च भवेत्। **प्रो. नीलम ठगेला, आचार्या (ज्योतिषम्) समानावसरप्रकोष्ठस्य अध्यक्षा अस्ति।**

अप्रैल 2020तः मार्च 2021 मध्ये आयोजितमेलनानि-

तुल्यावसरप्रकोष्ठस्य मेलनम् - 09.12.2020

अनुसूचितजाति-अनुसूचितजनजातिकेन्द्रम्

भारतसर्वकारः विश्वविद्यालयस्य अनुदानायोगात्सम्बन्धितारक्षणनीत्यः प्रभावीकार्यान्वयनाय अनुसूचितजातेः / अनुसूचितजनजातेः वर्गस्य नियुक्तिं, पदोन्नतिं, प्रवेशः, कर्मचार्यावासः छात्रवृत्तिः छात्रावासः इत्यादीनाम् आवंटनस्य व्यवस्थायाः दृष्टौ विश्वविद्यालये सदस्यानां समितिः आयोजिता अस्ति। **प्रो. नीलम ठगेला, आचार्या (ज्योतिषम्) अनुसूचितजाति-अनुसूचितजनजातिकेन्द्रस्य सम्पर्काधिकारिणी रूपेण नियुक्ता अस्ति।** गतवर्षस्य तुलनायां शैक्षणिकं तदितरकर्मचारिषु अनुसूचितजातेः/अनुसूचितजनजातेः सदस्यानां संख्यायां तथा विभिन्नपाठ्यक्रमेषु छात्राणां नामाङ्कने पर्याप्तपरिष्कारः दृश्यते।

सम्बन्धितवर्षे प्रकोष्ठेन विभिन्नशिक्षणतदितरसंवर्गाणां रोस्टरपुस्तकं सज्जीकृत्य अन्तिमरूपं दत्तम्। विश्वविद्यालय-प्रशासनद्वारा प्रकाशितविज्ञापनानां सम्यक्परिशीलनं, बैकलॉगरिक्तयः विज्ञापनानां कृते संरक्षितम्। अनुसूचितजातिः / अनुसूचितजनजातिः इत्यस्य कर्मचारिणां सांख्यिकीय विवरणं सिद्धं कृतम्। तथा मानवसंसाधन-विकासमंत्रालयभारतसर्वकाराय विश्वविद्यालयानुदानायोगाय च प्रेषितम्।

मेलनानि-अप्रैल (2020-मार्च 2021)-

रोस्टरसमितेः मेलनम् - 25.11.2020

शैक्षणिकपदेषु आरक्षणविवरणम्

शैक्षणिकम्	पुरुषः/महिला	सामान्यः	अनु. जाति	अनु.जन जाति	अन्य वञ्चित वर्गः	दिव्याङ्ग-वर्गः	आर्थिक दुर्बल वर्गः	आहत्य
आचार्यः (साक्षात्)	पुरुषः	08	01	–		–	–	09
	महिला	–	–	–	–	–	–	–
आचार्यः (इत्यस्य अधीनम्)	पुरुषः	32	02	–	--	–	–	34
	महिला	09	02	–	--	–	–	11
सहाचार्य (साक्षात्)	पुरुषः	02	–	–	–	–	–	02
	महिला	00	–	–	--	–	–	00
सहाचार्य	पुरुषः	10	01	–	–	01 VH	–	12
(सी.ए.एस. इत्यस्य अधीनम्)	महिला	01	–	–	–	–	–	01
सहायकाचार्य (साक्षात्)	पुरुषः	12	02	01	05		01	21
	महिला	04	–	–	02	–	–	06
सहायकाचार्य (सी.ए.एस.	पुरुषः	02		02	04			08
11/12 इत्यस्य अधीनम्)	महिला	04	–	–	–			04
सहायक-पुस्तकालयाध्यक्षः	पुरुषः	01	–	–	–	–	–	01
	आहत्य	**85**	**08**	**03**	**11**	**01**	**01**	**109**

शिक्षणेत्तरपदेषु आरक्षणविवरणम्

शिक्षणेतर	पुरुषः/महिला	सामान्यः	अनु. जाति	अनु.जन जाति	अन्य वञ्चितवर्गः	दिव्याङ्ग-वर्गः	अल्प-सङ्ख्यकः	आहत्य
'अ' वर्गः	पुरुषः	08	01	–	01	–	–	10
	महिला	02	–	–	–	–	–	02
'बी' वर्गः	पुरुषः	17	02	–	–	–	–	19
	महिला	10	–	–	–	–	–	10
'स' वर्गः (बहुकार्य-	पुरुषः	41	10	03	10	02 UR	–	66
कर्मचारीवर्गः)	महिला	08	–	–	–	–	–	08
आहत्य		**86**	**13**	**03**	**11**	**02**	**–**	**115**

विश्वविद्यालये अनुसूचित-अनुसूचितजनजाति-अन्यवञ्चितवर्गस्यकृते विकलाङ्गानां रिक्तपदानां विवरणम् (31.03.2021 पर्यन्तम्)

शैक्षणिकम्

क्र.सं.	पदनाम	विकलाङ्ग संख्या	अनुसूचितशैक्षणिक पदानां		विकलाङ्ग-शैक्षणिकपदानां संख्या	अनुसूचितजनजाति-		विकलाङ्ग-शैक्षणिकपदानां संख्या	अन्यवञ्चित		विकलाङ्गानां रिक्त-पदानाम् अपूर्त्यः कारणम्
		अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	
1.	आचार्यः	0	0	0	01	0	01	0	0	0	
2.	सहाचार्यः	03	0	03	01	0	01	04	0	04	
3.	सहायकाचार्यः	06	0	06	03	0	03	03	0	03	
	योगः	**09**	**0**	**09**	**05**	**0**	**05**	**07**	**0**	**07**	

गैर शैक्षणिक

क्र.सं.	पदनाम	विकलाङ्ग संख्या	अनुसूचितशैक्षणिक पदानां		विकलाङ्ग-शैक्षणिकपदानां संख्या	अनुसूचितजनजाति-		विकलाङ्ग-शैक्षणिकपदानां संख्या	अन्यवञ्चित		विकलाङ्गानां रिक्त-पदानाम् अपूर्त्यः कारणम्
		अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	अभिज्ञातम्	पूरितम्	अपूरितम्	
1.	'अ' वर्गः	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.	'ब' वर्गः	0	0	0	01	0	01	0	0	0	
3.	'स' वर्गः (पूर्ववर्ती 'द' ग्रुपडी-कैडरसहितम्	0	0	0	0	0	0	02	0	02	
	योगः	**0**	**0**	**0**	**01**	**0**	**01**	**02**	**0**	**02**	

विश्वविद्यालयेन यथासमये विकलाङ्गपदानि पूरयितुं सर्वविधाः आवश्यकाः प्रयासाः कृताः वर्तन्ते। कञ्चित्कालं पूर्वमेव विश्वविद्यालयेन रिक्तशैक्षणिक-शिक्षणेतरपदसम्बद्धी विज्ञापनप्रक्रिया नूतनतया आरब्धा वर्तते। सद्यः एव, आरक्षितपदानां कृते विश्वविद्यालयद्वारा विज्ञापनसंख्या 01/2021 माध्यमेन विज्ञापितं तथा आवेदनस्य अन्तिमा तिथिः 27.7.2021 आसीत्। शिक्षणेतरपदानां पूर्त्यर्थं लिखितपरीक्षायाः आयोजनार्थं इत्यस्य कृते 'राष्ट्रियपरीक्षणएजेंसी' आवेदिता अस्ति एवं च सम्प्रति तेषाम् उत्तरस्य प्रतीक्षा अस्ति। शैक्षणिक-एवं-तदितररिक्तपदानां यथा शीघ्रं पूर्तिः भविष्यति इति आशासे। यदि विज्ञापनसंख्या 01/2021 इत्यनुसारं नियुक्तयः न कृताः तर्हि विशेषनियुक्तयभियानस्यारम्भः भविष्यति।

एन.सी.सी. (राष्ट्रीयच्छात्रसेना)

क. एन.सी.सी. (राष्ट्रीयच्छात्रसेना)

एन.सी.सी. छात्राः स्थापनादिवसव्याख्यानमालारक्तदानशिविरादिविविधविश्वविद्यालयीयगतिविधिसुभागं गृहीतवन्तः। एन.सी.सी. छात्राः एन.सी.सी. निदेशालयस्य स्वच्छभारताभियानं, एकतादिवसः, गणतन्त्रदिवसः, पूर्वशिविरम्, गणतन्त्रदिवसशिविरम्, मुख्यमन्त्री, शोभायात्राः, प्रधानमन्त्रीशोभायात्राः, युवाकार्यक्रमः अपि च अन्यगतिविधिसु अपि भागं गृहीतवन्तः। विश्वविद्यालये एन.सी.सी. गतिविधीनां प्रभावीपर्यवेक्षणाय समन्वयार्थञ्च (प्रो.) मीनूकश्यपः महिलावर्गस्य अधिकारिणी एवं लेफ्टिनेंट (डॉ.) अभिषेक तिवारी एन.सी.सी. बॉयज विंग इत्यस्यअधिकारीरूपेणनियुक्तः अस्ति।

एन.सी.सी. छात्रसैनिकानां सहभागिता

- 25 छात्रसैनिकाः 5 सितंबर, 2020 तमे दिनाङ्के डी.जी.एन.सी.सी.ए.पी.पी. मध्ये विभिन्नगतिविधीनां प्रपत्रपूरणार्थं प्रस्तुतकरणार्थं च भागम् अगृह्णन्।
- 25 छात्रसैनिकाः 5 सितंबर, 2020 तमे दिनाङ्के डी.जी.एन.सी.सी.ए.पी.पी. मध्ये विभिन्नगतिविधीनां प्रपत्रपूरणार्थं प्रस्तुतकरणार्थं च भागम् अगृह्णन्।
- 25 छात्रसैनिकाः 'फिटइंडियामूवमेंट' इति गतिविधौ भागम् अगृह्णन्, यत्र ते सितम्बरमासस्य 15 तः 30 पर्यन्तम्, 2020 बृहत्स्तरेसमाजप्रेरितगतिविधयः, चलनचित्राणि, चित्राणि च प्रदर्शितवन्तः।
- 10 अक्टूबर, 2020 तमे दिनाङ्के एसोसिएट एन.सी.सी. अधिकारी लेफ्टिनेंट अभिषेकतिवारीमहोदयस्य अध्यक्षतायाम् आयोजिते प्लास्टिक-अपशिष्टप्रबन्धने एकः अन्तर्जालिकः परिसंवादः अभवत्यत्र 25 छात्रसैनिकाः भागम् अगृह्णन्।
- 17-18 अक्टूबर 2020 तमे दिनाङ्के दिल्लीविश्वविद्यालयस्य रामलाल-आनन्द महाविद्यालय द्वारा आयोजिते राष्ट्रीयसम्मेलने 25 छात्रसैनिकाः भागम् अगृह्णन्।
- विश्वविद्यालयस्य 05 छात्रसैनिकाः 28 अक्टूबर, 2020 तः 03 नवंबर 2020 पर्यन्तम् अन्तर्जालमाध्यमेन आत्मानिर्भरभारतशिविरे भागम् अगृह्णन्।
- जे.यू.ओ. नीतीशकुमारः 05-10 नवंबर, 2020 तमे दिनाङ्के आयोजिते 'एकभारतंश्रेष्ठभारतंशिविरे' इति कार्यक्रमे भागम् अगृह्णत्।

- 04 छात्रसैनिकाः 17-22 नवंबर, 2020 तमेदिनाङ्के समूहमुख्यालय-सी, सफदरजंगएन्क्लेव, नवदेहल्मायोजिते रक्तदानशिविरे भागम् अगृह्णन्।
- 05 छात्रसैनिकाः 20 तः 30 नवंबर, 2020 पर्यन्तं सामाजिक-उत्तरदायित्वस्य प्रतीकस्य रूपेण कोविड-19 शीर्षके फलकं निर्मीय जागरूकता सम्पादनाय समाजप्रेरणाभियाने भागम् अगृह्णन्।
- एस.जी.टी.सौरभकुमारः 2 देहली बी.एन.एन.सी.सी. द्वारा आयोजिते पैरा-सेलिंगकार्यक्रमे भागम् अगृह्णत्, यस्य आयोजनं 28 दिसंबर, 2020 तः 02 जनवरी, 2021 पर्यन्तम् अभवत्।
- 25 छात्रसैनिकाः 12 दिसंबर, 2020 तमे दिनाङ्के स्मारकादीनां स्वच्छतायां भागम् अगृह्णन्।
- 25 छात्रसैनिकाः 17 नवंबरतः 13 दिसंबर, 2020 पर्यन्तं संविधानदिवसयुवाक्लबगतिविधीनाम् उत्सवेषु भागम् अगृह्णन्, यत्र निम्नलिखितगतिविधयः आयोजिताः यथा-फलकनिर्माणम्, कवितालेखनम्, निबंध-लेखनम्, घोषवाक्यम्, शपथग्रहणम् इत्यादि।
- 05 छात्रसैनिकाः 15 दिसंबर, 2020 तः 31 जनवरी, 2021 पर्यन्तं 3 डी.जी.बी.एन. द्वारा आयोजिते स्वच्छताभियाने (वीथीनाटकं) भागम् अगृह्णन्।
- 05 छात्रसैनिकाः 7 डी.बी.एन.एन.सी.सी. द्वारा आयोजिते डिजिटलइंडियाइतिविषये कवितालेखने भागम् अगृह्णन्, यत् 05 तः 08 जनवरी, 2021 तमेदिनाङ्के अभवत्।
- 06 जनवरी, 2021 तमे दिनाङ्के 7 डी.बी.एन.एन.सी.सी., रोहिणी इत्यस्य हवलदार-राजेशवर्येण श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य परिसरे अन्तर्जालमाध्यमेन शास्त्री/ बी.ए./प्रथमवर्षस्य छात्रसैनिकानां चयनं कृतम्।
- 25 छात्रसैनिकाः डिजिटलजागरूकताभियाने भागम् अगृह्णत् यत् 22 तः 28 जनवरी, 2021 तमे दिनाङ्के अभवत्।
- 25 छात्रसैनिकाः 03 तः 08 फरवरी, 2021 तमे दिनाङ्के 7 दिल्ली बी.एन. द्वारा आयोजिते एन.सी.सी. भवनम्-रोहिणीमध्ये ए.टी.सी. (शिविरे) भागम् अगृह्णन्।
- 13 छात्रसैनिकाः 07 मार्च 2021 तमेदिनाङ्के ए.पी.एस. धौलाकुआं, नव देहल्यां बी. प्रमाणपत्रीयपरीक्षायाः कृते उपस्थिताः।
- 13 छात्रसैनिकाः 09 मार्च 2021 तमे दिनाङ्के ग्रुपसी. मुख्यालयः, सफदरजंग, एन्क्लेवमध्ये बी. प्रमाणपत्रीय-परीक्षायाः कृते उपस्थिताः।
- 22 मार्च, 2021 तमे दिनाङ्के लेफ्टिनेंट अभिषेकतिवारीमहोदयस्य अध्यक्षतायां विश्वजलदिवसे 'जलसंरक्षण' इति विषये अन्तर्जालिकः परिसंवादे 10 छात्रसैनिकाः भागम् अगृह्णन्।
- एकछात्रसैनिकः 02 अप्रैल, 2020 तमेदिनाङ्के COVID 'योगदानचरणं-प्रथम' मध्ये भागम् अगृह्णत्।
- 2 छात्रसैनिकौ 20 जून, 2020 तमे दिनाङ्के द्वितीयचरणे भागम् अगृह्णताम्।
- 01 अगस्त, 2020 तमे दिनाङ्के 06 छात्रसैनिकाः आत्मनिर्भरभारतशपथसमारोहे भागम् अगृह्णन्।
- 02 छात्रसैनिकौ 05 नवंबर 2020 तमे दिनाङ्के ई.बी.एस.बी. बिहारझारखण्डराज्ययोः भागम् अगृह्णताम्।

- 02 छात्रसैनिकौ 24 नवंबर, 2020 तमे दिनाङ्के पैरासेलिंगकैंपमध्ये भागम् अगृह्णताम्।
- 22 जनवरी, 2021 तमे दिनाङ्के फिटइंडियासाइक्लोथॉनमध्ये 19 छात्रसैनिकाः भागम् अगृह्णन्।
- 13 छात्रसैनिकाः 3 डी.जी.बी.एन. मध्ये 09 तः 14 फरवरी, 2021 पर्यन्तं सी.ए.टी.सी. शिविरे भागम् अगृह्णन्।
- 12 छात्रसैनिकाः 9 फरवरी, 2021 तमे दिनाङ्के ट्वीटरएवंलॉजिंगगतिविधिसु भागम् अगृह्णन्।
- 12 छात्रसैनिकाः 07 मार्च, 2021 तमेदिनाङ्के बी. प्रमाणपत्रीयपरीक्षायाः कृते उपस्थिताः।

एन.एस.एस. (राष्ट्रीयसेवायोजना)

विश्वविद्यालयस्य राष्ट्रीयसेवायोजना एतादृशकार्यक्रमानाम् आयोजनं करोति येषु एतस्याः स्वयंसेवकाः भागं गृहणन्ति अपि च तत्कालसमुदायं सेवन्ते। अनया विविधरक्तदानशिविरैः सहितं विविधाभिविन्यासजागरूकता-कार्यक्रमाः आयोजिताः। अनया आपदासु राहतकार्यमपि क्रियते अपि च विशेषशिविराणाम् आयोजनमपि क्रियते। विश्वविद्यालये एन.एस.एस. इत्यस्य गतिविधिनां प्रभावीपर्यवेक्षणाय एवं समन्वार्थं डॉ. प्रेमसिंहसिकरवारमहोदयः एन.एस.एस. इत्यस्य कार्यक्रमाधिकारीरूपेण नियुक्तो अस्ति।

एन.एस.एस. स्वयंसेवकानां सहभागिता

- 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः 10 जून 2020 तः 31 मार्च 2021 पर्यन्तं कोलकॉम, एन.एस.एस जे.एन.यू इत्यादिभिः श्री ला.ब.शा.रा.सं.विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाई द्वारा आयोजिते 'साइबर अपराध-जागरूकाभियाने' भागः गृहीतः।
- 1 जुलाई 2020 तः 31 मार्च 2021 पर्यन्तं कोलकॉम, एन.एस.एस जे.एन.यू एवं श्री ला.ब.शा.रा.सं. विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाई द्वारा आयोजिते 'साइबर चैंपियन एंबेसडरशिप' कार्यक्रमे 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः भागः गृहीतः।
- 11 जुलाई 2020 तमे दिनाङ्के कोलकॉम, एन.एस.एस, जे.एन.यू एवं श्री.ला.ब.शा.रा.सं. विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाई द्वारा आयोजिते कोरोनासङ्क्रमणे मानसिकस्वास्थ्यरक्षायाविषयककार्यक्रमे 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः भागः गृहीतः।
- 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः जुलाईमासस्य 16 दिनाङ्के कोलकॉम, एन.एस.एस जे.एन.यू एवं श्री ला.ब.शा.रा.सं.विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाई द्वारा आयोजिते साइबरजागरूकताकार्यक्रमे भागः गृहीतः।
- 27 जुलाई 2020 तमे दिनाङ्के कुमार-मंगलम्-विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाई, जनसहयोगसमित्या एवं श्री.ला.ब.शा.रा.सं.विश्वविद्यालयस्य इकाई द्वारा आयोजिते 'महिला-साइबर-अपराध' विषयक-कार्यक्रमे 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः भागः गृहीतः।

- 100 एन.एस.एस स्वयंसेवकैः 28 जुलाई 2020 तमे दिनाङ्के कोलकॉम, एन.एस.एस जे.एन.यू एवं श्री.ला.ब.शा.रा.सं.विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस इकाईद्वारा आयोजिते 'साइबर अपराध एवं सुरक्षा' विषयक-कार्यक्रमे भागः गृहीतः।
- श्री.ला.ब.शा.रा.सं.विश्वविद्यालयस्य एन.एस.एस केन्द्रस्य 02 स्वयंसेवकौ 11 नवंबर 2020 तमे दिनाङ्के आई.पी. विश्वविद्यालय द्वारिका, नई दिल्ली मध्ये प्री आर.डी मध्ये भागः गृहीतः।

केन्द्रीयलोकसूचनाधिकारी/केन्द्रीयसहायकलोकसूचनाधिकारी (सूचनायाः अधिकारः अधिनियम, 2005 इत्यस्य अंतर्गतः)

जनसूचनाधिकारस्य अधिनियमः, 2005 इति वर्षस्य प्रभावीकार्यान्वयनस्य कृते विद्यापीठस्य अधोलिखित-अधिकारिणां/कर्मचारिणां च कृते केन्द्रीयलोकसूचनाधिकारी (सीपीआईओ)/केन्द्रीयसहायकलोकसूचनाधिकारी (सीएपीआईओ) इति रूपेण नियुक्ताः।

क्र.सं.	नाम, पदनाम एवं सम्पर्क सूत्रम्	पदस्य नाम	सूचनायाः क्षेत्रम्
1.	डॉ. अलका राय, वित्त अधिकारिणी एवं कुलसचिवा (I/C) 011-46060567	प्रार्थनाधिकारी	कोऽपि जनः यः सी.पी.आई.ओ./सी.ए.पी.आई.ओ.तः निर्दिष्टसमये सूचनां/उत्तरम्/निर्णयं न प्राप्नोति च यदि स पीड़ितः तर्हि आर.टी.आई 2005 वर्षस्य अधिनियमानुसारं प्रार्थनाधिकारिणे प्रार्थनां कर्तुं शक्नोति।
2.	श्रीअजयकुमारटण्डनः उपकुलसचिवः (लेखा एवं विकासः) 011-46060521	पारदर्शिताधिकारी	सूचनाः वेबसाइटमध्ये प्रकाशन-(अपलोड) सम्बद्धपारदर्शिता।
3.	श्रीबनवारीलालवर्मा प्रणाली प्रबन्धकः 011-46060616	नोडल अधिकारी एवं केन्द्रीयसहायक-जनसूचनाधिकारी	सूचनायाः अधिकाराधिनियमः, 2005 तमवर्षस्य प्रदत्तानां नोडल-अधिकारी और केन्द्रीय-सहायकजन-सूचनां कृते अधिकारिणां कर्तव्यानि तथा उत्तरदायित्वम्।
4.	प्रो. प्रेमकुमारशर्मा संकायप्रमुखः, वेद वेदाङ्गसंकायः 011-46060643	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारी	वेद-वेदाङ्गसङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।
5.	प्रो. हरेरामत्रिपाठी, संकायप्रमुखः, दर्शनसङ्कायः 011-46060319	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारी	दर्शनसङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।

6.	प्रो. केदार प्रसाद परोहा, सङ्कायप्रमुखः आधुनिकविद्यासङ्कायः 011-46060527	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	आधुनिकविद्यासङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।
7.	प्रो. के. भारतभूषणः सङ्कायप्रमुखः एवं विभागाध्यक्षः शिक्षाशास्त्रसङ्कायः (शिक्षा) 011-46060636	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	शिक्षासङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।
8.	प्रो. जयकुमार एन. उपाध्यायः, सङ्कायप्रमुखः, साहित्यं-एवं-संस्कृतिसङ्कायः 011-46060518	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	साहित्यसंस्कृतिकसङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।
9.	प्रो. नीलम ठगेला सङ्कायप्रमुखा, छात्रकल्याणसङ्कायः 011-46060621	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	छात्रकल्याणसम्बद्धाः सूचनाः।
10.	प्रो. महेशप्रसादसिलोडी, विभागाध्यक्षः, साङ्ख्ययोगविभागः 011-46060641	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	आहत्य सङ्कायसम्बद्धाः सूचनाः।
11.	प्रो. बिहारीलालशर्मा निदेशकः-आई.क्यू.ए.सी 011-46060651	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	आई.क्यू.ए.सी, एंटी रैगिंग सेल तथा कुलानुशासकसम्बद्धाः सूचनाः।
12.	प्रो. रचनावर्मामोहनः, मुख्यसतर्कताधिकारिणी 9910000824	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	सतर्कतासम्बद्धाः सूचनाः।
13.	डॉ. रजनीजोशीचौधरी निदेशिका, महिला-अध्ययनकेन्द्रम् 011-46060618	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	महिला-अध्ययनकेन्द्रम्, जीविकापरामर्श-प्रकोष्ठस्य एवं स्थाननप्रकोष्ठस्य गतिविधीनां सम्बद्धाः सूचनाः।
14.	प्रो. शिवशङ्करमिश्रः, विभागाध्यक्षः, शोधविभागः 011-46060609	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	शोध एवं प्रकाशनविभागसम्बद्धाः सूचनाः।
15.	प्रो. जगदेवकुमारशर्मा प्रमुखः (हिन्दीराजभाषासमितिः) 011-46060525	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	केन्द्रीयराजभाषासम्बद्धाः सूचनाः।
16.	प्रो. अमितापाण्डेयभारद्वाजः आचार्या, निदेशका (शिक्षण-अधिगम-केन्द्रम्) 9811580640	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	PMMMNMTT (TLC) परियोजनासम्बद्धाः सूचनाः।

17.	प्रो. (श्रीमती) मीनूकश्यपः, सहायकाचार्या (आंग्लम्) एन्.सी.सी. प्रमुखा 011-46060540	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	एन्.सी.सी. छात्रावर्गसम्बद्धाः सूचनाः।
18.	डॉ. एस्.एस.न्. झा छात्रावासप्रमुखः (आई/सी) 011-46060353	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	विद्यापीठीयछात्रावाससम्बद्धाः सूचनाः।
19.	डॉ. अभिषेक तिवारी सहायकाचार्यः, एन.सी.सी. प्रमुखः 9654039797	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	एन.सी.सी. छात्रवर्गसम्बद्धं परिज्ञानम्।
20.	श्रीमनोजकुमारमीणा, सहायकाचार्यः- शारीरिकशिक्षा 011-46060528	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	विद्यापीठस्य शारीरिकशिक्षा/क्रीडागतिविधिः/ व्यायामशालासम्बद्धाः सूचनाः।
21.	डॉ. कान्ता उप-कुलसचिवः (परीक्षा) 011-46060520	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	परीक्षाविभागसम्बद्धं परिज्ञानम्।
22.	श्री रमाकान्त उपाध्यायः, कार्यकारी-अभियन्ता (सिविल) 011-46060323	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	अभियान्त्रिकीविभागसम्बद्धाः सूचनाः।
23.	श्रीराजेशकुमारपाण्डेयः सहायक-पुस्तकालयाध्यक्षः 011-46060532	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	पुस्तकालयसम्बद्धाः सूचनाः।
24.	श्रीमतिसुषमाडेमला, सहायक-कुलसचिवा (लेखा) 011-46060559	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारिणी	लेखा एवं वित्तानुभागसम्बद्धाः सूचनाः।
25.	श्री सुच्चासिंहः सहायक-कुलसचिवः (शैक्षणिक) 011-46060548	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	शैक्षणिकानुभागः, छात्राणां सम्बंधितविषयाः तथा एससी/एसटी/ओबीसी/पीएच आदि सम्बद्धसूचनाः।
26.	श्रीमञ्जीतसिंहः सहायक-कुलसचिवः (शिक्षणेतरम् एवं चयनम्) 011-46060556	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	1. गैर-शैक्षणिकविभागसम्बद्धाः तथा जनसूचनाधिकारविषयसम्बद्धसूचनाः। 2. मन्त्रालयः/यूजीसी के सांसदीयप्रश्न, कोर्ट केस तथा चयन आदि सम्बद्धाः सूचनाः
27.	श्रीजयप्रकाशसिंहः सहायक-कुलसचिवः (सामान्यम्) 011-46060646	केन्द्रीयजन- सूचनाधिकारी	सामान्यः प्रशासनस्टोर, सुरक्षा व्यवस्था तथा जनसूचनाधिकार, चिकित्सा बिल सम्बद्धसूचनाः

28.	श्रीराजेशकुमारः सहायक-कुलसचिवः (विकासः/अनुसूचित-एवं-जनजाति प्रकोष्ठः) 011-46060682	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारी	विकासानुभागः, अनुसूचितजाति/अनुसूचित-जनजातिप्रकोष्ठः, अतिथिगृहम् एवं स्वास्थ्य-केन्द्रसम्बद्धाः सूचनाः।
29.	श्रीमतीभारतीत्रिपाठी सहायक-कुलसचिवा (शैक्षणिकम्) 011-46060501	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारिणी	1. शैक्षणिकविभाग एवं जनसूचनाधिकार सम्बद्धसूचनाः। 2. मंत्रालय/यू.जी.सी के संसदीयप्रश्न-कोर्ट तथा चयनादि सम्बद्धसूचनाः।
30.	श्रीप्रमोदचतुर्वेदी निजी-सचिवः (कुलपतिः) 011-46060605	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारी	कुलपतिकार्यालयसम्बद्धाः सूचनाः।
31.	श्री जी.सी. शर्मा सहायक-प्रोग्रामर (सङ्गणकम्) 011-46060645	केन्द्रीयजन-सूचनाधिकारी	सङ्गणककेन्द्रसम्बद्धाः सूचनाः।

जनसूचनाधिकारः वार्षिकप्रत्यर्पितसूचनाप्रणाली-

सी.आई.सी. इत्यस्य अनिवार्यावश्यकतायाः अनुसारं विवरणं मानवसंसाधनविकासमंत्रालयाय, भारतसर्वकाराय प्रस्तुतमस्ति।

विश्वविद्यालयस्य अनुभागाः

- अनुभागाः
  - लेखः
  - शैक्षणिकम्
  - प्रशासनम्
  - विकासः
  - परीक्षा
  - प्रकाशनम्
  - विश्वविद्यालयस्य कार्यानुभागः

लेखः

वित्तलेखाविभागौ वित्ताधिकारिणः पर्यवेक्षणे कार्यं कुरुतः। एतयोः उपकुलसचिव-सहायकः कुलसचिव-अनुभागाधिकारी-सहायकः-वरिष्ठलिपिक-कोषाध्यक्ष-कनिष्ठलिपिकाः कार्यरताः भवन्ति। विश्वविद्यालयः अनुदानायोगात् अनुदानं प्राप्नोति। लेखाविभागः विश्वविद्यालयीय कार्येषु महत्वपूर्णम् अङ्गत्वेन कार्यं करोति। श्री लालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयाय विश्वविद्यालयस्य अनुदानायोगात् सामान्यतः (1) वेतनं (2) आवर्ती (3) मूलधनं च इति प्रकारत्रयेण अनुदानस्य स्वीकृतिः भवति।

लेखाविभागस्य कार्याणि सम्यक् प्रकारेण प्रबन्धनार्थं कासाञ्चन समितीनां गठनं क्रियते। यत्र एतत् द्वयं महत्वपूर्णम् अस्ति।

1. वित्तसमितिः
2. निवेशसमितिः

विश्वविद्यालयस्य लेखाविभागः प्रगतिशीलः सङ्गणकाधारितः च अस्ति।

लेखानुभागे कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति :-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	वित्ताधिकारी	01
2.	उपकुलसचिवः	01
3.	सहायकः कुलसचिवः	01
4.	अनुभागाधिकारी	01
5.	सहायकः	02
6.	वरिष्ठलिपिकः	02
7.	कनिष्ठलिपिकः	02
8.	बहुकार्यकर्मचारी	01

शैक्षणिकम्

विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिकानुभागस्योद्देश्यं शैक्षणिकगतिविधिन् सौल्भययुक्तं निर्मातुम् एवं च विश्वविद्यालयस्य विभिन्नपाठ्यक्रमकार्यक्रमान्यसम्बन्धितविषयेषु छात्रनामाङ्कनस्य सौल्भय प्रदानमस्ति।

शैक्षणिकानुभागः विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिकगतिविधिषु छात्राणां मार्गदर्शनेन सह विभिन्न-पाठ्यक्रमेषु कक्षासु विषयेषु च छात्राणां पञ्जीकरणसम्बन्धि सूचनाः तत्सम्बन्धि विवरणं च कल्पयति। अयम् अनुभागः छात्राणां उपस्थितिम् अभिलेखं च सुरक्षितं करोति।

शैक्षणिकानुभागे कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति :-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	उपकुलसचिवः	01
2.	सहायकः कुलसचिवः	01
3.	सहायकः	01
4.	वरिष्ठलिपिकः	03
5.	कनिष्ठलिपिकः	01
6.	बहुकार्यकर्मचारी	02

प्रशासनम्

प्रशासनानुभागे त्रयः उप-विभागाः सन्ति। प्रशासनम्-I (शैक्षणिकम्), प्रशासनम्-II (शिक्षणेतरम्) और प्रशासनम्-III (सामान्यम्)। एतेषाम् उप-विभागानां विवरणम् अधः प्रदतम् अस्ति-

प्रशासनम् I (शैक्षणिकम्) खण्डः

विश्वविद्यालयस्य महत्वपूर्णभागः प्रशासनानुभागः (शैक्षणिकः) विश्वविद्यालयस्य कुलसचिवस्य पर्यवेक्षणे कार्यं करोति।

एषः अनुभागः मुख्यरूपेण विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य च 2020 तमवर्षस्य अधिनियमानुसारं विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिककर्मचारिणां स्थापना सम्बन्धितकार्यं करोति।

प्रशासनानुभागे-I कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति :-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1	सहायकः कुलसचिवः	01
2	अनुभागाधिकारी	01
3	सहायकः	01
4	कनिष्ठलिपिकः	01
5	बहुकार्यकर्मचारी	01

प्रशासनम्-II (शैक्षणिकेत्तरम्) खण्डः

प्रशासनानुभागः-II विश्वविद्यालयस्य महत्वपूर्णं मानकम् अस्ति यत् कुलसचिवकुलपत्योः पर्यवेक्षणे कार्यं करोति। अयम् अनुभागः विश्वविद्यालयस्य निवृत्तिवेतनधारिणां शैक्षणिकेतरकर्मचारिणां च सर्वविधविषयान् पश्यति। संस्कृतविश्वविद्यालयस्य 2020 तमवर्षस्य अधिनियमानुसारं विश्वविद्यालयस्य नियमानुसारं यूजीसी एवं भारतसर्वकारस्य नियमान् नीतीः च तदा तदा प्रकाशयति गृह्णाति च। अद्यत्वे विश्वविद्यालये 136 शैक्षणिकेतर पदानि सन्ति तेषु 115 कर्मचारिणः शैक्षणिकेतरपदेषु कार्यरताः सन्ति।

प्रशासनानुभागे- II कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्तिः-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	सहायकः कुलसचिवः	01
2.	अनुभागाधिकारी	01
3.	सहायकः	01
4.	वरिष्ठलिपिकः	01
5.	कनिष्ठलिपिकः	01

प्रशासनम्-III (सामान्यम्) खण्डः

सामान्यप्रशासनानुभागः विश्वविद्यालयाय प्रशासनिकं सहायतां पददाति। एषः अनुभागः कुलसचिवस्य पर्यवेक्षणे मार्गदर्शने च कार्यं करोति। अनुभागोऽयं सम्बन्धितकार्यालयानां सुचारूसञ्चालनस्य सौल्भयाय शिक्षणेतरकर्मचारीणामवश्यकतानां पूर्त्यर्थं सेवते। सुरक्षासेवाः, सङ्ग्रहणक्रयणञ्च, भारतसर्वकारस्य विभिन्न-सामुदायिककार्यक्रमसमारोहाणां कार्यान्वयनम्, न्यायालयसम्बन्धीविषयाः, भवनावंटनम्, चिकित्साप्रतिपूर्तिः इत्यादिनां विषयानां कृते विविधसर्वकारी/सर्वकारेतरसङ्गठनैः सह समन्वयेऽपि महत्वपूर्णभूमिकां निर्वहति। अनुभागस्य अस्य (सामान्यम्) नेतृत्वसम्बन्धितसहायककुलसचिवेन क्रियते, अस्मिन् अनुभागे आवंटितकार्य-दायित्त्वेषु अवधानं करोति। सामान्यप्रशासनानुभागः विश्वविद्यालयस्य शिक्षणेतरकर्मचारीणामवश्यकतानां पूर्त्यर्थं सेवते अपि च समन्वयेकाईरूपेण कार्यरतः वर्तते।

प्रशासनानुभागे-III कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्तिः-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	सहायकः कुलसचिवः	01
2.	अनुभागाधिकारी	01
3.	सहायकः	01
4.	वरिष्ठलिपिकः	01
5.	बहुकार्यकर्मचारी	01

विकासः

विकासानुभागः विश्वविद्यालयस्य स्वास्थ्यकेन्द्रम्, जलपानगृहम्, राष्ट्रीयसेवायोजना, छात्रसुविधाकेन्द्रं तथा च अन्य शाखासंस्थानानि एतेभ्यः प्राङ्गणस्थानस्य, सभागारस्य व्याख्यानकक्षानाञ्च आवंटनाय अपि उत्तरदायी वर्तते।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य विकास-अनुभागः विश्वविद्यालयस्य, शिक्षा-मन्त्रालयस्य तथा च विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य सर्वविधकार्ययोजनानां/कार्यक्रमाणां कार्यान्वयनार्थं निर्मितम् अस्ति। अनुभागोऽयं प्रभावीरूपेण कार्यान्वयनं कुर्वन् कार्ययोजनानां/कार्यक्रमाणां विधिवत् संचालने महत्वपूर्ण-भूमिकाम् आवहति। विकासनुभागस्य लक्ष्यं सुनिश्चितकरणाय अस्ति यत् योजनाकार्यक्रमान्वयसमये विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य दिशानिर्देशानां पालनं भवेत्। एतद् अतिरिच्य, आई. क्यू.ए.सी. अपि अनुभागस्य एकः भागः अस्ति यः नैकसम्बन्धितविविधगतिविधिन् सम्पादयति। विश्वविद्यालयस्य योजनापर्यवेक्षणमण्डलाय

अनुभागद्वारा विशेषसाहाय्यं प्रदीयतो एतद् अतिरिच्य, अनुभागोऽयं विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य विशेषसहायता-कार्यक्रमानां, स्व-वित्तपोषितपाठ्यक्रमानां शिक्षकेभ्यः मानदेयप्रदानस्य सङ्गोष्ठीसम्मेलनान्यकार्यक्रमायोजनस्य उत्तरदायित्त्वं निर्वहति।

विकासानुभागे कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति:-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	उपकुलसचिवः	01
2.	सहायककुलसचिवः	01
3.	निजीसचिवः	01
4.	सहायकः	01

परीक्षा

परीक्षाविभागेन सत्रप्रणालीद्वारा नियमितांशकालिकपाठ्यक्रमाणां छात्राणां कृते वर्षेवारद्वयं परीक्षाः आयोजयन्ते। परीक्षानुभागः वर्षेवारद्वयं छात्राणां परीक्षाः आयोजयति, आवेदनपत्रस्वीकरणतः आरभ्य परीक्षा-परिणामघोषणापर्यन्तम्, अङ्कतालिकावितरणम्, अन्तिमप्रमाणपत्रम् अपि च दीक्षान्तसमारोहे उपाधिवितरणं इत्यादीन् उत्तरदायित्त्वानि अयं विभागः निर्वहति। कोविड-19 महामारीकारणेन नियमितांशकालिकपाठ्यक्रमाणां छात्राणां कृते परीक्षाः ऑनलाइनमाध्यमेन आयोजिताः।

परीक्षानुभागे कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति:-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	उपकुलसचिवः	01
2.	अनुभागअधिकारी	01
3.	वरिष्ठलिपिकः	01
4.	कनिष्ठलिपिकः	02
5.	बहुकार्यकर्मचारी	04

प्रकाशनम्

प्रकाशनानुभागस्य स्थापनाग्रन्थानांसंरक्षणाय, संपादनाय अपि च प्रकाशनेन सहैव शोधच्छात्राणां-सौविध्यार्थं जाता। अनेनानुभागेन संस्कृतभाषायाः विभिन्नप्राचीनपांडुलिपीनां संपादनं कृतम्। अयमानुभागः त्रैमासिकसंदर्भितशोधपत्रिकायाः "शोधप्रभायाः" संपादनं प्रकाशनञ्च करोति, यस्यां प्रसिद्धविदुषां लेखाः एवं च शिक्षकानां शोधच्छात्राणां च शोधपत्राणि प्रकाशयन्ते। अनेन अनुभागेन वार्षिकशोधकार्यशालानां आयोजनं अतिरिच्यविविधविषयेषु संगोष्ठ्यः अपि आयोजयन्ते। विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य विनियमानुसारं, शोधार्थिनां कृते शोधपद्धतिप्रशिक्षणम् अपि च शास्त्राध्ययनस्य विशिष्टपद्धत्याः प्रशिक्षणमपि अनेन अनुभागेन प्रदीयते।

शोधपत्रिकायाः 'शोधप्रभायाः' सम्पादनं प्रकाशनञ्च

परामर्शसमितिना अपि च सम्पादकीयमण्डलेन विधिवतनुशंसितशोधलेखाः शोधविभागस्यविभागाध्यक्षस्य प्रो. शिवशंकरमिश्रवर्यस्य अध्यक्षतायां अपि च अनुसंधानसहायकस्य डॉ. ज्ञानधरपाठकवर्यस्यसम्पादनसहायेन 'शोधप्रभायां' प्रकाशिताः।

सम्पादनं प्रकाशनञ्च

'संस्कृतशास्त्र-एवं-साहित्य-संरक्षण एवं प्रचार-प्रसार' योजनायाः अन्तर्गतं निम्नलिखितानि पुस्तकानि प्रकाशितानि-

I. वास्तुशास्त्रविमर्शः(एकादशपुष्पम्)
II. शोधप्रभा (अक्टूबर, 2019)
III. शोधप्रभा (जनवरी, 2020)
IV. शोधप्रभा (अप्रैल, 2020)
V. विद्यापीठवार्ता (अक्टूबर-दिसंबर, 2019)
VI. विद्यापीठवार्ता (जनवरी-जून, 2020)
VII. विद्यापीठपंचांगम् (संवत-2077)
IX. वैदिकविज्ञानम्
X. 'बदलते शैक्षिक परिधि में मानसिक एवं शारिरिक स्वास्थ्य'
XI. भैषज्यज्योतिषमञ्जुषा (चतुर्थपुष्पम्)

प्रकाशनविक्रयणम्

मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयस्य पुनर्मुद्रणयोजनायाः अंतर्गतं विश्वविद्यालयद्वारा विभिन्नग्रन्थैः सह शोधप्रभा, सुमङ्गली, भैषज्यज्योतिषम्, पञ्चांगम्, वास्तुविमर्शः इत्यादिनां पुस्ताकानां पत्रिकानांप्रकाशनानां विक्रयणम् न्यूनमूल्ये जातम्।

प्रकाशनानुभागे कार्यरतशिक्षणेतरकर्मचारीणां विवरणं तलिकायामस्ति:-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	अनुसंधानसहायकः	01
2.	संशोधकः	01
3.	बहुकार्यकर्मचारी	01

विश्वविद्यालयस्य कार्यानुभागः (यू.डब्ल्यू.डी.)

भूमिः एवं भवनम्

विश्वविद्यालयपरिसरः दक्षिणीदेहलीजनपदेशहीदजीतसिंहमार्गे कुतुबसंस्थानिकक्षेत्रस्य प्लॉटनंबरसं-चतुर्थे 10.65 एकड् एतस्मिन् लघुक्षेत्रे स्थितः वर्तते। अयं विश्वविद्यालयः IIT देहली, NCERT, NUEPA, IIFT, IMI, JNU, ISI, KVS , एवं च अन्यराष्ट्रीयान्तर्राष्ट्रीयशैक्षणिकसंस्थानानां समीपे प्रसिद्धस्थाने च स्थितः वर्तते। अयं विश्वविद्यालयः सुव्यवस्थितः एवं च सुप्रबंधितः वर्तते। अस्मिन् चत्वारिशैक्षणिकभवनानि, एकम् अतिथिगृहं, छात्रावासः (छात्रः) सहितं अष्टौआवासीयभवनानि विद्यन्ते। भवनानां निकासमार्गः मुख्यमार्गेण सह युक्तः वर्तते। परिसरे कतिपय-उद्यानानि विद्यन्ते यथा- विश्रान्तिवाटिका, स्वर्णजयन्ती-उद्यानं, सारस्वत-उद्यानं इत्यादिः। विश्वविद्यालये डीजीसेट इति, नलकूपः अपि चमलजलशोधनसन्यंत्रं, सम्पूर्णे सप्ताहे एवं 24 होरा यावत्जलस्य अपि च विद्युतः व्यवस्था सुनिश्चिता अस्ति। परिसरेहाईमासलाइटिंगप्रणाल्याः माध्यमेनप्रकाशस्य उचिताव्यवस्था अपि सुनिश्चिता अस्ति।

विद्यापीठेचत्वारि शैक्षणिकभवनानिः

I. **शैक्षणिकसदनम्:-** इयं 3431.81 वर्गमीटरपरिमिते क्षेत्रे निर्मितं सर्वप्राचीनं द्वितलीयभवनम् अस्ति। अस्मिन् शैक्षणिकम्, अनुसन्धानंपुस्तकालयः विभागः च विद्यते। अस्मिन्दर्शनम् एवं साहित्य-संस्कृतिसंकायस्य सर्वे विभागास्सन्ति।

II. **सारस्वतसाधनासदनम्:-** 4031.26 वर्गमीटरपरिमिते क्षेत्रे निर्मितं इयं पञ्चतलीयभवनम् अस्ति। (भूतलं+३+भूगृहं)। अस्मिन्भवने एका उन्यनी स्थापिता वर्तते। अस्मिन्भवने कुलपतिसचिवालयः, संगणकप्रयोगशालाः, सङ्गणक केन्द्रम्, सम्मेलनसभागारः (वाचस्पतिसभागारः) समितिकक्षः च अस्ति।

III. **बृहस्पतिभवनम्:-** इयं 410.40 वर्गमीटरपरिमिते क्षेत्रे निर्मितं द्वितलीयभवनम् अस्ति। अस्मिन् वेदपौरोहित्यौ विभागौ स्तः। अस्मिन् कर्मकाण्डप्रयोगशाला अपि वर्तते।

IV. **स्वर्णजयन्तीसदनम्:-** इयं 6283 वर्गमीटरपरिमिते क्षेत्रे निर्मितन्पञ्चतलीयभवनम् अस्ति। (भूतलं+३+भूगृहं)। अस्मिन्भवने तिस्रः उन्यन्यः स्थापिताः वर्तन्ते अपि च अस्मिन् चत्वारि सोपानानि सन्ति। इयं भवनम् उपनियमानुसारं निर्मितं वर्तते।

अस्मिन् प्रशासनविभागः, वित्तः, शैक्षणिकं, विकासः, सांख्यिकीप्रकोष्ठः, केन्द्रीयसंग्रहालयः, कुलसचिवकार्यालयः, वित्ताधिकारी, कुलानुशासक-कार्यालयः, समितिकक्षः, ज्योतिषम्, वास्तुशास्त्रम्, व्याकरणम्, धर्मशास्त्रम्, शिक्षासङ्कायः सदृशाः शैक्षणिकविभागास्सन्ति। बृहस्पतिभवनमतिरिच्च्य अन्यानि शैक्षणिकभवनानि परस्परं युक्ताः सन्ति। एतेषु सर्वेषु भवनेषु 'रूफ टॉप हार्वेस्टिंग' इत्यस्य समुचितव्यवस्था विद्यते।

सी.पी.डब्ल्यू.डी. अनेन वास्तुशिल्पानुमोदनस्य आधारे निम्नलिखितभवनपरियोजनायाः संशोधितमनुमानं प्रस्तुतम्ः-

1. बालकछात्रावासनिर्माणाय- रु. 56,88,12,600/-
2. बालिकाछात्रावासनिर्माणाय- रु. 35,40,52,200/-
3. शिक्षासदननिर्माणाय- रु. 162,33,10,000/-
4. सञ्चालनसंरक्षणभ्याम् - रु. 25,32,29, 661/-

एतानि अनुमानानि विश्वविद्यालयस्य बी.ओ.एम/ई.सी द्वारा अनुमोदितानि। प्रस्तावः विचाराय अनुमोदनायमानवसंसाधनविकासमंत्रालयं पुरतः प्रस्तूयते।

अधोलिखितशिक्षणेतरकर्मचारिणः प्रकाशनानुभागेकार्यरताः सन्तिः-

क्र.सं.	पदस्य नाम	कर्मचारीणां संख्या
1.	अधिशासीअभियन्ता	01
2.	सहायक अभियन्ता	01
3.	कनिष्ठ अभियन्ता	02
4.	वरिष्ठलिपिकः	01
5.	विद्युत्कारः	01
6.	कनिष्ठलिपिकः	01
7.	अवधानकर्ता	01
8.	पम्पप्रचालकः	01
9.	बहुकार्यकर्मचारी	07

अवसंरचना सुविधाश्च

देवसदनम् (मन्दिरम्)

विश्वविद्यालयस्य परिसरे दैनिकजीवनस्य आयामेषु एकां महत्त्वपूर्णां भूमिकाम् आवहति। मन्दिरं न केवलं धार्मिकविषयेषु उल्लेखनीयम् अपि तु सांस्कृतिक-सामाजिक-शैक्षिकगुणानां कृते अपि उल्लेखनीयम् अस्ति। हिन्दुधर्मे मन्दिरं जीवनस्य एकः महत्त्वपूर्णः आयामः वर्तते। कस्मै हिन्दुजनाय एकायाः भव्यसंरचनायाः अपेक्षायाम् अधिकं महत्त्वपूर्णं भवति। मन्दिरं दैनिकजीवनस्य बौद्धिक-कलात्मक-आध्यात्मिक-शैक्षिक-सामाजिकतत्त्वानाम् एकं केन्द्रं वर्तते। विश्वविद्यालयस्य परिसरे विद्यमाने मन्दिरे विशेषपूजया सहैव प्रत्येकमपि कार्यालयः आरभते।

वेधशाला

ज्योतिषविभागीयछात्रेभ्यः सिद्धान्तज्योतिषस्य व्यावहारिकं ज्ञानं प्रदातुं विद्यापीठीयपरिसरे एका वेधशाला विद्यते। एषा जयपुरस्य तात्कालिनविभागाध्यक्षेण, राष्ट्रपतिपुरस्कारविजयितृणा स्वर्गीय एम्. पण्डित कल्याणदत्त-शर्मामहोदयेन संस्थापिता। अस्यां वेधशालायां कारकवलयः, तुलावलयः, मरकवलयः इत्यादीनि यन्त्राणि उपलभ्यन्ते यानि राशिविषयस्य ज्ञानार्थम् उपकारकाणि सन्ति। तथैव भित्तियन्त्रं चक्रयन्त्रं च क्रान्तेः ज्ञानप्राप्त्यर्थं साहाय्यं कुरुतः। नाडीवलययन्त्रेण स्थानीयसमयज्ञानं सम्भवति। सम्राटयन्त्रं यम्योत्तरलंघनकालं, स्थानीयसमयं मानकसमयं च ज्ञापयति। भारतीयतारामण्डल-नतांश अक्षांशान्वेषणे तथा क्रान्त्यन्वेषणे सहायकं वर्तते।

यज्ञशाला

बृहस्पतिभवने एका यज्ञशाला निर्मिता वर्तते, यत्र राजधान्यां विद्यमानानाम् अर्चकानां कृते डिप्लोमा तथा प्रशिक्षणपाठ्यक्रमः आयोजितः वर्तते। अस्मिन् वर्षे यज्ञशालायां नैकानि यज्ञानुष्ठानानि आयोजितानि आसन्। यज्ञशालायां वैदिकानुष्ठानानां यज्ञविधानानां च कृते विविधप्रकारकाणि भद्रमण्डलानि निर्मितानि सन्ति। यथा - सर्वतोभद्रमण्डलं, चतुर्भद्रमण्डलं, वास्तुमण्डलं, एकषष्टिपदवास्तुमण्डलं, नवग्रहमण्डलं, षोडशमातृकामण्डलं, सप्तघृतमातृकामण्डलं, क्षेत्रपालमण्डलं, योगिनीमण्डलम् एवं विविधप्रकारकाणि मण्डलानि चित्रितानि सन्ति। यज्ञशालायां गुरुशिष्यपरम्परया अध्ययनम् अध्यापनं च भवति। गुरुः शिष्यश्च विधिवत् भूमौ कटे उपविश्य विशिष्टवेशभूषायां स्वाध्यायम् अध्यापनं च कुरुतः। एतदतिरिच्य यज्ञशालायां प्रत्यक्षरूपेण विभिन्नाः गतिविधयः सम्पाद्यन्ते।

उपहारगृहम्

विश्वविद्यालयस्य परिसरे उपहारस्यापि सौविध्यं वर्तते। इदं विश्वविद्यालयीयप्रबन्धनेनैव सञ्चाल्यते। विश्वविद्यालयीयछात्रेभ्यः कर्मचारिभ्यश्च उच्चगुणवत्तापूर्वकम् अत्यल्पधनेन विभिन्नप्रकारकं दक्षिणभारतीयभोजनं तथा अल्पाहारपदार्थाः उपलभ्यन्ते। उपहारगृहे एका बृहती पाठशाला वर्तते एवं च सर्वेभ्यः पुष्टिकरं स्वास्थ्यकरं च भोजनम् उपलभ्यते। कार्यदिवसेषु प्रातः 9:30 तः सायं 6:00 वादनपर्यन्तम् उद्घाटितं भवति।

विश्वविद्यालये दिव्याङ्गजनसुविधा

विश्वविद्यालये दिव्याङ्गजनानां कृते सुविधाः प्रदातुं वयम् उत्सुकाः। विश्वविद्यालये दिव्याङ्गजनानाम् आवश्यकताः दृष्ट्वा एतत्निर्मितम् अस्ति अत्र तेषां कृते अनुकूलवातावरणं लभ्यते।

भौतिकसुविधाः-अस्माकं विश्वविद्यालयः दिव्याङ्गजनेभ्यः व्हीलचेयर एवं स्ट्रेचर इत्यादिभिः मूलभूतसुविधाः कल्पयति।

रैम्प/रेलः परिसरे रैम्प इत्यस्यापि सुविधा वर्तते।

शौचालयः दिव्याङ्गजनानां कृते तदनुकूलशौचालयव्यवस्थामपि वयं कल्पयामहे।

अतिथिगृहम् (विश्रान्तिनिलयः)

अतिथिगृहं शैक्षिकोद्देश्यस्य कृते अभिप्रेत्यः अस्ति। एतत् विश्वविद्यालयस्य व्यावसायिकेतर स्थानमस्ति, एतस्य नाम "विश्रान्ति निलयम्" इति अस्ति। विश्वविद्यालयस्य परिसरे अट्टद्वययुक्तमतिथिगृहम् अस्ति। अस्मिन् 8 बृहन्मञ्चयुक्ताः प्रकोष्ठाः, 2 वी.आई.पी. प्रकोष्ठाः, 1 भोजनालयः 1 कार्यालयप्रकोष्ठः च अस्ति। अतिथिगृहं शैक्षणिकं शोधसम्बन्धि गतिविधिसु कार्यरतानां राष्ट्रितान्ताराष्ट्रिय प्रतिनिधीनां/सदस्यानां कृते उपयोगयोग्यः अस्ति।

व्यायामशाला

विश्वविद्यालयः सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः व्यायामशालायाः सुविधां कल्पयति। "स्वस्थे शरीरे एव स्वस्थं मनः वसति", इति लोकोक्त्याः अनुपालनं कुर्वाणाः छात्राः नित्यम् एतस्य वातावरणस्य लाभं प्राप्नुवन्ति। शारीरिकं मानसिकञ्च स्वास्थ्यं मनुष्यस्य जीवने महत्वपूर्णभूमिकाम् आवहति। छात्राणां सर्वांगीणविकासाय परिसरस्यान्तरङ्गे वातानुकूलितव्यवस्था इन-हाउस व्यायामशाला च सुसज्जिता अस्ति। अत्र विश्वस्तरीयोपकरणानि यथा ट्रेडमिल, व्यायामसंयन्त्रं भारोत्तोलनार्थं स्ट्रेंथयन्त्रं च अस्ति। व्यायामशाला छात्राणां कृते समग्रव्यवस्थाभिः सह तेषां विकासाय आदर्शवातावरणं प्रकल्पयति।

छात्रावासः

विद्यापीठे पुरुषछात्राणां कृते एकः छात्रावासः अस्ति। यत्र 51 प्रकोष्ठेषु 99 छात्राणां आवासव्यवस्था सुनिश्चिता अस्ति। शोधार्थिभ्यः वरिष्ठछात्रेभ्यश्च 16 एकस्थानीयप्रकोष्ठाः सन्ति, इतरेभ्यः 18 द्विस्थानीय-प्रकोष्ठाः, 17 त्रिस्थानीयप्रकोष्ठाः वर्तन्ते। छात्रावासः अत्याधुनिकव्यवस्थाभिः युक्तः अस्ति। यत्र लोकलएरिया नेटवर्क-संगणकम्, दूरदर्शनं, दूरवाणी, सामान्यप्रकोष्ठः, भोजनालयः, सभागारः, जलपानसभागारः, पाकशाला खाद्यद्रव्यागारः च वर्तते।

डॉ. सुन्दरनारायणझावर्यः 2019-20 तमे वर्षे छात्रावासस्य प्रभार्यधिष्ठातृरूपेण कार्यरतः अस्ति। कोविड-19 सङ्क्रमणप्रभावेन छात्रावासः गतवर्षस्य (2020) मार्चमासस्य 21, दिनाङ्कतः रिक्तः अस्ति। अस्मिन् समये छात्रावासप्रभार्यधिष्ठात्रा छात्रावाससमित्या च प्रबन्धनछात्रावासयोः सम्भृतिः तद्भिन्न क्रियाकलापानाञ्च निरीक्षणं कृतम्।

विश्वविद्यालयीय परिसरे वर्षाजलसंचयः

विद्यापीठं 2004-05 तमे वर्षे केन्द्रीयभूमिगतजलपरिषद्, जलसंसाधनमंत्रालयः, भारतसर्वकारस्य वरिष्ठवैज्ञानिकानां मार्गदर्शने C.G.W.B इत्यस्य च प्रस्तावानुसारं चतुर्षु भिन्नस्थानेषु आहत्य सप्त वर्षाजलसंचयनगर्तान् (बोर) निर्मीयवर्षाजलसंचयस्य समुचितव्यवस्था कृता विद्यते।

छदिसौर-उर्जा परियोजना

151.57 KWp इत्यस्य छदिसौर-उर्जापरियोजनां भारतसर्वकारस्य सौर-उर्जानिगममाध्यमेन नवीनं एवं नवीकरणीय ऊर्जामंत्रालयस्य मैसर्स एज्योर पावर रूफ टॉप वन प्रा. लिमिटेड-एजेंसीद्वारा विद्यापीठे वर्तमान-निर्मितभवनानां छदिषु स्थापितम् अस्ति।

मनोरञ्जनकक्षः

विश्वविद्यालयस्य महिला कार्यकर्तृभ्यः मनोरञ्जनार्थं परस्परसम्पर्कार्थञ्च विश्वविद्यालये एकः मनोरञ्जन-कक्षः निर्मितः अस्ति। महिलाभ्यः तासां रिक्तसमये विश्रान्तिः, अध्ययनम् अनौपचारिकसम्भाषणञ्च कर्तुं अयं प्रकोष्ठः निर्मितः अस्ति। एतेषु केषुचित् अन्तरङ्गक्रीडाङ्गणमपि अस्ति। विश्रामप्रकोष्ठे कर्मचारिणां कृते वार्तापत्रपत्रिकानाम् उपल्ब्धिः अपि अस्ति। महिलाकार्यकर्तृणामावश्यकतापूर्त्यर्थं कक्षे एकः सेवकः अपि अस्ति।

आवासीयभवनानि

विद्यापीठे स्वशैक्षणिकतद्भिन्नकर्मचारिणां कृते 48 कर्मचार्यावासीयभवनं निर्मितमस्ति, यत्र 7 आवासीय-भवनानि टाइप-V कृते, 8 आवासीयभवनानि टाइप-IV कृते, 8 आवासीयभवनानि टाइप-III कृते, 8 आवासीय-भवनानि टाइप-II कृते, 16 आवासीयभवनानि टाइप-I कृते तथा कुलपत्यावासस्य कृते एकं कुलपत्यावासभवनं निर्मितमस्ति।

मलजलशोधनसंयन्त्रम्

विद्यापीठेन 2006-07 तमे वर्षे फिल्टर प्रेस इत्यनेन सह (120 कि.ली. प्रतिदिनं क्षमतायाः) एकं नवीनतमं एफ.ए.बी प्रकारकं सीवेज ट्रीटमेंट प्लांट स्थापितम् अस्ति। विद्यापीठीय परिसरस्य पाकशालासु, स्नानागारेषु, शौचालयादिषु उत्पन्नस्य अवशिष्टस्य जलस्य उपयोगः विद्यापीठीयपरिसरेषु आवासीयेतर भवनानां शौचालयेषु स्वच्छतार्थं कृषिकार्यार्थञ्च पुनरुपयोगस्य उद्देश्येन स्थापितम् अस्ति। विद्यापीठः शतप्रतिशतशुद्धस्य अपशिष्टजलस्य उपयोगम् एस.टी.पी माध्यमेन करोति तथा प्रभावी रूपेण अस्य उपयोगम् आवर्षं विद्यापीठस्य वाटिका-उद्यानादीन् सुव्यवस्थायै एवं विकासाय, (वर्षर्तौ कतिचन दिनानि विहाय) आवासेतर भवनानां शौचालयस्वच्छतायै प्रयोगं करोति। अपशिष्टजलस्य उपचारानन्तरमुत्पन्नं स्थूलापशिष्टं फिल्टर-प्रेस-द्वारा उर्वरकरूपेण परिवर्तनं क्रियते। यस्य उपयोगः कृषिकार्येषु भवति। एवं प्रकारेण विश्वविद्यालयः सम्पूर्णवर्षे उपचारितापशिष्टजलस्य उपयोगं करोति। मलजलशोधसयन्त्रम् अहर्निशं कार्यं करोति।

शैक्षणिकं सर्वकारनिर्देशिताश्च आयोजितगतिविधयः

1. अन्ताराष्ट्रीय योगशिबिरम् (अन्तर्जालिक-परिसम्वादः)

भारतीयसर्वकारस्य निर्देशानुसारं, अन्ताराष्ट्रिय योगदिवसस्य आयोजनं 21/06/2020 तमे दिनाङ्के अभवत्। अवसरेऽस्मिन् माननीयकुलपतिमहोदयस्य निर्देशानुसारं योगाभ्यासस्य आयोजनं अन्तर्जालिक-परिसम्वादः माध्यमेन अभवत् यत्र विश्वविद्यालयस्य शिक्षकाः कर्मचारिणः च भागम् अगृह्णन्।

अन्ताराष्ट्रीय-योग-अन्तर्जालिक-परिसंवादसमारोहः

2. संस्कृत-सप्ताहकार्यक्रमः

31.07.2020 तः 04.08.2020 पर्यन्तम् विश्वविद्यालये प्रो. नीलम ठगेला वर्यायाः (सङ्कायप्रमुखा, छात्रकल्याणसङ्कायः) अध्यक्षतायां संस्कृतसप्ताहस्य आचरणम् अभवत् तथा 03.08.2020 तमे दिनाङ्के संस्कृतदिवसस्य आचरणम् अभवत्।

3. स्वतन्त्रतादिवसः

अगस्त मासस्य 15 दिनाङ्के 2020 तमे वर्षे विश्वविद्यालयस्य मुख्यभवनस्य समक्षे स्वतन्त्रतादिवससमारोहः आचरितः। समारोहः प्रातः 10:00 प्रारम्भः अभवत्। कुलपतिमहोदयेन श्रीलालबहादुरशास्त्रीमहोदयस्य प्रतिमायाः उपरि माल्यार्पणं कृतम् तथा राष्ट्रियध्वजोत्तोलनं कृतम्। अवसरेऽस्मिन् उपस्थितश्रोतृगणेन राष्ट्रगानं गीतम्। कुलपतिमहोदयेन विश्वविद्यालयस्य सर्वान् सदस्यान् राष्ट्रस्य गौरवं वर्धयितुं तस्य समृद्धिं च रक्षितुं प्रोत्साहनं कृतम्।

स्वतंत्रतादिवससमारोहः

4. हिन्दीसप्ताहः

विश्वविद्यालये 07.09.2020 तः 14.09.2020 पर्यन्तं हिन्दीसप्ताहाचरणं कृतम्। विश्वविद्यालयस्य कार्यकर्तृणां कृते हिन्दीटङ्कणप्रतियोगिता, भाषणप्रतियोगितायाश्च आयोजनं कृतम् आसीत्। विश्वविद्यालयस्य कर्मचारिणः प्रतियोगितासु उत्साहपूर्वकं भागम् अगृह्णन्। यथासमयं हिन्दीराजभाषासमितिद्वारा विविधमेलनानाम् आयोजनं कृतम्।

हिन्दीसप्ताहे हिन्दीटंकणप्रतियोगिता

5. श्रीलालबहादुरशास्त्री एवं श्रीमहात्मागांधीजयंत्युत्सवः

संसारे जीवितात्यन्त प्राचीनतम साहित्यत्वेन वेदस्य अङ्गीकारः सर्वैः क्रियते। एतस्य कण्ठस्थिकरणप्रक्रियया तथा क्रमेण सन्ततितः सन्ततिं प्रति गम्यमानं वेदशास्त्रम् इतोऽपि सुरक्षितम् अस्ति। अतः एतत् अक्षतिग्रस्तं प्रामाणिकञ्च अस्ति। सन्दर्भेऽस्मिन् विश्वविद्यालयः प्रतिवर्षं काव्यरूपकादि संकेतानां प्रचुरतां ज्ञात्वातत् सम्बन्धि घटनानां स्मरणरूपेण तत्तत् प्रचलितधर्मिकग्रन्थानां संरक्षणं पठनपाठनं च करोति। विश्वविद्यालये अक्टूबरमासस्य 2 दिनाङ्के श्रीलालबहादुरशास्त्रीमहोदयस्य श्रीमहात्मागांधीमहोदयस्य च जयंती रूपेण आचर्यते। एतद्दिनमुपलक्ष्य विश्वविद्यालयस्य शिक्षकैः वेदस्य श्रीमद्भगवद्गीतायाः च पारायणं कतृम्। विश्वविद्यालयपरिसरे स्थापितायाः श्रीलालबहादुरशास्त्रीमहोदयस्य प्रतिमायाः उपरि माल्यार्पणमपि कृतम्। प्रो. योगेन्द्रनाथअरुणमहोदयः विशेषाभासी व्याख्यानम् अकरोत्। छात्राणां कृते आभासीय वाद-विवादप्रतियोगितायाः आयोजनम् अपि आसीत्।

श्रीलालबहादुरशास्त्री एवं श्रीमहात्मागांधीजयंत्युत्सवे गीता पाठः

6. सतर्कताज्ञातृत्वसप्ताहः

प्रतिवर्षं सरदारवल्लभभाईपटेलमहोदयस्य जन्मदिनस्य एकस्मिन् सप्ताहे यत् "भारतस्य बिस्मार्क" इत्यपि कथ्यते, सतर्कताज्ञातृत्वसप्ताहस्य आचरणं क्रियते। पटेलमहोदयस्य जन्म अक्टूबर् मासस्य 31 तमे दिनाङ्के अभवत्, तथा एते स्व शुचितायाः कृते सत्यनिष्ठायाः कृते च प्रसिद्धाः सन्ति। अस्मिन् वर्षे 27/10/2020 तः 02/11/2020 पर्यन्तं कोविड-19 सङ्क्रमणस्य कारणेन विश्वविद्यालयस्य शैक्षणिकतदितरकर्मचारिणां कृते शपथसमारोहस्य आयोजनं सम्बन्धितविभागेष्वेव अभवत्। 28.10.2020 तमे दिनाङ्के शैक्षणिकेतर कर्मचारिणां कृते वाद-विवादप्रतियोगितायाः आयोजनं कृतम्। एवं पुरस्कारवितरणसमारोहः 02.11.2020 दिनांके कुलपतिमहोदयस्य कार्यालये आयोजितः आसीत्।

सतर्कता जागरूकता सप्ताह के अवसर पर मौजूद अधिकारी

7. कोविड-19 शपथसमारोहः

विश्वविद्यालये 11.11.2020 तमे दिनाङ्के पूर्वाह्ने 11:30 वादने कोविड-19 शपथसमारोहस्य आयोजनं कृतम्। कोविड-19 सङ्क्रमणस्य कारणेन कर्मचारिणां मध्ये सामाजिक दूरतायाः नियमानां पालनं कुर्वद्भिः सर्वैः तत्तत् विभागे शपथग्रहणं कृतम्।

8. राष्ट्रीयशिक्षादिवसः

राष्ट्रीयशिक्षादिवसः भारतस्य प्रथम शिक्षामन्त्री स्वर्गीयमौलाना अबुलकलाम'आजाद' महोदयस्य सम्माने प्रत्येकं वर्षे नवंबरमासस्य 11 दिनाङ्के आचर्यते। नवंबरमासस्य 11 दिनाङ्के 2020 वर्षे मध्याह्ने 02:30 वादने, राष्ट्रीयशिक्षादिवसः इति विषये प्रो. रमेशप्रसादपाठकः 'Azad's life, as well as the value of education in our lives', इति विषये आभासीव्याख्यानं प्रस्तुतम्। यत्र तैः श्रद्धया कार्यं कृतम्। मानवसंसाधनविकासमंत्रालयः, भारतसर्वकारस्य निर्देशानुसारं, 11.11.2020 तमे दिनाङ्के मध्याह्ने 02:30 वादने विश्वविद्यालयस्य वाचस्पतिसभागारे राष्ट्रीयशिक्षादिवसस्य आयोजनम् अभवत्। अवसरेऽस्मिन् प्रो. रमेश प्रसाद पाठकद्वारा आभासीव्याख्यानं प्रस्तुतम्।

9. राष्ट्रीयसाम्प्रदायिकसद्भावदिवसम् एवं ध्वजदिवसम् उपलक्ष्य अन्तर्जालीय परिसंवादश्च

25.11.2020 तमे दिनाङ्के राष्ट्रीयसाम्प्रदायिकसद्भावनादिवसम् एवं ध्वजदिवसमुपलक्ष्य अन्तर्जालीय परिसंवादमाध्यमेन एका सङ्गोष्ठी समाचरिता।

10. संविधानदिवसः

मानवसंसाधनविकासमंत्रालयः, भारतसर्वकारस्य निर्देशानुसारं 26/11/2020 तमे दिनाङ्के विश्वविद्यालयस्य कुलपतिमहोदयस्य अध्यक्षतायां संविधानदिवससमारोहस्य आयोजनं कृतम्। एवञ्च अवसरेऽस्मिन् आभासीय-व्याख्यानस्यापि आयोजनम् अभवत्। यत्र प्रो. रचनावर्मामोहनवर्यया (आचार्या शिक्षाशास्त्र) विशेषव्याख्यानं कृतम्।

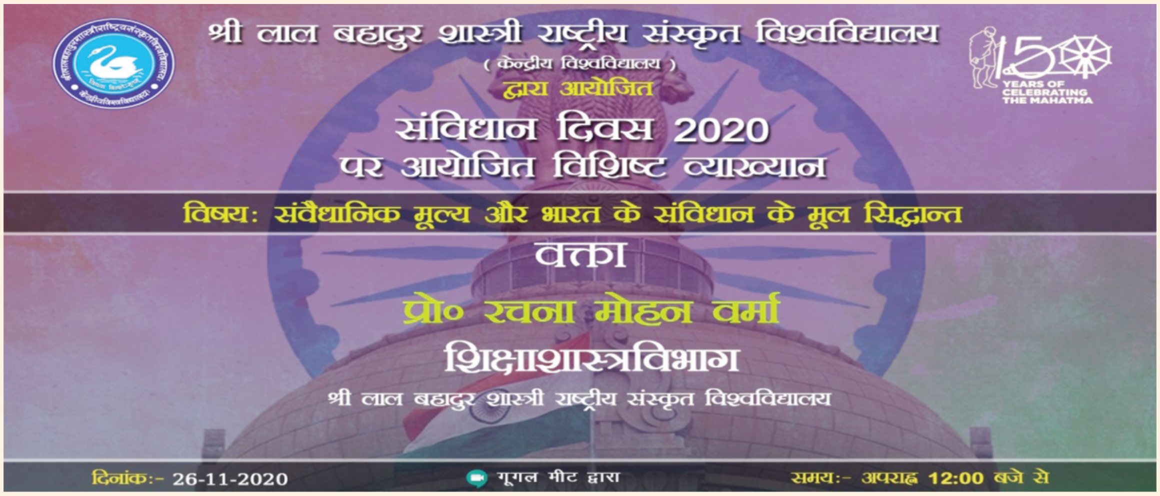

संविधानदिवसे आयोजितं विशिष्टं व्याख्यानम्

11. गणतन्त्रता दिवसः

26.01.2021 तमे दिनाङ्के विश्वविद्यालयस्य मुख्यभवनस्य समक्षे गणतन्त्रदिवसस्य आयोजनं कृतम्। समारोहः प्रातः10:30 वादने आरब्धः। विश्वविद्यालयस्य कुलपतिमहोदयेन श्रीलालबहादुरशास्त्रीमहोदयस्य प्रतिमायाः उपरि माल्यार्पणं कृत्वा राष्ट्रीयध्वजोत्तोलनञ्च कृतम्। अस्मिन् अवसरे श्रोतृगणाः राष्ट्रगानं गीतवन्तः।

गणतन्त्रतादिवसस्यायोजनम्

12. सरस्वतीपूजनमहोत्सवः

विश्वविद्यालये 16.02.2021 तमे दिनाङ्के वसन्तपञ्चमीमुपलक्ष्य सरस्वतीदेव्याः पूजनम् आचरितम्। विश्वविद्यालयस्य कुलपतिमहोदयस्य अध्यक्षतायाम् एवं कर्मचरिवर्गस्य समस्तसदस्यानाम् उपस्थितौ डॉ. सुन्दर-नारायणझामहोदयेन शास्त्रीयपरम्परानुसारं देवीसरस्वत्याः आराधना कृता।

13. मातृभाषादिवससमारोहः

शिक्षामन्त्रालयस्य, भारतसर्वकारस्य निर्देशानुसारं विश्वविद्यालये आभासीयमाध्यमेन 21.02.2021 तः 23. 02.2021 पर्यन्तं पूर्वाह्ने 11:00 वादने मातृभाषादिवसस्य आयोजनं कृतम्। विश्वविद्यालीयकर्मचारिवर्गेण कार्यक्रमे अस्मिन् अन्तर्जालीयपरिसम्वादमाध्यमेन भागं गृहीतम्। अस्यकार्यक्रमस्य संयोजिका प्रो. नीलम ठगेला आसीत्।

14. स्वतन्त्रतायाः अमृतमहोत्सवः

शिक्षामन्त्रालयस्य, भारतसर्वकारस्य च निर्देशानुसारं, स्वतन्त्रतायाः अमृतमहोत्सवः भारतस्य स्वतन्त्रतायाः 75तमे वार्षिकोत्सवस्यावसरे 12.03.2021 तमे दिनाङ्के पूर्वाह्ने 11:00 वादने आचरितः। कार्यक्रमस्य आयोजनं प्रो. जगदेवकुमारशर्मा महोदयस्य (आचार्य, आधुनिक विद्या संकाय) नेतृत्वे अभवत्। कर्मचारिवर्गः छात्राः च अमुष्मिन् कार्यक्रमे गूगलमीटमाध्यमेन भागमगृह्णन्।